CORINT
ISTORIE

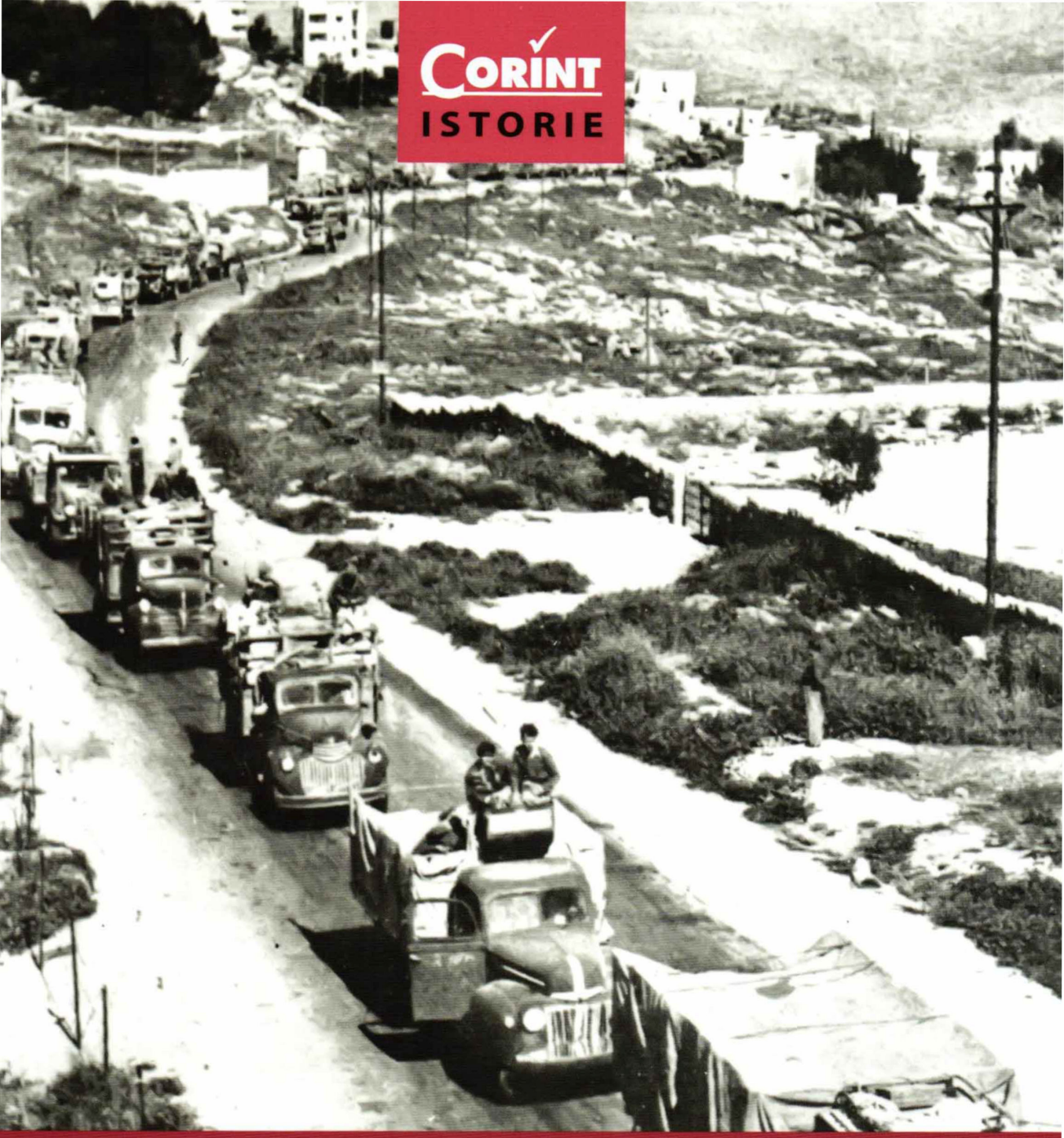

Efraim Karsh

RĂZBOIUL ARABO-ISRAELIAN 1948

Războaie care au schimbat lumea

Războiul arabo-israelian

1948

Efraim Karsh

Războiul arabo-israelian

1948

Traducere din limba engleză de Ruxandra Tudor

CORINT
ISTORIE

EFRAIM KARSH (n. 1953) este profesor și coordonator al Programului de Studii Mediteraneene la King's College, Universitateadin Londra. A absolvit Universitatea Ebraică din Ierusalim și are un doctorat în relații internaționale la Universitatea din Tel Aviv. A deținut numeroase posturi academice la Universitatea Sorbona, Școala de Științe Economice și Politice din Londra, Universitatea Columbia, Universitatea din Helsinki și Universitatea din Tel Aviv. Profesorul Karsh a publicat mai multe lucrări despre problemele din Orientul Mijlociu, politica externă a Rusiei și neutralitatea europeană.

Redactare: Lia Decei
Tehnoredactare computerizată: Simona Bănică
Ilustrație copertă: Un convoi de aprovizionare sosește la Ierusalim, aprilie 1948 (Topham Picturepoint)
Design: Ken Vail Graphic
Selecția fotografiilor: Image Select International
Cartografie: The Map Studio

Efraim Karsh, *The Arab-Israeli Conflict. The Palestine War 1948*

First published in Great Britain in 2002, by Osprey Publishing Ltd, Kemp House, Chawley Park, Cumnor Hill, Oxford, OX2, 9PH
All rights reserved

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin GRUPULUI EDITORIAL CORINT

978-606-8623-78-8

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KARSH, EFRAIM
Războiul arabo-israelian, 1948 / Efraim Karsh;
trad.: Ruxandra Tudor. -București: CorintBooks, 2015
ISBN 978-606-8623-78-8

I. Tudor, Ruxandra (trad.)

94(569.4):(=411.21)"1948"

Cuprins

Introducere 7

Cronologie 9

Contextul istoric
Povara trecutului 13

Forțele beligerante
Punctele forte și punctele slabe ale arabilor și evreilor 22

Începutul războiului
„Arabii din Palestina nu vor fi niciodată de acord cu o separare" 29

Luptele
De la neînțelegeri interne la un război interstatal 34

Portretul unui soldat
Prins în capcană pe câmpul de luptă 69

Atitudinea statelor lumii față de război
Marea miză 72

Portretul unui civil
Fuga din Ierusalim 80

Sfârșitul războiului
De la încetarea focului la armistițiu 82

Concluzii și consecințe
Perpetuarea conflictului arabo-israelian 87

Bibliografie 93

Introducere

La 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat Rezoluția cu privire la împărțirea Palestinei în două state independente, unul evreu și celălalt arab, ambele ghidate după același sistem economic. Ierusalimul avea să dobândească un regim internațional, ceea ce însemna că locuitorilor săi li se garanta dreptul de a alege între cetățenia evreiască sau cea arabă. 33 de membri ONU au votat pentru aprobarea acestei hotărâri, 13 au votat împotrivă, iar 10 s-au abținut. Printre aceștia din urmă s-a aflat și Marea Britanie, care administra Palestina de la începutul anilor 1920 conform mandatului încredințat de Liga Națiunilor.

Pentru evreii din toată lumea, documentul cu pricina a însemnat împlinirea unui vis

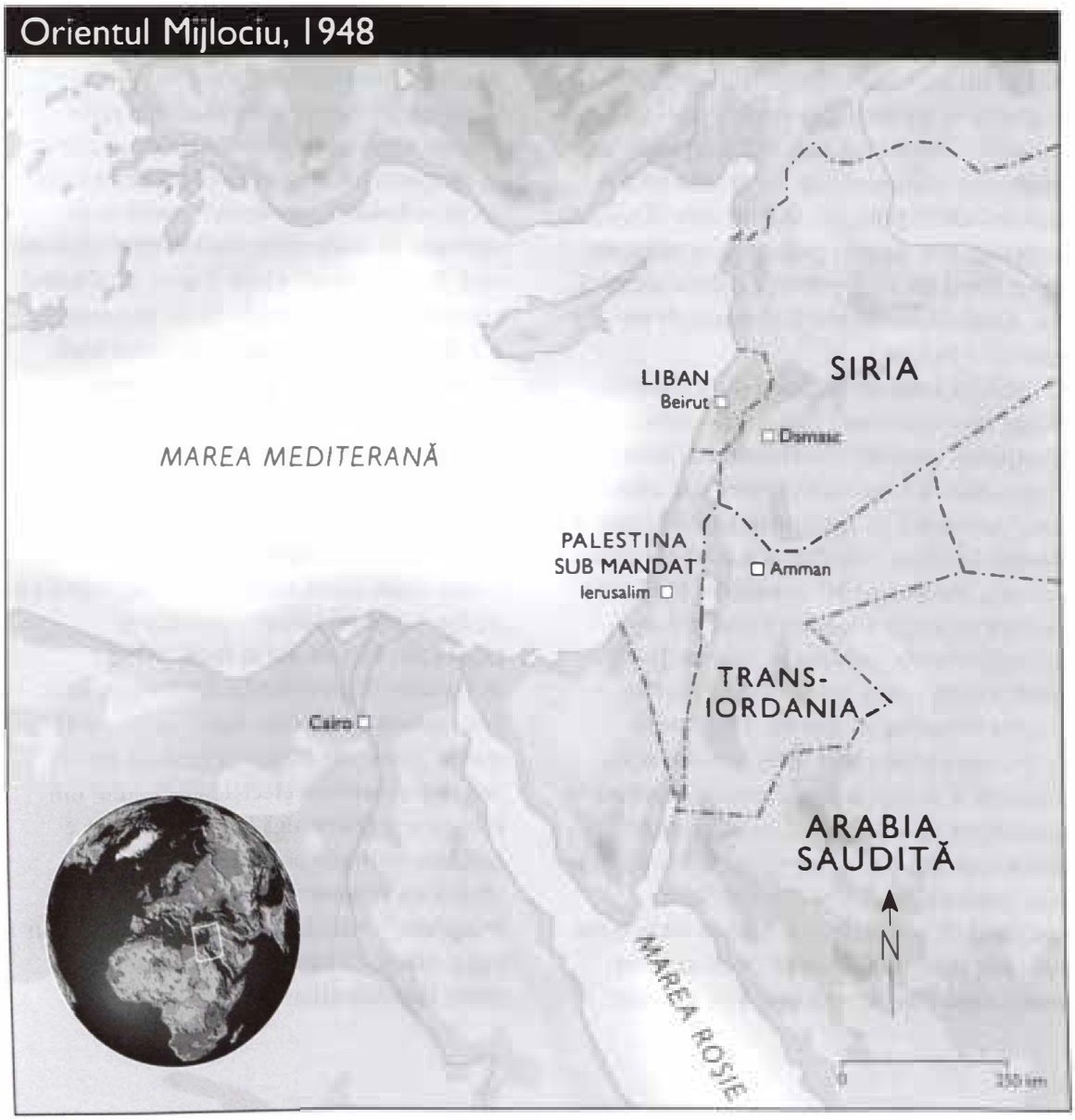

după care tânjeau de mai bine de o mie de ani, anume renașterea tărâmului strămoșesc. Pentru arabi însă, Rezoluția ONU a fost un dezastru inacceptabil, un act de trădare al comunității internaționale care, în opinia acestora, nu făcuse altceva decât să le predea invadatorilor străini o parte integrantă a lumii arabe. În timp ce în Tel Aviv mulțimea a dansat pe străzi, în orașele arabe au avut loc manifestări violente. „Hotărârea noastră este definită și irevocabilă: vom lupta până la ultima suflare împotriva formării unui stat evreu pe teritoriul țării noastre, indiferent cât de mare sau de mic va fi acesta", a declarat Jamal al-Husseini, vicepreședinte al Înaltului Comitet Arab (ÎCA) — guvernul în exercițiu al arabilor palestinieni —, în cadrul Adunării Generale, înainte de a-și exprima votul în privința Rezoluției de împărțire. „Dacă este dat ca un asemenea stat să ia ființă, acest lucru nu se va întâmpla decât peste cadavrele noastre." Într-o circulară a ÎCA, opiniile care contestau viitorului stat evreu erau încă și mai radical exprimate: „Arabii sunt dispuși să reglementeze singuri problema evreilor, iar acest lucru nu va fi posibil decât cu sânge și foc. Curând, evreii vor fi alungați de pe teritoriul nostru".

Astfel a început Războiul din Palestina, poate una dintre cele mai importante confruntări armate din Orientul Mijlociu după căderea Imperiului Otoman și crearea unei noi ordini în regiune în urma Primului Război Mondial. Conflictul a avut două faze: prima a început pe 30 noiembrie 1947, la o zi după ce a fost adoptată Rezoluția de împărțire, și s-a încheiat pe 14 mai 1948, odată cu expirarea mandatului britanic pentru Palestina. În esență, a fost vorba despre un război civil desfășurat sub ochii vigilenți ai autorităților britanice implicate în exercitarea mandatului și cu intervenții ocazionale din partea acestora. Un conflict în care comunitatea arabă din Palestina, susținută de armatele mai multor state arabe, a încercat să-i împiedice pe evrei să pună bazele unui stat pe teritoriul său, așa cum prevedea Rezoluția ONU. Cea de-a doua fază a conflictului a început în noaptea de 14 spre 15 mai 1948, la câteva ore după proclamarea Statului Israel, și a însemnat, practic, un atac comun al armatelor din Egipt, Siria, Irak, Transiordania, Liban și Arabia Saudită. Armistițiul semnat între Israel și vecinii săi arabi la 20 iulie 1949 a reprezentat sfârșitul luptei dintre cele două națiuni.

Deși prețul acestui război — pentru israelieni Războiul de independență — a fost exorbitant (pierderi de vieți omenești de 1% în rândul populației), Israelul a supraviețuit tentativei arabilor de a-l distruge. În plus, și-a revendicat dreptul de control asupra unui număr mai mare de teritorii decât cel prevăzut de Planul de împărțire al ONU. Comunitatea arabilor din Palestina a fost distrusă practic în urma acestui conflict, jumătate din populație refugiindu-se în diferite părți ale țării sau în statele arabe vecine. Implicațiile politice ale ceea ce avea să fie cunoscut în discursurile politice arabe drept *al-Nakba*, „catastrofa", aveau să fie resimțite în toate țările din Orientul Mijlociu zeci de ani la rând. Chiar înainte de sfârșitul conflictului, președintele Siriei, de exemplu, a fost înlăturat de la putere în urma unei lovituri de stat militare, episod care s-a repetat în vara anului 1952, de această dată cu regele Egiptului. În mai puțin de doi ani de la sfârșitul Războiului din Palestina, regele Abdallah al Iordaniei, unul dintre cei mai vehemenți combatanți din timpul conflictului, a fost asasinat. Aceeași soartă au avut-o și prim-miniștrii Egiptului și Libanului. Zeci de ani la rând, politica arabă avea să graviteze în jurul a ceea ce a fost numită „problema Palestinei" — atât statele arabe, cât și palestinienii au tot încercat să anuleze efectele Războiului din Palestina și să distrugă Israelul prin orice mijloace militare, politice și economice. „Palestina și mândria arabilor trebuie recuperate", scria în 1949 liderul palestinian Musa Alami. „Viața lor nu mai înseamnă nimic fără Palestina."

Cronologie

1917 **2 noiembrie** *Declarația Balfour*, scrisoarea deschisă a lui Arthur Balfour, ministrul de externe britanic; Marea Britanie arată astfel că susține „construirea în Palestina a unui cămin național pentru poporul evreu".

1920 **martie** Marea Britanie primește mandatul pentru Palestina într-un cadru oficial, la Conferința de la San Remo.
aprilie Revolte arabe la Ierusalim. Sunt uciși cinci evrei și alți 211 sunt răniți.

1921 **martie** Guvernul britanic exclude Transiordania din potențialul teritoriu național al evreilor, dar nu și din mandatul pentru Palestina.
aprilie Hadj Amin al-Husseini este numit muftiu al Ierusalimului.
mai Revolte arabe în Palestina. Sunt uciși 90 de evrei și sunt răniți câteva sute.

1922 **iunie** Într-o Carte albă britanică este contestată natura viitorului cămin național al evreilor și se limitează imigrarea acestora în funcție de „capacitatea economică a țării".

1929 **august** Manifestanții arabi ucid 133 de evrei și rănesc alte câteva sute.

1930 **octombrie** O Carte albă recomandă restricții severe asupra imigrării evreilor și a achiziționării de terenuri.

1936 **aprilie** Un Înalt Comitet Arab, format din 10 membri, este numit la conducerea arabilor palestinieni; arabii pornesc o revoltă generală.
octombrie Revolta este suspendată temporar, la cererea liderilor arabi.

1937 **iulie** O comisie regală de anchetă condusă de lordul Peel recomandă încheierea mandatului britanic și împărțirea Palestinei în două state: unul arab unit cu Transiordania, care avea să ocupe 85% din teritoriu, și unul evreu, care urma să se întindă pe restul de 15%. Ierusalim, Betleem și un coridor care ducea către Marea Mediterană aveau să rămână sub mandat britanic.

1938 **noiembrie** Comisia regală Woodhead recomandă renunțarea la Planul de împărțire a Palestinei întocmit de Peel.

1939 **mai** O Carte albă restricționează imigrarea evreilor la nu mai mult de 15 000 de persoane pe an pentru o perioadă de cinci ani; după expirarea acestei perioade, imigrările aveau să fie făcute numai cu consimțământ arab. Achiziționarea de terenuri le este interzisă evreilor în unele zone și limitată în altele.

1942 **mai** Într-o conferință organizată de mișcarea sionistă la Hotelul Baltimore din New York se cere ca „Palestina să devină parte a commonwealthului evreiesc și să fie integrată în structura unei noi lumi democratice".

1946 **1 mai** O comisie de anchetă anglo-americană recomandă ca Palestina să primească 100 000 de imigranți evrei. Recomandarea este respinsă de Ernest Bevin, ministrul de externe britanic.
iunie În cadrul unui summit panarab organizat în Bludan (Siria) sunt adoptate o serie de măsuri de prevenire a formării unui stat evreu.

1947 **martie** Marea Britanie se adresează ONU cu privire la problema Palestinei.
31 august Comitetul special al ONU pentru Palestina (UN Special Committe on Palestine — UNSCOP) propune încetarea neîntârziată a mandatului britanic. Într-un raport majoritar se propune împărțirea Palestinei într-un stat arab, unul evreu și orașul independent Ierusalim. Într-un raport minoritar se recomandă un stat federal independent.

16–19 septembrie La summitul panarab de la Sofar (Liban), arabii sunt încurajaţi „să-şi deschidă uşile şi să primească femeile, copiii şi bătrânii şi să-i apere în caz că situaţia din Palestina o va impune".
29 noiembrie Adunarea Generală a ONU votează recomandările majorităţii UNSCOP cu privire la împărţirea Palestinei.
30 noiembrie Încep violenţele arabe. Sunt ucişi opt evrei şi alţii sunt răniţi.
1 decembrie ÎCA decretează trei zile de grevă pe întreg teritoriul ţării.
2 decembrie Manifestanţii arabi distrug centrul comercial evreiesc din Ierusalim.
4 decembrie Efal este atacat de arabi: prima tentativă de proporţii (eşuată) de a lua cu asalt un cartier evreiesc.
8 decembrie Atacul arabilor asupra cartierului Hatikva din sudul Tel Avivului. Tentativă eşuată; victime.
8–17 decembrie Summitul Ligii Arabe de la Cairo. Se decide contribuţia cu un milion de lire egiptene şi cu 10 000 de puşti la eforturile de război palestiniene.
12 decembrie Evreii detonează o maşină cu bombă în Ierusalim, Oraşul Vechi. Sunt ucişi 20 de arabi şi sunt răniţi cinci.
14 decembrie Legiunea arabă atacă un convoi cu provizii care se îndrepta spre Ben Shemen. Mor 12 oameni.
18 decembrie Opt arabi sunt ucişi în represaliile evreilor împotriva satului Khasas din Galileea.
30 decembrie În urma unui atac cu bombă organizat de gruparea militantă sionistă Irgun lângă rafinăria Haifa mor şase muncitori arabi. Muncitorii arabi ucid 39 de muncitori evrei.

1948 **4 ianuarie** Gruparea militantă sionistă Lehi bombardează sediul Comitetului Naţional Arab din Jaffa.
10 ianuarie Armata Arabă de Eliberare (AAE) atacă kibbutzul Kfar Szold. Tentativă eşuată.
14 ianuarie Atac arab de proporţii asupra coloniilor din Gush Etzion (*Blocul Etzion*). Tentativă eşuată; victime.
15–16 ianuarie Un pluton de 35 de soldaţi evrei trimis să apere Gush Etzion este anihilat.
20 ianuarie Atacul AAE asupra kibbutzului Yechiam. Tentativă eşuată.
1–15 februarie Represalii ale evreilor în Haifa, Ierusalim şi Sasa.
16 februarie Ofensiva AAE împotriva kibbutzului Tirat-Zvi. Tentativă eşuată, numeroase victime.
22 februarie O maşină-capcană explodează în Ierusalimul evreiesc. Atac pus la cale de arabi. 50 de morţi şi sute de răniţi.
2–4 martie Atacuri ale arabilor asupra moshavurilor Magdiel şi Ramot-Naftali. Tentativă eşuată.
11 martie Atac cu maşină-capcană pus la cale de arabi; este distrus sediul cartierului general evreiesc din Ierusalim.
17 martie Un convoi arab care transporta arme este distrus într-un atac de lângă Haifa.
19 martie SUA propune suspendarea Planului de împărţire şi o tutelă internaţională temporară asupra Palestinei.
27 martie Un convoi evreiesc care se deplasa de la Nahariya la Yechiam este atras într-o ambuscadă. 42 de morţi.
27–28 martie Un convoi evreiesccare se întorcea de la Gush Etzion la Ierusalim este implicat într-o ambuscadă lângă Nabi Daniel. Luptătorii evrei sunt evacuaţi de armata britanică. Arabii capturează arme şi vehicule.
31 martie Un convoi evreiesc care se îndrepta spre Ierusalim este atras într-o ambuscadă. 17 morţi.
6–15 aprilie Operaţia Nachshon: ofensiva evreilor pentru a deschide drumul către Ierusalim.
4–12 aprilie Ofensiva AAE împotriva kibbutzului Mishmar-Haemek. Tentativă eşuată, pierderi însemnate.
8 aprilie Comandantul Abd al-Qader al-Husseini este ucis.
9 aprilie Unităţi ale Irgun şi Lehi ocupă satul arab Deir Yasin. Sunt ucişi în jur de 100 de oameni.

10 aprilie Fraţii Musulmani atacă kibbutzul Kfar Darom. Tentativă eşuată.
13 aprilie Arabii atrag într-o ambuscadă un convoi medical evreiesc în Ierusalim. Sunt ucişi 80 de doctori şi asistente.
13–16 aprilie Ofensiva druzilor (reprezentanţi ai unei secte religioase monoteiste din Orientul Mijlociu) împotriva kibbutzului Ramat-Yohanan. Tentativă eşuată.
15–21 aprilie Operaţia Harel: trei convoaie cu provizii reuşesc să ajungă în Ierusalimul evreiesc.
18 aprilie Oraşul Tiberias este atacat de Hagana (organizaţie paramilitară sionistă creată în 1920 şi integrată în armata israeliană în 1948). Populaţia arabă este evacuată la cerere.
21–22 aprilie Oraşul Haifa este cucerit de luptătorii Hagana. Liderii arabi refuză să se predea şi ordonă evacuarea populaţiei arabe.
22–30 aprilie Operaţia Yevusi: ofensiva evreiască pentru cucerirea cartierelor mărginaşe ale Ierusalimului. Nabi Samuel nu e ocupat; Sheikh Jarrah este ocupat, dar eliberat la solicitarea englezilor; Qatamon este ocupat.
1–12 mai Atacuri ale arabilor asupra kibbutzurilor din Galileea: Dan, Dafna, Kfar Szold, Ramot-Naftali, Maayan-Baruch. Tentativă eşuată. Operaţia Yiftach: luptătorii Hagana ocupă satele şi oraşele din estul Galileii.
4–15 mai Operaţia Barak: în perspectiva invaziei arabe, sunt cucerite satele arabe din sectorul de sud.
8–18 mai Operaţia Maccabee: ofensiva evreilor pentru deblocarea drumului către Ierusalim. Tentativă reuşită parţial.
11 mai Trupele evreieşti pun stăpânire pe Safed.
11–12 mai Fraţii Musulmani atacă Kfar Darom. Tentativă eşuată.
12 mai Trupeleevreieşti ocupă Beisan.
13 mai Jaffa se predă luptătorilor Hagana. Legiunea arabă ocupă Gush Etzion. Zeci de civili şi de luptători sunt ucişi după ce se predau.
14 mai Încetarea mandatului britanic pentru Palestina. Proclamarea Statului Israel.
15 mai Armatele din Egipt, Siria, Transiordania, Liban şi Irak invadează Israelul. Aviaţia egipteană bombardează oraşul Tel Aviv. Atacuri egiptene asupra kibbutzurilor Kfar Darom şi Nirim. Tentativă eşuată.
15–22 mai Atacuri irakiene asupra kibbutzului Gesher şi a castelului Belvoir. Tentativă eşuată.
17 mai Trupele egiptene intră în Bersheeba şi se deplasează spre nord, către Ierusalim.
16–19 mai Raiduri israeliene asupra unor ţinte militare din Siria şi Liban.
17–18 mai Trupele israeliene cuceresc oraşul Acra.
18 mai Trupele siriene ocupă Zemakh, Masada şi Shaar-Hagolan.
20 mai Atac de proporţii al Siriei asupra kibbutzului Degania. Tentativă eşuată; victime. ONU îl numeşte pe contele suedez Folke Bernadotte mediator pentru Palestina.
19–24 mai Atac egiptean asupra kibbutzului Yad Mordechai. Colonia este ocupată după retragerea israelienilor.
21–25 mai Atac egipteano-transiordanian asupra kibbutzului Ramat-Rahel. Tentativă eşuată.
21–27 mai Atac egiptean asupra kibbutzului Negba. Tentativă eşuată.
22 mai Trupele israeliene reuşesc să ocupe vestul Galileii.
24 mai Trupele israeliene pun din nou stăpânire pe Shaar-Hagolan şi Masada.
25 mai Atac irakian pe direcţia Netanya. Tentativă eşuată. Operaţia Ben-Nun A: atac israelian asupra fortăreţei Latrun. Tentativă eşuată; victime.
28 mai Este înfiinţată Armata de Apărare a Israelului (AAI sau *Tzahal*, cunoscută şi sub denumirea de Forţele

de Apărare Israeliene). Cartierul evreiesc din Orașul Vechi (Ierusalim) este cucerit de Legiunea arabă.

30 mai Operația Ben-Nun B: cel de-al doilea atac israelian asupra fortăreței Latrun. Tentativă eșuată.

2 iunie Atac egiptean asupra kibbutzului Negba. Tentativă eșuată.

3–4 iunie Trupele israeliene ocupă orașul Jenin. Irakienii contraatacă.

6 iunie Armatele siriană, libaneză și AAE se aliază și cuceresc satul Malkiya.

6 iunie Primul convoi către Ierusalim pe „drumul Burma".

6–7 iunie Trupele egiptene ocupă kibbutzul Nitzanim, situat la 30 km sud de Tel Aviv.

7–8 iunie Operația Yitzhak: atac israelian asupra orașului Isdud. Tentativă eșuată.

9 iunie Armata irakiană ocupă izvoarele râului Yarkon la Ras-el-Ein.

10 iunie Sirienii ocupă moshavul Mishmar-Hayarden, dar nu reușesc să cucerească și kibbutzurile Ein-Gev și Ramot-Naftali.

9–10 iunie Operația Yoram: cel de-al treilea atac israelian asupra fortăreței Latrun. Tentativă eșuată.

10–11 iunie Trupele israeliene cuceresc câteva sate din sectorul sudic, dar nu reușesc să pună stăpânire și pe fortul poliției din Iraq Suwaydan.

11 iunie Începe armistițiul de patru săptămâni.

8 iulie Egiptenii reiau luptele. Kfar Darom este eliberat.

9–14 iulie Operația Brosh: tentativa eșuată a israelienilor de a-i alunga pe sirieni din moshavul Mishmar-Hayarden.

9–18 iulie Operația Dekel: AAI pune stăpânire pe centrul Galileii (Nazaretul este ocupat pe 16 iulie).

10 iulie Irakienii îndepărtează AAI din vecinătatea orașului Jenin.

10–15 iulie Atac egiptean asupra kibbutzurilor Negba, Beerot-Yitzhak, Julis și Ibdis. Tentativă eșuată, numeroase victime.

11–12 iulie Operația Danny: AAI cucerește Lydda, Ramla și câteva sate arabe din centrul țării, inclusiv Ras-el-Ein. Nu reușește să cucerească și fortăreața Latrun.

16–17 iulie Operația Qedem: tentativa eșuată a israelienilor de a ajunge în Orașul Vechi.

17–18 iulie Operația „Moarte invadatorilor": AAI deschide un coridor către Negev, aflat sub asediu.

18 iulie Începe al doilea armistițiu.

18 iulie–30 noiembrie Lupte intermitente în Ierusalim.

22 iulie Egiptenii întrerup comunicațiile israelienilor cu Deșertul Negev.

4–8 august Egiptenii nu permit convoaielor israeliene să ajungă în Negev, încălcând prevederile armistițiului.

17 septembrie Contele Bernadotte este asasinat de gruparea militantă sionistă Lehi. Ralph Bunche este numit mediator.

20 septembrie „Planul Bernadotte" este publicat de ONU.

15 octombrie–5 noiembrie Operația Yoav: în urma ofensivei israeliene, egiptenii sunt alungați de pe coastă și dealurile din Iudeea și Hebron. Orașul Beersheva este cucerit, iar o brigadă egipteană este atrasă într-o ambuscadă în „punga" Faluja.

29–31 octombrie Operația Hiram: în urma ofensivei israeliene, AAE și trupele siriene sunt alungate din nordul Galileii. Raiduri în Liban.

5 noiembrie AAI ocupă Majdal și Yad Mordechai.

9 noiembrie AAI ocupă Iraq Suwaydan.

22 decembrie–2 ianuarie 1949 Operația Horev: AAI îi alungă pe egipteni de pe teritoriul israelian și pătrunde în Peninsula Sinai. Se retrage însă în urma presiunilor internaționale.

Povara trecutului

Războaiele seamănă mult cu accidentele de maşină, remarca eminentul istoric britanic A.J.P. Taylor. *Acestea au o cauză generală, dar şi una particulară deopotrivă. În ultimă instanţă, putem considera că fiecare accident de maşină se produce ca urmare a inventării motorului cu combustie şi a dorinţei omului de a ajunge dintr-un loc în altul... Nu este însă recomandabil pentru un şofer acuzat că a condus imprudent să invoce existenţa motoarelor ca unic argument în apărarea sa. Poliţia şi judecătorii nu iau în calcul astfel de argumente. Ei caută o anume cauză pentru fiecare accident în parte — o greşeală a şoferului, viteza neregulamentară, condusul sub influenţa alcoolului, cedarea frânelor sau o suprafaţă de drum alunecoasă. La fel se întâmplă şi în cazul războaielor.*

Taylor se referea la cel de-al Doilea Război Mondial, dar niciun conflict din epoca modernă nu oferă un exemplu mai bun despre ce înseamnă legătura dintre trecut şi prezent decât războiul care a avut loc în Palestina în 1948. La o analiză mai amănunţită, se observă că acest conflict a început odată cu distrugerea de către romani a statului Israel, aflat pe teritoriul care a început să fie cunoscut drept Palestina. De atunci, exilul şi dispersarea au devenit o marcă a existenţei evreilor pe acest pământ. Nici măcar în patria ancestrală comunitatea evreiască nu a fost altceva decât o minoritate neînsemnată, aflată în permanenţă sub ameninţarea ocupanţilor străini — bizantinii, arabii, turcii selgiucizi, cruciaţii, mamelucii şi turcii otomani — care le-au impus evreilor măsuri represive şi i-au alungat. În secolul al VII-lea, când Palestina a fost ocupată de musulmani, comunitatea evreiască avea în jur de 200 000 de oameni, din care, în anii 1880, mai rămăseseră aproximativ 24 000, adică doar 5% din populaţia ţării.

De parcă această marginalizare nu ar fi fost de ajuns, prezenţa evreilor în Palestina

La 2 noiembrie 1917, Arthur James Balfour, ministrul de externe britanic, l-a informat pe lordul Rothschild despre susţinerea pe care o avea din partea guvernului în privinţa „formării în Palestina a unui cămin naţional pentru poporul evreu". (Galerie foto, Ann Ronan)

nu a fost niciodată pe deplin recunoscută. În plus, nostalgia evreilor pentru ţara lor natală, Sion, a ocupat un loc de frunte în memoria colectivă a poporului evreu şi a devenit o parte integrantă a ritualurilor religioase ale acestora. Mai mult decât atât, evreii au început să se reîntoarcă în Palestina încă din primele zile ale exilului, atât individual, cât şi în grupuri. Expulzarea evreilor din Spania, în 1492, de exemplu, a creat un adevărat val de imigranţi; la sfârşitul secolului al XIX-lea, a avut loc un aflux de evrei religioşi din estul Europei şi la fel s-a întâmplat 100 de ani mai

târziu, numai că de data asta evreii veneau din Yemen.

În anii 1880 însă, a apărut un gen de imigranți evrei cu totul diferit: este vorba de tineri naționaliști care nu erau dispuși să accepte viața în diaspora și care căutau să formeze un stat național pe tărâmul strămoșesc. Astfel au apărut pe teritoriul Rusiei și în estul Europei nenumărate comitete și societăți care militau pentru formarea țării Israelului și care, nu peste mult timp, s-au transformat într-o adevărată mișcare politică, numită sionism.

Primul Congres sionist a fost organizat în august 1897 la Basel și a fost prezidat de Theodor Herzl, un jurnalist tânăr și plin de energie, originar din Austro-Ungaria. În cadrul acestui congres, care avea să devină o pagină importantă în istoria modernă a evreilor și a Orientului Mijlociu, a fost definit scopul mișcării sioniste, anume acela „de a crea în Palestina o patrie pentru poporul evreu pentru a beneficia astfel de siguranța pe care o garanta sistemul juridic public". Cu aceeași ocazie, au fost nominalizate și instituțiile care aveau să asigure promovarea acelui obiectiv. În momentul izbucnirii Primului Război Mondial, respectiv în 1914, comunitatea evreiască din Palestina (sau Yishuv — în ebraică, acest cuvânt desemnează evreii care trăiau în Palestina înainte de crearea Statului Israel) ajunsese la 85 000-100 000 de suflete, adică aproximativ 15% din totalul populației.

Pe vremea aceea, Palestina nu era o entitate geopolitică unificată, ci era divizată între provincia otomană Beirut la nord și districtul Ierusalim la sud. Locuitorii săi, asemenea celorlalte comunități vorbitoare de limbă arabă din zonă, se considerau mai degrabă supuși ai Imperiului Otoman decât membri ai unei națiuni arabe cu aceeași limbă, religie, istorie și cultură. Erau total impasibili la mesajul naționalist al celor câteva societăți secrete arabe care activau pe teritoriul imperiului înainte de izbucnirea Primului Război Mondial. În schimb, erau loiali clanurilor, triburilor, satelor, orașelor sau sectelor religioase, respectiv apartenenței la o parohie, sentiment care coexista alături de cel al supunerii față de sultanul-calif

În martie 1921, Marea Britanie a exclus Transiordania din teritoriul potențialului stat evreu și l-a numit pe emirul Abdallah Ibn Hussein, din familia hașemită, conducătorul acesteia. În deceniile care au urmat, Abdallah a încercat din răsputeri să anexeze Palestina la emiratul său transiordanian. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

otoman în calitatea sa de conducător religios și laic al lumii musulmane.

În consecință, numărul din ce în ce mai mare al evreilor de pe teritoriul Palestinei aproape a fost trecut cu vederea, dată fiind neobișnuita dispută de pe plan local. Nici măcar *Declarația Balfour* din noiembrie 1917, în care ministrul britanic propunea „formarea în Palestina a unui cămin național pentru poporul evreu" și în care își luase angajamentul să „facă tot ce-i stă în putință pentru a facilita îndeplinirea obiectivului propus, fără a prejudicia însă în vreun fel drepturile civile și religioase ale comunităților de altă etnie decât cea evreiască de pe teritoriul Palestinei", nu a generat opinii împotrivă. Abia după un an a apărut și prima manifestare împotriva prevederilor din *Declarația Balfour* sub forma unei petiții întocmite de un grup de demnitari palestinieni naționaliști, prin care aceștia își arătau loialitatea față de guvernul arab cu sediul la Damasc la începutul Primului Război Mondial. Pe atunci însă, nici șeful guvernului căruia îi juraseră loialitate, emirul Faisal Ibn Hussein, faimosul erou al „marii revolte arabe" împotriva Imperiului Otoman și conducătorul noii mișcări naționale arabe, nu a manifestat vreo opoziție față de *Declarația Balfour*. Mai mult, în ianuarie 1919, a semnat o înțelegere cu dr. Chaim Weizmann, conducătorul mișcării sioniste, prin care oferea toate garanțiile pentru „îndeplinirea tuturor prevederilor declarației din 2 noiembrie 1917" și „luarea tuturor măsurilor care se impun... pentru încurajarea și stimularea imigrării în masă a evreilor în Palestina".

Lucrurile nu au stat însă deloc așa. Nici nu apucase să se usuce bine cerneala pe acordul semnat că Faisal și-a încălcat cuvântul dat. Mai mult decât atât, la 8 martie 1920, emirul a fost încoronat și a devenit regele Faisal I al Siriei, „în limitele granițelor sale naturale,

inclusiv Palestina". În aceste condiții, noul monarh nu avea niciun interes să permită mișcării naționale a evreilor să smulgă nici măcar o singură parte din regatul său. Ca o consecință a acestui fapt, pe măsură ce se răspândeau zvonurile despre iminenta anexare a Palestinei la Siria, ceremonia sa de încoronare a fost urmată de demonstrații violente care au culminat, la începutul lui aprilie 1920, cu un pogrom în Ierusalim în care cinci evrei au fost uciși și 211 răniți.

Deși Faisal a fost înlăturat de la tron în iulie 1920 de francezi, scurta sa domnie în Siria a dat naștere unui conflict arabo-israelian care avea să dureze zeci de ani la rând, prin aceea că a transformat o dispută bilaterală între arabii și evreii din Palestina într-un conflict multilateral arabo-israelian și, la fel de important, prin transformarea forței fizice într-un instrument al discursului politic. În mai 1921, revoltele arabe s-au intensificat față de anul precedent, iar numărul victimelor a crescut. 90 de evrei au fost uciși și alte câteva sute răniți. Aceste două episoade au pălit însă în intensitate comparativ cu valul de violențe care a lovit în vara anului 1929 și care a început cu incitarea evreilor care se rugau la Zidul Plângerii, un vestigiu al Templului lui Solomon și locul sfânt al iudaismului. Violențele arabe s-au răspândit cu repeziciune la nivelul întregii țări, numărul victimelor fiind unul nemaiîntâlnit: 133 de evrei uciși și câteva sute răniți. Străvechea comunitatea evreiască din Hebron, care data din vremurile biblice, a avut o soartă groaznică: 67 de oameni au fost măcelăriți de vecinii lor arabi, câtevazeci au fost răniți și jefuiți, iar sinagogile profanate.

Creierul din spatele acestor acte de violență a fost tânărul lider religios și militant Hadj Amin al-Husseini. Membru al unei cunoscute familii din Ierusalim, Husseini a fost militar în armata otomană în timpul războiului, după care a devenit un adept înflăcărat al anexării Palestinei de către Siria. Acuzat că a jucat un rol major în incitarea oamenilor la revoltele care au avut loc în 1920, Husseini a fost condamnat la 15 ani de închisoare de Curtea Marțială Britanică, dar a reușit să fugă din țară și, în septembrie 1920, a fost grațiat de Sir Herbert Samuel, primul înalt comisar britanic pentru Palestina. Un an mai târziu, după moartea lui Kamil al-Husseini — muftiul Ierusalimului și fratele său vitreg — Hadj Amin și-a prezentat candidatura pentru prestigiosul post. Din cauza recomandărilor religioase nesatisfăcătoare, acesta din urmă nu a primit postul, astfel încât familia sa a început să facă mari presiuni asupra înaltului comisar, mai ales că unul dintre ceilalți trei candidați se retrăsese în favoarea sa. Angajându-se să se folosească de prestigiul familiei sale pentru a restabili ordinea în țară, Hadj Amin al-Husseini a reușit să-l înduplece pe Samuel și, în aprilie 1921, a primit cea mai înaltă funcție islamică din Palestina. În ianuarie 1922, al-Husseini și-a consolidat puterea prin înființarea Consiliului Suprem Musulman (CSM) care controla toate numirile în funcție din comunitatea islamică. În anii care au urmat, muftiul a devenit foarte repede cea mai importantă figură politică arabă din Palestina, ignorând vocile timide care militau pentru coexistență pașnică și învățându-și permanent adepții să lupte împotriva mișcării sioniste.

Acest tip de abordare agresivă a părut să dea roade. Deși au acceptat mandatul pentru Palestina în martie 1920, cu intenția de a „pune în vigoare prevederile declarației de la 2 noiembrie 1917 adoptată de guvernul britanic și de statele aliate în favoarea formării în Palestina a unui „cămin național pentru poporul evreu", englezii au exclus repede Transiordania din potențialul stat evreu (nu însă și din mandatul pentru Palestina), numindu-l pe emirul Abdallah Ibn Hussein, fratele mai mare al lui Faisal, conducătorul acestui teritoriu. În iunie 1922, englezii au neglijat încă și mai mult prevederile *Declarației Balfour* în momentul în care au emis o Carte albă în care se minimaliza natura viitorului teritoriu național evreiesc și prin care căutau să limiteze imigrarea evreilor în funcție de „capacitatea economică a țării". Opt ani mai târziu, ca reacție la revoltele arabe din 1929, este emisă o a doua Carte albă, în care se recomandau restricții încă și mai severe în privința imigrării și a vânzării de pământuri

către evrei, restricții ce au fost contestate de prim-ministrul Ramsay MacDonalds ca răspuns la presiunea mișcării sioniste.

Arabii și-au menținut atitudinea sfidătoare. În octombrie 1933, a izbucnit un nou val de violențe, urmat de o revoltă generală trei ani mai târziu. În acel moment, muftiul își consolidase influența asupra politicii arabe din Palestina și îi marginalizase pe liderii mai pacifiști conduși de clanul Nashashibi. Profitând de temerile din ce în ce mai mari ale arabilor în privința valului de imigranți evrei — în creștere odată cu venirea la putere a naziștilor în Germania și violentele manifestări antisemite din Polonia — și manipulând sentimentele naționaliste ale statelor arabe vecine, Hadj Amin a adus Palestina foarte ușor în pragul unui conflict de proporții. În aprilie 1936, Înaltul Comitet Arab (ÎCA) format din zece membri a fost numit la conducerea țării și s-a decretat grevă națională pe o perioadă nedeterminată. În plus, pe tot teritoriul țării au avut loc atacuri împotriva cartierelor evreiești și armatei britanice, organizate de trupele de gherilă locale și de voluntarii arabi din țările învecinate conduși de Fawzi al-Qawuqji, fost ofițer în armata otomană.

În octombrie 1936, revolta a încetat la cererea unor lideri arabi, respectiv emirul Abdallah al Transiordaniei, regele Ghazi al Irakului și regele Abd al-Aziz Ibn Saud al Arabiei Saudite. În schimb, guvernul britanic a aprobat autorizarea intrării pe teritoriul palestinian a număr de numai 1 800 de evrei în următoarele șase luni dintr-un total de 11 200 propuși de mișcarea sionistă. Mai mult decât atât, Comisia regală de anchetă condusă de lordul Peel a fost numită pentru a analiza problema Palestinei și a propune diferite metode de soluționare. Recomandările sale, publicate în iulie 1937, s-au dovedit lipsite de viziune. Considerând aspirațiile naționale ale arabilor și evreilor incompatibile cu mandatul pentru Palestina, comisia a sugerat renunțarea la acesta și împărțirea Palestinei în două state: unul arab (reprezentând 85% din suprafața sa) unit cu Transiordania și unul evreu în rest. Ierusalimul, Betleemul și un coridor care ducea la Marea Mediterană aveau să rămână sub administrația britanică. Pentru a reduce eventualele neînțelegeri între comunități, comisia a mai propus un schimb de terenuri și de populație între cele două state, întocmai cum s-a întâmplat între Turcia și Grecia la începutul Primului Război Mondial.

După dezbateri înflăcărate, conducerea sionistă și-a dat acordul în privința acestui plan. ÎCA și guvernele arabe au ignorat însă total propunerile comisiei insistând, în schimb, pe formarea unui stat unitar arab în care evreii să constituie o minoritate. Singurul lider arab care a aprobat planul comisiei a fost Abdallah, care considera unificarea statului arab cu Transiordania un prim pas către nașterea unui vast imperiu arab pe care se străduise să-l formeze de-a lungul întregii sale cariere.

Astfel revolta a reînceput cu și mai mare îndârjire, numai că de data aceasta direct vizați erau opozanții arabi interni ai muftiului, în special clanul Nashashibi. Englezii au încercat să calmeze apele purtându-se cu mănuși. Pe de altă parte însă, au suprimat revolta cu brutalitate — au impus pedepse comune, au bombardat sate și au executat trupele de gherilă. ÎCA a fost scos în afara legii, iar muftiul, înlăturat de la conducerea Consiliului Suprem Musulman, a fugit din țară împreună cu mai mulți apropiați.

În același timp, englezii au început să susțină poziția arabilor, răzgândindu-se în privința ideii de împărțire a Palestinei. Mai mult decât atât, pe 17 mai 1939, în timp ce Europa era în prag de război, aceștia au emis încă o Carte albă prin care limitau numărul imigranților evrei la numai 15 000 pe an timp de cinci ani; după expirarea acestei perioade, imigrările aveau să fie făcute numai cu consimțământul arabilor. În anumite zone, evreilor le era interzis să cumpere pământuri, în altele, achiziționarea era limitată. Cartea albă prevedea formarea unui stat arab independent în mai puțin de un an în care evreii să nu însumeze mai mult de o treime din totalul populației.

Evreii din toată lumea au reacționat cu profundă indignare la ceea ce considerau a fi

o tentativă de compromitere a dorinței poporului evreu de renaștere națională în Palestina și de abandonare a evreilor din Europa în fața persecutorilor naziști, așa cum au făcut și câțiva politicieni englezi, printre care membrii supraviețuitori ai Comisiei Peel și Winston Churchill, care considera Cartea albă „o ultimă tentativă, disperată și pesimistă". Cu toate acestea, arabii nu au fost mulțumiți de această realizare majoră și au cerut crearea imediată a statului arab în Palestina, interzicea pătrunderii imigranților evrei și un raport care să conțină date cât mai exacte despre fiecare evreu intrat în Palestina după 1918.

În primăvara anului 1936, arabii din Palestina au pornit o revoltă generală care avea să continue, cu intermitențe, în următoriitrei ani înainte de a fi înfrântă de autoritățile britanice. În fotografie: soldații britanici impun starea de asediu în Ierusalim, OrașulVechi. (Statul Israel:Colecția Națională de Fotografii)

Din cauza izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial discuțiile au fost amânate, dar disputele generate de cărțile albe au reapărut imediat după război. Spre dezamăgirea evreilor, guvernul laburist instaurat în iulie 1945 nu numai că nu și-a mai menținut poziția în favoarea mișcării sioniste afișată înainte de alegeri, dar s-a dovedit un dușman îndârjit al cauzei naționale evreiești. Restricțiile prevăzute în cărțile albe au fost puse așadar în aplicare, iar

evreii au fost sfătuiți de ministrul de externe Ernest Bevin „să nu mai îngroașe rândurile imigranților". Zeci de mii de supraviețuitori ai Holocaustului care au ales să ignore avertismentele și să încerce să treacă de barierele impuse de British Navy (marina britanică) au fost încarcerați ani întregi în Cipru. În august 1945, când președintele Statelor Unite ale Americii Harry Truman a susținut solicitarea sioniștilor de a permite intrarea pe teritoriul palestinian a unui număr de 150 000 de refugiați evrei, Bevin a încercat să înăbușe în față acea tentativă sugerând Comisiei de anchetă anglo-americane „să analizeze măsurile care se impuneau pentru o reglementare neîntârziată

a poziției evreilor în Europa". Mai mult decât atât, în anul următor, când membrii comisiei au fost unanim de acord cu emiterea a 100 000 de certificate de imigrare și cu abolirea restricțiilor referitoare la cumpărarea de terenuri de către evrei, guvernul britanic a refuzat categoric.

Alarmați, sioniștii au reacționat imediat. Cu ani în urmă, la 6 mai 1942, când știrile despre amploarea atrocităților comise de naziști au ajuns și în Marea Britanie și Statele Unite ale Americii și când guvernul britanic părea de neclintit în a lua „toate măsurile care se impuneau pentru a descuraja imigrarea ilegală în Palestina", avusese loc o conferință sionistă la Hotelul Biltmore din New York. În cadrul acelei întâlniri, s-a decis că nu mai exista nicio garanție că Marea Britanie ar mai fi vrut să ducă la bun sfârșit obligațiile prevăzute în mandat și nici că Palestina ar mai fi urmat să fie decretată parte a „commonwealthului evreiesc și să fie integrată în structura unei noi lumi democratice". Cum acțiunile întreprinse de guvernul laburist justificau acele vechi temeri sumbre, mișcarea sionistă a pornit o luptă politică și militară pentru formarea statului evreu pe teritoriul palestinian. Cea mai mare organizație de rezistență evreiască, Hagana („apărare" în ebraică), a recurs la acțiuni în forță, cum ar fi distrugerea de drumuri și poduri sau obstrucționarea măsurilor antiimigrare impuse de englezi. În același timp, două grupări disidente — Irgun Zvai Leumi (Organizația Militară Națională) și Lehi (Luptă torii pentru Independența Israelului, mai cunoscuți sub denumirea de „banda lui Stern" după comandantul Avraham Stern) — au luat cu asalt instituțiile militare și administrative britanice. La nivel politic, sioniștii au organizat o campanie internațională politică și diplomatică pentru împărțirea Palestinei în două state distincte, unul arab, celălalt evreu.

Propunerea era însă inacceptabilă pentru arabi. În mai 1946, în cadrul unui summit panarab organizat în Cairo s-au făcut promisiuni ferme de păstrare a Palestinei ca parte integrantă a lumii arabe. Cât despre sioniști, aceștia au fost catalogați „un pericol nu numai pentru Palestina ci pentru toate popoarele arabe și musulmane". O lună mai târziu, a fost organizat un alt summit arab în orașul sirian Blutan, în cadrul căruia au fost adoptate o serie de măsuri pentru a împiedica formarea unui stat evreu, dar și câteva sancțiuni împotriva Marii Britanii și a Statelor Unite ale Americii în cazul în care aceste două puteri ar fi implementat recomandările comisiei anglo-americane și ar fi permis intrarea în Palestina a 100 000 de refugiați evrei. Hadj Amin al-Husseini, care a preluat conducerea Palestinei după ce își petrecuse cea mai mare parte din război în Germania nazistă, unde colaborase cu Hitler, a jurat de la sediul său din Cairo că „mai bine murim decât să fim o minoritate" într-un potențial stat evreu. Într-un mesaj adresat președintelui Truman, regele Ibn Saud a amenințat că „arabii sunt hotărâți să lupte în război cu aceeași determinare și forță cu care au făcut-o și în timpul cruciadelor". În același timp, secretarul general al Ligii Arabe, Abd al-Rahman Azzam, a promis să „apere Palestina, indiferent de cât de puternică va fi opoziția și indiferent de metodele folosite de susținătorii împărțirii". „În final, tot noi vom ieși învingători", a spus acesta, cu încredere. „Nu veți obține nimic doar pe baza unor discuții despre compromis și pace", a declarat el în septembrie 1947 unei delegații secrete sioniste care milita pentru pace:

Pentru noi nu există niciun alt test în afară de cel al puterii... Vom încerca să vă izgonim. Nu sunt sigur că vom reuși, dar vom încerca. Pe cruciați am reușit să-i gonim cu prețul pierderii Spaniei și a Persiei. Poate că vom pierde și Palestina, dar este prea târziu pentru o soluție pașnică.

Azzam se înșela însă. Discuțiile despre compromis și pace ale sioniștilor începuseră să se facă auzite la nivel internațional. Pe 15 mai 1947, la două luni după ce guvernul britanic a prezentat la ONU problema Palestinei, a fost numit Comitetul Special al ONU pentru Palestina (UNSCOP) a cărui misiune era să analizeze chestiunea în cauză

După cel de-al Doilea Război Mondial, Marea Britanie a impus o barieră maritimă considerabilă pentru a împiedica imigrarea evreilor. De aceea, Hagana a încercat să introducă ilegal în țară mulți supraviețuitori ai Holocaustului. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

și să sugereze posibile rezolvări. În recomandările publicate la sfârșitul lunii august, comitetul a propus încheierea neîntârziată a mandatului britanic. În plus, într-un raport susținut de majoritatea membrilor comitetului, s-a propus împărțirea Palestinei într-un stat evreu și unul arab, cu orașul Ierusalim cu statut internațional, toate cele trei urmând să fie conectate prin aceeași unitate economică. Într-un raport minoritar, s-a recomandat unirea statelor arab și evreu într-un stat federal independent, cu capitala la Ierusalim, acest stat urmând a fi fondat în urma unei perioade de tranziție de cel mult trei ani. Evreii au susținut din toată inima recomandările majorității membrilor consiliului, însă statele arabe și Înaltul Comitet Arab, devenit, în 1946, sub conducerea lui Hadj Amin-al Husseini, guvernul în exercițiu al arabilor palestinieni, au respins ambele propuneri și au intrat în defensivă. Pe 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU a adoptat, cu două treimi din voturi, recomandările majorității membrilor UNSCOP referitoare la împărțirea Palestinei.

Punctele forte și punctele slabe ale arabilor și evreilor

În 1948, în Palestina nu se mai putea vorbi de o confruntare „obișnuită" între doi combatanți, ci de un adevărat război; un conflict multilateral complex în care comunitatea evreiască din Palestina sub mandat britanic (sau Yishuv), ulterior Statul Israel, lupta împotriva a trei forțe inamice distincte: arabii din Palestina, o armată panarabă de voluntari și armate din șase state arabe — Egipt, Transiordania, Irak, Siria, Liban și Arabia Saudită.

Ca și când lucrurile nu erau destul de complicate, prin autoritatea conferită de statutul de putere dominatoare în Palestina până la încheierea mandatului, lucru care urma să se întâmple la mijlocul lunii mai 1948, Marea Britanie avea în teritoriu forțe militare considerabile și era încă pe deplin responsabilă cu asigurarea securității interne și externe a țării. Deși aceste forțe nu jucau un rol activ în confruntările militare dintre

arabi şi evrei şi nici nu făceau eforturi pentru a aplica legea şi ordinea, prezenţa acestora în Palestina a avut un impact major asupra desfăşurării conflictului. În primul rând, trupele militare britanice au împiedicat statele arabe vecine să-şi trimită trupele în Palestina înainte de încheierea mandatului britanic. În al doilea rând, felul şi ritmul în care s-au retras englezii au influenţat rezultatul unor confruntări militare decisive, în special lupta pentru cucerirea oraşului Haifa. Nu în ultimul rând, bariera maritimă formată de englezi în jurul Palestinei a descurajat pregătirile de război ale comunităţii evreieşti (Yishuv) prin prevenirea afluxului de refugiaţi şi arme pe teritoriul ţării.

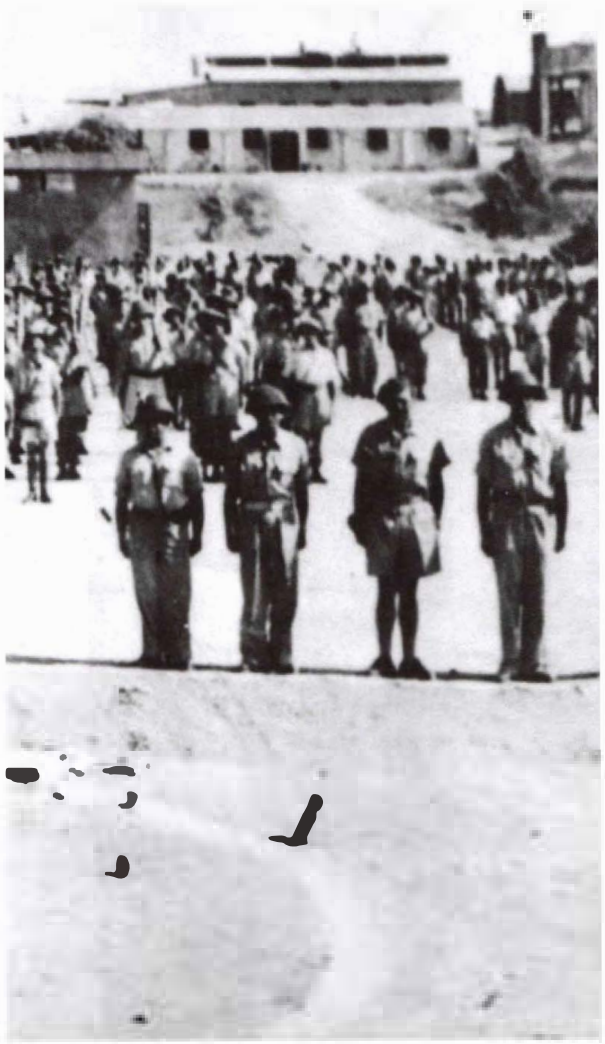

Poziţia evreilor

Pe măsură ce se pregătea pentru anunţata reacţie violentă a arabilor faţă de Rezoluţia de împărţire a Palestinei, Yishuv devenea conştientă de poziţia sa net inferioară în lumea arabă judecând după orice standard cantitativ, respectiv demografic, teritorial, geostrategic sau al resurselor materiale. Populaţia sa în putere însuma 650 000 de suflete, dar reprezenta aproape jumătate din cea a comunităţii arabe din Palestina şi mai puţin de 3% din populaţia statelor arabe care juraseră să oprească formarea statului evreu. Dispunerea sa geografică deficitară, cu multe sate dispersate în zone locuite cu preponderenţă de arabi, şi faptul că arabii controlau majoritatea regiunilor depresionare şi a drumurilor din Palestina o făceau vulnerabilă atât la atacurile asupra comunităţilor izolate, cât şi la întreruperea mijloacelor de comunicare cu diversele zone ale ţării. Mai mult, faptul că Palestina era înconjurată de patru state arabe — Liban şi Siria la nord, Transiordania la est şi Egipt la sud-vest — ţinea practic captivă comunitatea evreiască şi o făcea dependentă de transportul naval şi aerian. La momentul respectiv, Haifa, principalul port al Palestinei, era controlat de englezi până la încheierea mandatului acestora, iar singurul aeroport civil al ţării era apropiat de oraşul arab Lydda.

Toate acestea creau o asimetrie între Yishuv şi adversarii săi arabi. În timp ce evreii nu-şi puteau permite nici măcar o singură înfrângere strategică, deoarece ar fi dus negreşit la o dispariţie a comunităţii lor, arabii puteau întâmpina nenumărate obstacole şi tot ar fi rămas, cum spunea Abd al-Rahman, „pe deplin încrezători în succesul lor, chiar dacă va dura câţiva ani. Ar fi un război de uzură, deoarece resursele militare umane pe care se bazează partea arabă sunt inepuizabile". Această previziune era

În încercarea de a forma din diversele sale unităţi de rezistenţă o armată unitară, guvernul israelian a ordonat la 28 mai formarea unei armate naţionale — Armata de Apărare a Israelului (AAI). (Topham Picturepoint)

împărtășită și de agențiile de informații britanice. „Inițial, armata evreiască va avea un avantaj numeric", se spunea într-un raport emis cu o zi înainte de votarea Rezoluției de împărțire a Palestinei. „Cu toate acestea, pe măsură ce arabii își vor coordona eforturile de război, evreii vor fi nevoiți să se retragă din zonele izolate și, pe măsură ce vor fi atrași într-un război de uzură, vor fi înfrânți puțin câte puțin. Dacă nu vor obține un ajutor considerabil din partea altor țări, respectiv soldați și arme, evreii nu vor fi în stare să reziste mai mult de doi ani."

Un aspect despre care nu s-a vorbit deloc în niciuna dintre aceste previziuni a fost

Creată la începutul anilor 1920, Hagana, organizația paramilitară de rezistență a comunității evreiești din Palestina, s-a transformat de-a lungul anilor într-o mișcare bine organizată și motivată. În fotografie: luptătorii Hagana se antrenează la Tel Aviv. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

rezistența reprezentanților Yishuv. O comunitate națională cu un extraordinar simț al răspunderii, aceasta se baza pe o rețea locală extinsă de instituții sociale, economice, financiare, culturale și militare care formau un stat în așteptare. Acestea erau Agenția Evreiască, creată în condițiile impuse de Mandatul pentru Palestina al Ligii Națiunilor și care, cu timpul, a devenit guvernul de facto al Yishuv și al mișcării sioniste din toată lumea; Va'ad Leumi (sau Consiliul Reprezentativ ales) al populației evreiești din Palestina; organizația muncitorilor Histadrut și Hagana, organizația militară semiclandestină a Yishuv.

Fondată la începutul anilor 1920 ca reacție la valurile de violență din ce în ce mai dese provocate de arabi, Hagana s-a transformat într-o mișcare de rezistență bine organizată și motivată, subordonată conducerii civile a Yishuv. În preajma izbucnirii războiului din 1948, era controlată politic de David Ben Gurion, președintele Agenției Evreiești care urma să devină întâiul prim-ministru al Statului Israel. Cât despre controlul militar, acesta se afla în sarcina unui grup de rezistență format din 400 de activiști dedicați care reușeau frecvent să scape de ochii vigilenți ai englezilor.

Cea mai importantă unitate militară a Hagana era Palmah *(Plugot Mahatz* sau „unitatea de șoc"), o armată de elită fondată în 1941, când invazia germană în Palestina devenise iminentă. La sfârșitul anului 1947, Palmah însuma 2 100 de membri activi, bărbați și femei, și 1 000 de militari în rezervă care se întorseseră la viața civilă, dar care puteau fi rechemați în serviciu la nevoie. Palmah era susținută și de o infanterie puternică, numită Hish *(Heil Sadeh* sau „unitățile din teren"), formată din 12 000 de militari (2 000 activi și 10 000 în rezervă). Cea mai mare unitate tactică a Hish era compania, iar unitatea însărcinată cu antrenamentul și intervenția militarilor era plutonul.

În plus față de unitățile din teren, din Hagana făcea parte și așa-numita Him *(Heil Mishmar* sau „unitatea de pază"), formată din 20 000 de militari bărbați și femei de peste 25 de ani. Aceștia nu aveau pregătirea necesară pentru a activa în unitățile militare de luptă, dar erau însărcinați cu misiunile de apărare statice și trimiși mai ales în satele de pe tot cuprinsul țării.

În privința arsenalului militar, Hagana avea în ascunzătorile sale (conform Mandatului pentru Palestina, posesia de arme era o infracțiune care se pedepsea cu moartea) în jur de 10 000 de puști și 1 900 de pistoale-mitralieră, ceea ce însemna o armă la trei luptători (nici măcar Palmah nu putea să asigure mai mult de două arme la trei dintre membrii săi activi), 186 de mitraliere medii, 444 de mitraliere ușoare și în jur de 750 de mortiere. Nu aveau însă mitraliere grele, arme de artilerie, vehicule blindate sau arme antitanc ori antiaeriene. Flota aeriană a Hagana avea 11 avioane civile ușoare cu un singur motor, iar plutonul marin era format din 350 de marinari care acționau cu ajutorul câtorva bărci cu motor.

Celelalte două mișcări de rezistență evreiești din Palestina erau inferioare atât ca număr de membri, cât și de armament. Irgun, de exemplu, însuma între 2 000 și 4 000 de membri, iar arsenalul său de luptă conținea 200 de puști, 500 de pistoale-mitralieră și 160 de mitraliere. Cât despre Lehi, mai mică chiar și decât Irgun, aceasta avea între 500 și 800 de membri înarmați cu doar 130 de pistoale-mitralieră și 120 de revolvere. Nu avea însă nici măcar o singură pușcă.

În fine, existau și câteva mii de bărbați și femei care fuseseră înrolați în armata britanică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Ei nu făceau parte din nicio grupare de rezistență evreiască, dar experiența lor militară putea fi de mare ajutor în timpul războiului.

Arabii din Palestina

Judecând după organizarea și coeziunea socială, comunitatea arabilor palestinieni era net inferioară celei evreiești. Spre deosebire de Yishuv, comunitatea arabilor din Palestina eșuase cu brio în a-și forma o identitate națională, rămânând doar la stadiul de amalgam de animozități și schisme interne; pendula între locuitorii de la oraș și cei de la sat, musulmani și creștini, familii rivale, clanuri,

triburi etc. Mai mult decât atât, măsurile represive de după revolta din 1936-1939 au destabilizat societatea palestiniană din punct de vedere economic şi politic; cele mai importante instituţii ale sale s-au prăbuşit, iar liderii săi au plecat în statele arabe vecine. Cu toate că Înaltul Comitet Arab a revenit la conducerea comunităţii arabilor din Palestina, loialitatea arătată naziştilor în timpul războiului îl discreditase pe muftiul Hadj Amin în faţa marilor puteri.

La fel de important, în ciuda retoricii înflăcărate a regimurilor arabe, acestea nu păreau să fie foarte interesate de apărarea drepturilor arabilor palestinieni, ci mai degrabă de promovarea propriilor interese. Asta în condiţiile în care regele Addallah al Transiordaniei căuta cu orice preţ să anexeze întreg teritoriu palestinian la marele imperiu sirian pe care trudise din greu să-l fondeze de-a lungul multor ani. În acelaşi timp, Egiptul făcea tot ce-i stătea în putinţă să preîntâmpine o asemenea situaţie şi lupta pentru orice parte din sudul Palestinei ar fi putut obţine. Siria şi Libanul râvneau anumite zone din nordul Palestinei, iar Irakul îşi canaliza energia pentru unificarea cu „semiluna fertilă".

Statele arabe nu erau dispuse, aşadar, să-i permită muftiului să conducă lupta pentru cucerirea Palestinei. În consecinţă, acesta a fost exclus din echipa Ligii Arabe care a deliberat înainte de votul ONU pentru împărţire şi ulterior, după aprobarea acesteia, nu i s-a aprobat funcţia de conducător al campaniei militare palestiniene, aceasta fiindu-i atribuită generalului irakian Ismail Safwat, sub supravegherea nou-înfiinţatului comitet militar al Ligii Arabe. Cu toate acestea, un alt general irakian, Taha al-Hashemi, fostul şef de stat-major al armatei irakiene, a fost numit comandant al Armatei Arabe de Eliberare (AAE), o armată de voluntari panarabă creată de Liga Arabă la începutul anului 1948. Adjunctul său şi cel care avea să conducă în luptă această formaţiune militară era sirianul Fawzi al-Qawuqji, un veteran al revoltei din anii 1936-1939. Pentru muftiu, acestea au fost două lovituri însemnate. Nu numai că în fruntea unei forţe destul de puternice şi bine înarmate fusese numit unul dintre mai vechii săi rivali (al-Qawuqji), dar fondarea armatei în sine îi privase pe palestinieni de armele şi finanţele de care aveau atât de mare nevoie şi care, în alte împrejurări, ar fi ajuns direct la el. Singurul lucru pe care muftiul, cu mare dificultate, a reuşit să-l obţină a fost numirea a doi dintre cei mai importanţi protejaţi ai săi în funcţii militare strategice: nepotul său, Abd al-Qader al-Husseini, desemnat comandant al frontului din Ierusalim, şi Hasan Salame, veteran al revoltei din 1936-1939, care petrecuse cea mai mare parte din război în slujba naziştilor, numit comandant al zonei Lydda-Ramla.

Un alt eşec al muftiului a fost integrarea societăţii palestiniene într-o maşină de luptă completă. În timp ce în majoritatea oraşelor şi satelor au fost organizate comitete naţionale care să controleze operaţiile militare din respectivele zone, din cauza fragmentării politice şi sociale a societăţii palestiniene, bandele locale s-au transformat în adevărate formaţiuni de luptă. Cu toate acestea, potenţialul militar al palestinienilor nu a scăzut, ci, dimpotrivă, nenumăraţi săteni arabi umblau înarmaţi şi puteau fi chemaţi să ia parte la acţiunile militare de şeicul local sau altă persoană de rang înalt în caz că situaţia ar fi cerut-o. Mulţi dintre aceştia căpătaseră o experienţă considerabilă în timpul luptelor de gherilă din timpul revoltei din 1936-1939. Acestora li se mai adăugau încă 7 500 de palestinieni care fuseseră antrenaţi pentru luptă de englezi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi 10 500 de arabi care lucraseră în poliţia britanică fie ca angajaţi cu normă întreagă, fie în calitate de colaboratori. Pe măsură ce situaţia s-a înrăutăţit, mulţi dintre aceştia şi-au părăsit unităţile cu tot cu armele pe care le aveau şi s-au alăturat nenumăratelor bande armate care acţionau în Palestina.

Oficial, palestinienii aveau două grupări paramilitare, Futuwa, finanţată de Husseini, şi Najada, fondată de oponenţii lui Husseini şi care, în final, a fuzionat cu Futuwa. Ambele grupări fuseseră antrenate pentru a face faţă luptelor de gherilă urbane şi, în ajunul fuziunii, însumau în jur de 11 000-12 000 de membri, dintre care aproximativ 10% erau foşti soldaţi.

Pe măsură ce ostilităţile se înteţeau, la sfârşitul anului 1947, au început să apară precum ciupercile după ploaie în oraşele şi satele palestiniene noi miliţii locale (Garda Naţională). Formate din veterani de război şi membri ai organizaţiilor deja existente, acestea aveau misiunea de a apăra zonele învecinate şi percepeau taxe de la populaţie pentru întreţinere şi arme. O altă miliţie, numită al-Jihad al-Muqadas („războiul sfânt"), a evoluat rapid de la un grup modest de câteva sute de veterani de război palestinieni şi voluntari arabi, fondat la începutul anului 1948 de Abd al-Qader al-Husseini, la o forţă militară de câteva mii de tineri, susţinuţi de gruparea lui Hasan Salame care opera pe frontul central.

Din cauza lipsei de organizare a palestinienilor, este greu de evaluat efectivul de arme al acestora. Asemenea Yishuv, nici ei nu aveau un arsenal greu, cum ar fi avioane de luptă, tancuri sau artilerie grea, ci doar cantităţi considerabile de arme de mici dimensiuni. La începutul lui 1942, serviciul secret al Hagana a evaluat numărul armelor de foc aflate în posesia palestinienilor la 50 000. Chiar dacă cifra a fost supraestimată, ea reflectă incidenţa armelor particulare în societatea palestiniană. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial şi pe măsură ce ideea împărţirii Palestinei prindea contur, palestinienii au început să facă eforturi susţinute pentru a-şi mări arsenalul militar. Majoritatea armelor au fost introduse în ţară ilegal şi au fost obţinute de la statele arabe vecine sau furate de la bazele militare şi poliţieneşti britanice.

Statele arabe

Deşi palestinienii erau deficitari atât material, cât şi organizatoric, punctele lor slabe au fost mai mult decât compensate de susţinerea lumii arabe. Spre deosebire de comunităţile de evrei şi arabi din Palestina, care, în timpul dominaţiei imperiale, nu-şi puteau crea armate regulate şi nu puteau obţine armament, statele arabe aveau această posibilitate şi chiar au făcut uz de acest avantaj. Ca urmare, în momentul izbucnirii războiului din 1948, erau pregătite să deplaseze în teritoriu forţe bine organizate şi echipate, înarmate cu tancuri, artilerie grea şi avioane de luptă.

Fiind cea mai mare şi mai populată dintre ţările arabe, Egiptul avea şi cea mai mare bază militară. Aprovizionată şi antrenată de Marea Britanie, armata egipteană şi-a triplat dispozitivul de luptă la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, ajungând la 35 000-45 000 de soldaţi. Trupele terestre erau formate din trei brigăzi de infanterie, o brigadă de aproximativ 50 de tancuri şi trei batalioane de artilerie înarmate cu 65 de puşti Howitzer, iar aviaţia cuprindea cinci escadroane a câte 18 avioane de luptă fiecare şi un escadron de transport.

Datorită aspiraţiilor hegemonice ale conducătorilor săi, Irakul, dintre toate ţările arabe, a făcut cel mai mare efort pentru a-şi dezvolta potenţialul militar. În 1948, armata sa aproape ajunsese la dimensiunile celei din Egipt, o ţară cu mult mai mare decât Irak, dar era mult mai bine echipată, organizată şi antrenată. Principala unitate a forţelor sale terestre era structurată în trei formaţiuni divizionare — două de infanterie şi una de „antrenament" —, secondate de un batalion blindat de 15-20 de tancuri, în jur de 200 de vehicule blindate şi 70-80 de piese de artilerie. Aviaţia irakiană deţinea 80 de avioane, din care aproape jumătate erau operaţionale.

Eficientă era, desigur, Legiunea arabă din Transiordania. Înarmată, antrenată şi condusă de ofiţeri britanici, această armată de 10 000 de militari era organizată în patru regimente de infanterie mecanizate, deservite de aproximativ 40 de arme de artilerie şi 75 de maşini blindate. Legiunea arabă din Transiordania a avut şi sprijinul Armatei de frontieră din Transiordania, formată din 3 000 de militari, dar după ianuarie 1948 aceasta a fost dizolvată, iar membrii săi s-au înrolat în Legiunea arabă sau în alte unităţi militare, mulţi luând cu ei armele din dotare.

Armatele siriene şi libaneze, create de francezi, erau aparent cele mai slabe dintre trupele de intervenţie arabe. Totalizând doar 3 500 de soldaţi, armata libaneză era formată din patru brigăzi de infanterie, un regiment mecanizat, câteva unităţi de cavalerie şi câteva

Înarmată, antrenată si comandată de ofiţerii britanici, Legiunea arabă din Transiordania, în care erau înrolaţi 10 000 de soldaţi, era de departe cea mai pregătită armată să participe la Războiul din Palestina. În fotografie regele Abdallah inspectează un regiment de gardă format din soldaţi ai Legiunii arabe. (Statul Israel: Colecţia Naţională de Fotografii)

arme de artilerie. Deşi era de trei ori mai mare, armata siriană se afla, în primăvara anului 1948, într-o perioadă de tranziţie. În consecinţă, doar două dintre cele trei brigăzi ale acesteia erau pregătite să facă faţă unui război, alături de un batalion mecanizat de tancuri franţuzeşti şi 20 de avioane de şcoală transformate în bombardiere şi avioane de luptă.

În orice caz, contribuţia Siriei la efortul general de război a însemnat mult mai mult decât implicarea ei directă, aceasta jucând un rol-cheie în crearea Armatei Arabe de Eliberare (AAE). Deşi o armată panarabă a fost cea care şi-a propus să ajute Palestina în luptă până când reuşeau statele arabe să-şi trimită armatele în teritoriu, Siria a fost, de fapt, cea care a furnizat AAE majoritatea ofiţerilor, recruţilor, armelor şi tehnicilor de antrenament. Considerată o forţă divizionară, AAE era formată din 8 000 de luptători, organizaţi în 6 batalioane şi înarmaţi cu arme uşoare, obuziere şi puşti.

Armata britanică

În momentul votului ONU pentru împărţire, în Palestina fuseseră deplasaţi în jur de 100 000 de soldaţi britanici, organizaţi în două divizii de forţe terestre, două brigăzi de infanterie independente, două regimente mecanizate, câteva unităţi de artilerie şi escadroane ale RAF (Royal Air Force — forţele aeriene britanice). Divizia 6 aeropurtată, considerată o unitate de elită, a fost desfăşurată în nordul Palestinei, Divizia 1 infanterie apăra zonele din centru şi din sud, inclusiv Tel Aviv, Samaria, zona de coastă şi Deşertul Negev (alături de Brigada 61 infanterie), în timp ce zonele învecinate Ierusalimului cădeau în sarcina Brigăzii 8 infanterie. În plus, autorităţile din Palestina aveau la dispoziţie Legiunea arabă, armata de frontieră din Transiordania, unităţile navale ale flotei mediteraneene şi peste 4 000 de englezi din poliţia palestiniană.

„Arabii din Palestina nu vor fi niciodată de acord cu o separare"

Violențele a u izbucnit în Palestina l a câteva ore după votul Națiunilor Unite în privința împărțirii. În primele ore ale zilei de 30 noiembrie 1947, în timp ce mai mulți evrei se întorceau acasă de la o petrecere, s-a tras asupra unei ambulanțe care se îndrepta către Spitalul Hadassah de pe Muntele Scopus. Câteva ore mai târziu, un grup de arabi a atacat un autobuz cu evrei care se deplasa din Netanya către Ierusalim, ucigând cinci dintre aceștia și rănind alți câțiva. Ulterior, același grup a atacat un alt autobuz care mergea de la Hadera la Ierusalim; au fost uciși doi pasageri.

Între timp, în Piața Carmel din Tel Aviv, pe linia de demarcație dintre orașul evreiesc și ceea ce fusese altădată orașul arab Jaffa, a fost ucis un evreu. În cea mai mare închisoare din țară, aflată în orașul Acra, prizonierii arabi i-au atacat pe cei evrei, aceștia din urmă baricadându-se în celulele lor până când autoritățile britanice au reușit să restabilească ordinea. În Haifa, s-au tras focuri de armă asupra unor evrei care treceau printr-un cartier arab, în timp ce mașinile evreilor au fost atacate cu pietre pe tot teritoriul țării.

A doua zi, violențele nu păreau să se fi domolit. Atacurile cu focuri de armă și pietre și revoltele au continuat. Consulatele Poloniei și cel al Suediei, două dintre țările

Deși în cea mai mare parte a celui de-al Doilea Război Mondial s-aaflatîn slujba Germaniei naziste, fostul muftiu al Ierusalimului, Hadj Amin al-Husseini (al doilea din stânga), a ajuns la Cairoîn 1945 pentru a conduce campania arabilor palestinieni împotriva împărțirii Palestinei. (Topham Picturepoint)

care votaseră în favoarea împărțirii, au fost atacate. De asemenea, au fost bombardate cafenele și mutilați oameni, au fost aruncate cocteiluri Molotov în magazine, iar o sinagogă a fost incendiată. Zeci de tineri arabi au luat cu asalt birourile comitetelor naționale locale și au cerut arme. Ca să alimenteze conflictul încă și mai mult, Înaltul Comitet Arab a declarat o grevă generală națională de trei zile începând din ziua următoare. Astfel a asigurat închiderea tuturor magazinelor, școlilor și instituțiilor și a organizat mase mari de arabi pe care i-a incitat, ulterior, să atace țintele evreiești.

Un prim atac a avut loc marți, 2 decembrie, când câteva sute de arabi au jefuit noul centru comercial evreiesc construit dincolo de zidurile Orașului Vechi, au prădat și incendiat magazine și au înjunghiat și lovit cu pietre tot ce le ieșea în cale. Un pluton al mișcării Hagana, deplasat de urgență în zonă ca să îi apere pe civili, a fost oprit și dezarmat fără drept de apel de poliția britanică, iar 16 militari au fost arestați pentru posesie ilegală de arme. Unele dintre armele confiscate au fost găsite ulterior asupra manifestanților arabi capturați și uciși.

De la centrul comercial, mulțimea a plecat spre primărie, unde a încercat să linșeze câțiva funcționari evrei și să jefuiască magazinele din apropiere. „Multă vreme, poliția nu a intervenit", povestea primarul britanic al orașului, Richard Graves. „A fost cumplit să vezi cum li se dă mână liberă unor huligani tineri să distrugă munca oamenilor. Am protestat, dar poliția mi-a explicat că avea ordine să nu intervină până nu primea întăriri."

Pe 4 decembrie, un grup format din 120-150 de arabi înarmați a atacat kibbutzul Efran de la marginea Tel Avivului, aceasta fiind prima tentativă majoră de atac asupra unei colonii evreiești. Patru zile mai târziu, a avut loc un asalt încă și mai violent: câteva sute de arabi înarmați au atacat cartierul Hatikva din sudul Tel Avivului. Acestora li s-au alăturat zeci de femei care au ajuns la fața locului cu pungi și saci asupra lor pentru a încărca prada obținută în urma atacurilor. „Scena a fost înfiorătoare", a povestit unul dintre apărătorii evrei. „Cartierul era împânzit de arabi care alergau de colo-colo. Unii aveau torțe în mâini, alții trăgeau la întâmplare. În spatele lor se puteau vedea luminile focurilor de mitralieră care îi acopereau în timp ce alergau fără o țintă precisă." Când trupele britanice au ajuns la fața locului, arabii fuseseră deja forțați să se retragă, lăsând în urma lor 70 de morți.

În ciuda acestui eșec, atacul asupra cartierului Hatikva a constituit un punct de cotitură care a făcut ca o revoltă să se transforme într-un război. Această operație gândită tactic și condusă de Hasan Salame, comandantul frontului din Lydda, numit de muftiu, la care au participat un număr nespecificat de luptători veniți din Nablus, a dat naștere unui conflict care avea să ia amploare în săptămânile ce au urmat, degenerând de la o revoltă și câteva conflicte locale la o campanie de gherilă organizată, cu obiective foarte clar definite. Într-adevăr, la două zile de la atacul eșuat de la Hatikva, un alt atac al arabilor, de această dată asupra cartierului evreiesc din Orașul Vechi (Ierusalim) a fost combătut.

Statele arabe

Nu numai în Palestina au avut loc acte de violență, ci în întreaga lume arabă acolo unde existau comunitățile de evrei direct vizate de manifestanți. În Aden (oraș din Yemen), de exemplu, aflat sub administrație britanică, 82 de evrei au fost măcelăriți de mulțimea de manifestanți violenți, în timp ce în Tripolitania (regiune istorică și fostă provincie a Libiei) au fost masacrați alți 130. În Beirut, Cairo, Alexandria și Alep, casele și magazinele evreilor au fost jefuite, iar sinagogile profanate.

Între 8 și 17 decembrie, a fost organizat la Cairo, sub auspiciile Ligii Arabe, un summit al conducătorilor statelor arabe, pentru o serie de discuții despre situația Palestinei. În cadrul acelei adunări, au fost enunțate unanim obiectivele arabe: „obstrucționarea planului de împărțire, împiedicarea formării unui stat evreu și păstrarea Palestinei ca un stat arab unit independent". Pentru

înfăptuirea tuturor acelor obiective, statele arabe aveau să contribuie la efortul de război al Palestinei cu un milion de lire egiptene (peste aceeaşi sumă promisă cu trei luni înainte în cadrul unui alt summit organizat de Liga Arabă în oraşul libanez Sofar), aveau să pună la dispoziţia comitetului militar al Ligii 10 000 de puşti şi să facă toate aranjamentele necesare pentru recrutarea a 3 000 de voluntari pentru AAE care tocmai se forma în Siria. De asemenea, au reconfirmat decizia luată la summitul din oraşul libanez Alei din octombrie 1947 de a-şi desfăşura forţele de-a lungul graniţelor Palestinei atât timp cât ar mai fi rămas în ţară trupele britanice, pentru o şi mai mare susţinere a operaţiilor AAE pe teritoriul palestinian.

Reacţia evreilor

Valul de violenţe provocate de arabi nu a luat Yishuv prin surprindere. Încă de la preluarea portofoliului de apărare în decembrie 1946 (pe lângă mandatul de preşedinte al Agenţiei Evreieşti pe care deja îl exercita), David Ben Gurion a luat în calcul posibilitatea ca, după încetarea mandatului britanic pentru Palestina, Yishuv să fie nevoită să lupte împotriva întregii lumi arabe şi nu doar a comunităţii arabe din Palestina. În consecinţă, la sfârşitul lui 1947 şi începutul lui 1948, Hagana a fost supusă unei schimbări structurale majore pentru a-şi transforma unităţile de intervenţie într-o armată naţională, bazată pe un sistem de recrutare obligatorie, capabilă să reziste forţelor armate arabe regulate. Una dintre cele mai importante schimbări în acest sens a fost restructurarea infanteriei Hish în cinci brigăzi de intervenţie: Levanoni în partea de nord a ţării (ulterior, aceasta a fost împărţită, la rândul ei, în alte două brigăzi separate — Carmeli şi Galani), Alexandroni în partea de centru, Givati în sudul Palestinei şi Etzioni în zona Ierusalimului.

Nici măcar felul în care au decurs ostilităţile nu a luat pe nimeni prin surprindere. La o lună de la aprobarea rezoluţiei ONU, Israel Galili a declarat:

Din câte ştim, muftiul este convins că cea mai bună metodă „de declanşare a unui conflict" este prin exercitarea terorii, respectiv prin atacurile cu bombă asupra oamenilor care ies de la teatru într-o duminică seara. O astfel de abordare este cea care va pune lucrurile în mişcare. Evreii vor reacţiona cu siguranţă — nu există niciun dubiu în acest sens. Şi, ca reacţie la reacţia lor, va izbucni un alt conflict în altă parte... până ce întreaga ţară va lua foc, vor fi incitări la violenţă, iar ţările arabe vecine vor fi constrânse să înceapă „un război sfânt" pentru a-i ajuta pe arabii palestinieni.

Pentru a împiedica această profeţie să se îndeplinească, reacţia iniţială a Hagana faţă de valul de violenţe provocate de arabi a fost una de defensivă. În acelaşi timp, s-a încercat să se creeze un echilibru între nevoia de intimidare a adversarilor într-un mod cât mai credibil şi dorinţa de a împiedica violenţele să atingă un prag de necontrolat. Abia la 9 decembrie, pe măsură ce atacurile arabilor asupra mijloacelor de transport ale evreilor au început să-şi facă simţite efectele, şeful de operaţii al Hagana, Yigael Yadin, le-a ordonat comandanţilor săi să răspundă cu aceeaşi monedă pentru a opri atacurile arabilor asupra evreilor.

În plus, Hagana a început o serie de represalii împotriva unor ţinte fixe, cum ar fi sediile instigatorilor la violenţă, bazele bandelor înarmate şi satele sau localităţile de unde erau lansate atacurile împotriva evreilor. O astfel de acţiune militară a avut loc la Ramla pe 11 decembrie, când un comando al Palmah a reuşit să intre în oraş şi să incendieze 15 vehicule arabe dintr-o parcare. Altă dată, un pluton de infanterie a ajuns în satul Karatiya din sudul ţării, folosit ca bază de atac asupra maşinilor evreieşti şi, după ce a evacuat locatarii, a aruncat în aer o clădire. O altă operaţie similară, soldată însă cu victime, a avut loc în satul Khasas din Galileea, unde geniştii au calculat greşit cantitatea de explozibil necesară aruncării în aer a unei clădiri şi au provocat şi prăbuşirea unei clădiri vecine, accident soldat cu moartea a opt persoane.

În timp ce Hagana își lua toate măsurile de precauție pentru a evita victimele în rândul civililor, organizațiile paramilitare evreiești mai mici nu aveau asemenea scrupule: dacă evreii aveau să fie atacați fără drept de apel pe tot cuprinsul țării, la fel trebuia să se întâmple și cu arabii. Astfel, la câteva ore de la atacul arabilor asupra centrului comercial din Ierusalim din 2 decembrie, organizația Irgun a incendiat un cinematograf frecventat de arabi. Zece zile mai târziu, pe 12 decembrie, au detonat o mașină capcană în fața Porții Damascului din Orașul Vechi, omorând 20 de oameni și rănind alți cinci. Aceeași metodă a fost folosită și de gruparea militară Lehi, care a

aruncat în aer sediul Comitetului Național Arab din Jaffa pe 5 ianuarie 1948.

Pe 30 decembrie, un grup de membri ai Irgun au detonat o bombă în mijlocul unui grup de muncitori arabi care așteptau în fața rafinăriei din Haifa, ucigând șase dintre aceștia și rănind alți câțiva. Câteva ore mai târziu, muncitorii arabi s-au răzbunat pe colegii lor evrei măcelărind 39 de persoane și rănind multe altele. În replică, Hagana a făcut o razie în Balad al-Sheikh, satul din care proveneau mulți manifestanți, omorând și rănind în jur de 60 de oameni.

La sfârșitul anului 1947, așadar, Palestina era deja scena unui conflict între arabi și evrei care se luptau în orașe, în sate și pe drumuri. După socoteala englezilor, de la adoptarea Rezoluției de împărțire din 29 noiembrie 1947 până la începutul anului următor, fuseseră deja uciși 207 evrei și 220 de arabi și alte câteva sute fuseseră răniți.

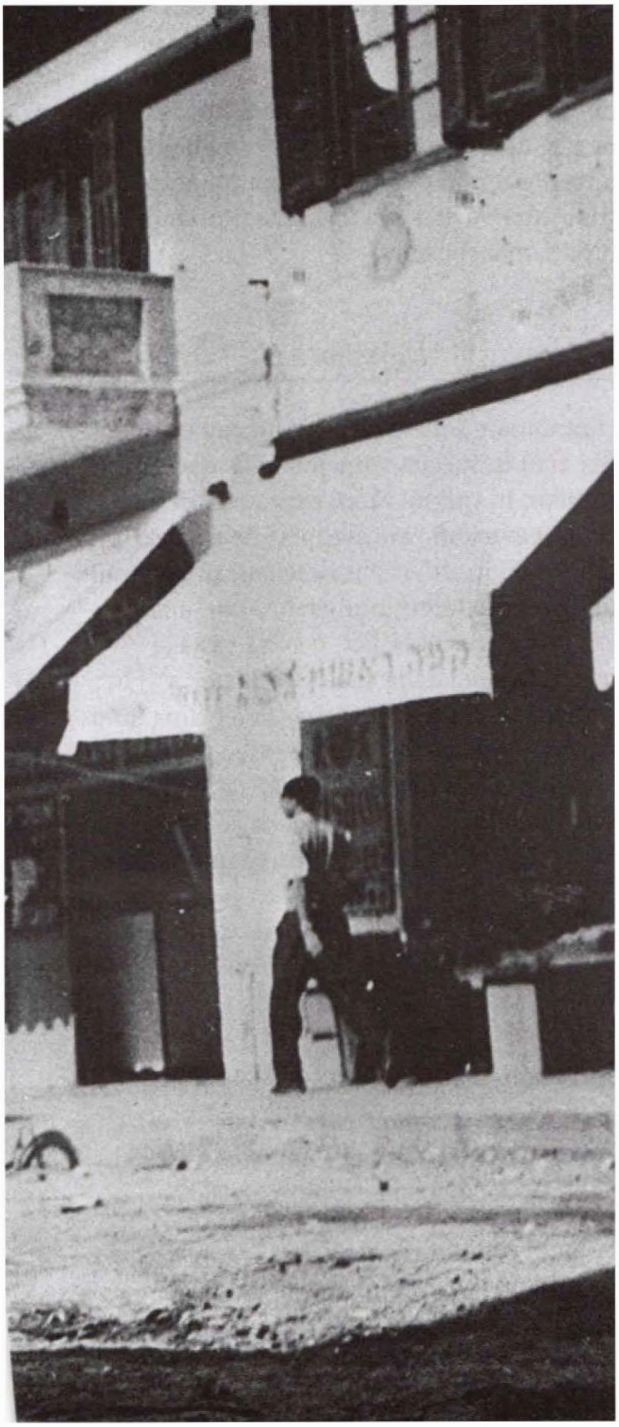

Violențele au început în Palestina pe 30 noiembrie 1947, la o zi după de Organizația Națiunilor Unite a adoptat Rezoluția de împărțire. În fotografie: locuitorii din Tel Aviv caută să se adăpostească de focurile lunetiștilor arabi. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

De la neînțelegeri interne la un război interstatal

La mijlocul lunii decembrie 1947, la două săptămâni de la izbucnirea violențelor pe plan local, într-un raport al Serviciilor Secrete Britanice se spunea că „arabii fac viața evreilor din ce în ce mai dificilă. De la începutul lunii, s-au înregistrat multe cazuri de sabotare a căilor de comunicații lucru care a provocat neplăceri comunității și, în anumite cazuri, a afectat serios economia. Există suspiciuni că aceste acte fac parte din strategia de luptă a Înaltului Comitet Arab și a muftiului. Cu alte cuvinte, aceștia nu și-au propus o «baie de sânge» în urma căreia arabii să sufere din cauza inferiorității lor în dotarea cu arme de război, ci să saboteze viața economică a evreilor și astfel să le distrugă afacerile și să-i alunge din Palestina".

Această teorie era susținută și de strategii militari evrei. Din punctul acestora de vedere, strategia palestiniană fusese gândită să destabilizeze unitatea Yishuv prin întreruperea comunicațiilor terestre, restrângerea acesteia la câteva „pungi" izolate și subminarea abilității sale de a rezista iminentei invazii arabe după retragerea trupelor Marii Britanii din Palestina.

Pentru ca asta să nu se întâmple, Yishuv avea două opțiuni: fie să ocupe pozițiile arabilor, punând stăpânire pe principalele drumuri de acces, fie să evacueze coloniile evreiești de la periferie. Prima variantă era greu de pus în practică din cauza numărului insuficient de arme și a temerii față de o posibilă intervenție militară britanică, iar cea de-a doua a fost exclusă din start din motive politice, în special din pricina convingerii lui Ben Gurion că orice zonă lăsată pradă arabilor ar fi fost exclusă din teritoriul viitorului stat evreu la negocierile postbelice, indiferent de prevederile Rezoluției de împărțire cu privire la aceste teritorii.

Constrângerile pe care Yishuv a fost nevoită să le accepte au avut implicații majore de natură operațională. Adoptarea unei strategii de apărare ce viza securizarea liniilor de comunicare și protejarea așezărilor izolate a dat practic mână liberă arabilor care puteau hotărî unde și când aveau să-și lanseze atacurile. Decizia de a ține cu dinții de orice colonie evreiască a mărit semnificativ numărul liniilor de apărare ale Yishuv și a fost nevoie de o dispersare a trupelor militare pe întreg teritoriul țării în detrimentul unei concentrări a acestora în formațiuni mult mai mari și mai eficiente.

Vulnerabilitățile israelienilor

Dintre toate zonele care aparțineau evreilor, trei erau în special vulnerabile la atacurile arabilor. În primul rând, existau 33 de colonii evreiești care aveau să fie excluse din teritoriul viitorului stat israelian, situate mult în interiorul teritoriului arab. Apoi, mai exista și Deșertul Negev, o zonă vastă și nepopulată aflată la sud de linia de demarcație Gaza–Beersheba, care ocupa 80% din teritoriul alocat statului evreu prin Rezoluția de împărțire. Cele 27 de sate evreiești situate în această zonă și locuite de câteva sute de oameni reprezentau o problemă din punct de vedere operațional, care trebuia rezolvată cu prima ocazie. Însă când consilierii militari i-au expus situația lui Ben Gurion, acesta le-a cerut să consolideze securitatea în zonă cu militari și echipamente de luptă. „Dacă nu reușim să apărăm Negevul, Tel Avivul va fi sortit pieirii", a argumentat el. „Dacă nu vom fi în Negev, arabii îl vor ocupa și este o iluzie să ne imaginăm că ni-l vor înapoia ulterior."

Nu în ultimul rând, exista și problema Ierusalimului. Din cauza poziției sale geografice, acest oraș era cel mai izolat dintre centrele urbane ale Yishuv. Aflați în mijlocul unei zone locuite de arabi, cu numai câteva colonii evreiești în vecinătate și o rută de

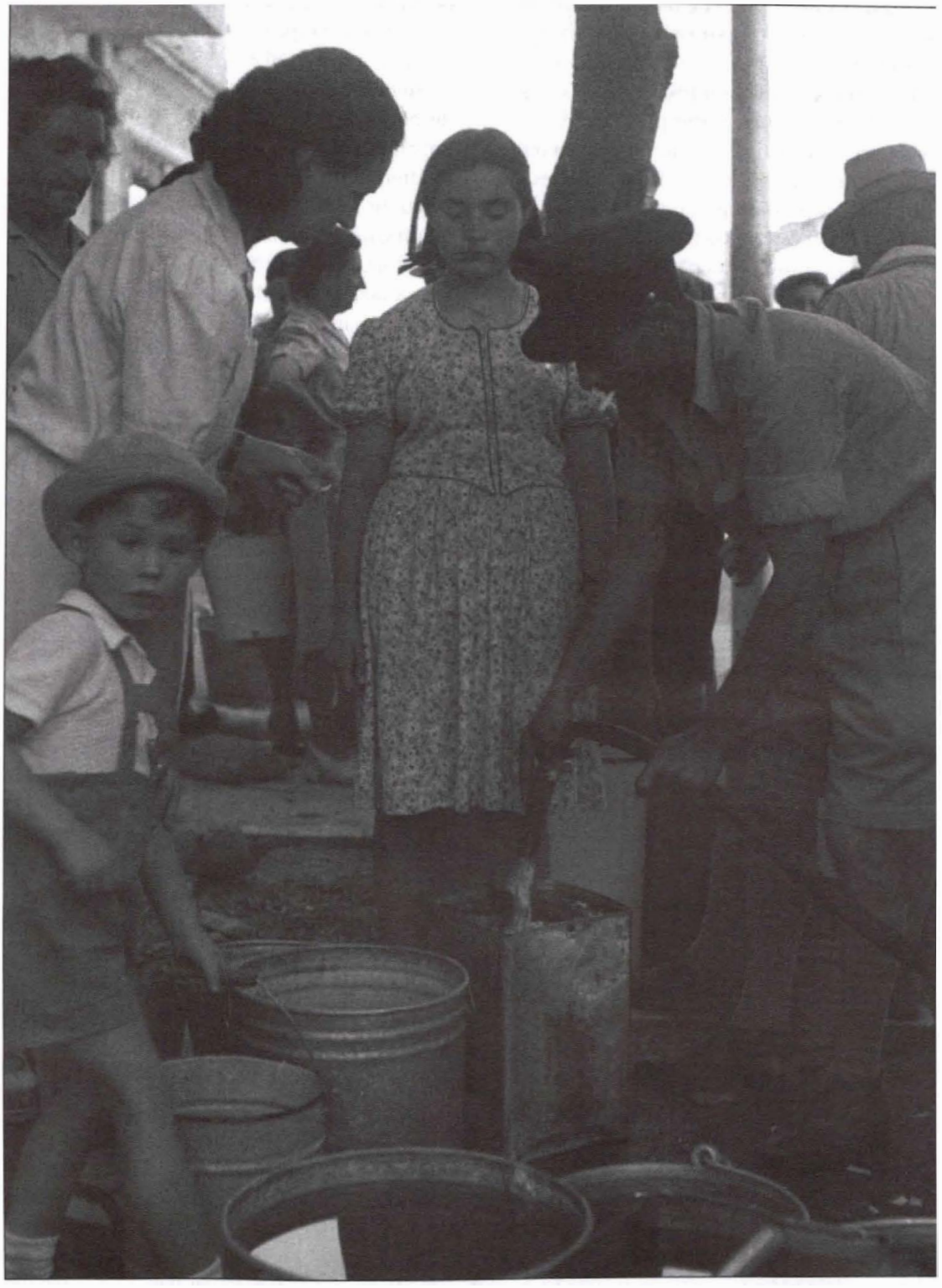

aprovizionare care trecea prin ostilul teritoriu arab, evreii din Ierusalim s-ar fi putut transforma într-o pradă foarte ușoară. La toate acestea, se mai adăuga și gradul foarte ridicat de dificultate pe care îl implica

Situat în mijlocul unei zone locuite de arabi, cu doarcâteva colonii evreiești în vecinătate, Ierusalimul evreiesc a fost supus de arabi unui asediu prelungit care a dus la o criză majoră de alimente și apă. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

securizarea şoselei lungi de 60 km dintre Tel Aviv şi Ierusalim. Aproximativ jumătate din această rută şerpuia într-o zonă deluroasă, accidentată, aflată la altitudinea de 900 m şi brăzdată de povârnişuri abrupte şi defilee înguste şi întortocheate. Arabii n-ar fi trebuit decât să blocheze bucata de drum care trecea prin satul lor şi să aştepte, pregătiţi să deschidă focul asupra convoaielor evreieşti.

Ca şi când problema apărării nu ar fi fost îndeajuns de complicată, populaţia evreiască din Ierusalim era dispersată în suburbii îndepărtate, înconjurate de cartiere de arabi. Din acest punct de vedere, cartierul evreiesc din Oraşul Vechi, cu 2 500 de evrei şi 22 000 de arabi, era în situaţia cea mai disperată. Precare chiar şi vremurile bune, comunicaţiile dintre această zonă şi restul cartierelor evreieşti din Ierusalim erau deseori întrerupte de arabi, mai ales în timpul sărbătorilor musulmane. După ce au început ostilităţile, cartierul a fost asediat imediat.

Trebuie amintit că, aşa cum prevedea Rezoluţia de împărţire, Ierusalimul avea să dobândească regim internaţional, iar locuitorii săi dreptul de a cere cetăţenie fie de la statul evreu, fie de la cel arab. Deşi a acceptat decizia fără tragere de inimă, conducerea sionistă nu se îndoia că Ierusalimul va continua să joace un rol decisiv în viaţa şi dezvoltarea viitorului stat evreu, în ciuda excluderii sale din teritoriul acestuia. Nu numai că era căminul sfânt al

În luptele dintre arabi şi evrei, atacurile cu bombă erau des folosite de ambele părţi. În fotografie: strada Ben-Yehuda din Ierusalim după un atac cu maşină-capcană din februarie 1948 care s-a soldat cu 50 de morţi şi câteva sute de răniţi. (Topham Picturepoint)

iudaismului şi al evreilor şi chintesenţa dorinţei nestăvilite a sioniştilor de a renaşte ca naţiune, dar avea şi o comunitate de 100 000 de oameni, reprezentând o şesime din populaţia totală a comunităţii evreieşti. Aşadar, spre deosebire de Deşertul Negev şi alte colonii izolate, acesta trebuia apărat cu orice preţ. Avea să fie însă unul exorbitant, dat fiind că Ierusalimul evreiesc era direct dependent de proviziile externe pentru a supravieţui, din cauza faptului că nu avea o infrastructură industrială reală şi producea numai o parte infimă din alimentele şi restul produselor de care avea nevoie în viaţa de zi cu zi. În orice caz, în luptele pentru cucerirea drumului către Ierusalim aveau să fie omorâţi mai mulţi evrei decât în orice altă campanie a războiului din 1948.

Ofensiva arabă

Arabii au profitat rapid de avantajul lor. Încă din prima zi de luptă, 30 noiembrie 1947, şapte oameni au murit în urma atacului a două autobuze care se îndreptau spre Ierusalim. Pe 7 decembrie, însuşi Ben Gurion a nimerit într-o ambuscadă în timp ce se îndrepta spre Ierusalim pentru o întâlnire cu înaltul comisar britanic. „Radiatoarele maşinilor s-au supraîncălzit şi s-a spart un cauciuc", a povestit şeful echipei de securitate a lui Ben Gurion. „Atunci am văzut mişcare pe unul dintre dealurile din preajma noastră şi am trimis doi luptători să verifice. Alţi trei au rămas cu mine ca să-i putem proteja pe Ben Gurion şi [Moshe] Sneh (un remarcabil lider sionist). În timp ce schimbam cauciucul, Ben Gurion a cerut să coboare din maşină, dar eu i-am spus: «Scuzaţi-mă, domnule, dar sunt responsabil de siguranţa dumneavoastră. Vă rog să rămâneţi ghemuit pe banchetă»." Cauciucul a fost schimbat. Luptătorii trimişi pe dealuri i-au îndepărtat pe arabi.

În aceeaşi zi, ceva mai târziu şi aproximativ în acelaşi loc, un experimentat comandant al Hagana a fost ucis în timp ce încerca să ajungă de la Ierusalim la Tel Aviv. Pe 11 decembrie, 10 luptători evrei au fost omorâţi când un convoi care se deplasa către Gush Etzion, un grup de patru colonii situate la nord de Hebron, a fost prins într-o ambuscadă. Trei zile mai târziu, încă un convoi de ajutoare care trebuia să ajungă la moshavul Ben Shemen de lângă Lydda, aflat sub asediul arabilor, a fost atacat de Legiunea arabă. Treisprezece luptători au fost ucişi şi nouă răniţi grav. Alţi doi şoferi evrei au fost omorâţi în timp ce un convoi a fost oprit patru ore în satul arab Tazur din sudul oraşului Jaffa.

Pe lângă atacurile asupra mijloacelor de transport evreieşti, arabii au încercat să ocupe şi câteva colonii periferice, pe tot cuprinsul ţării. Pe 10 ianuarie 1948, în jur de 900 de militari ai nou-înfiinţatei Armate Arabe de Eliberare (AAE) au trecut graniţa siriană şi au atacat kibbutzul Kfar Szold. În ciuda inferiorităţii lor numerice şi numărului mic de arme din dotare, evreii au reuşit să le ţină piept arabilor şi au fost salvaţi, în final, de o unitate blindată britanică, trimisă în ajutor.

Un atac chiar mai violent a avut loc pe 14 ianuarie asupra Blocului Etzion. Pentru cea mai mare ofensivă a lor de până atunci, arabii au format o armată de 1 000 de militari conduşi de însuşi Abd al-Qader al-Husseini. Principalul asalt, la care a participat un batalion de 400 de militari, a fost organizat împotriva celei mai mari colonii, Kfar Etzion, în timp ce alte două atacuri cu rol de diversiune au fost organizare împotriva kibbutzurilor Masuot-Yitzhak şi Ein-Zurim. Arabii erau aşa de siguri pe victoria lor că, pe lângă militari, au adus şi câteva sute de necombatanţi, bărbaţi, femei şi copii, care aveau asupra lor saci goi în care ar fi trebuit să încarce prada. Aveau să se confrunte însă cu o mare dezamăgire. Anticipând forţa cu care urmau să atace arabii, evreii s-au camuflat de-a lungul principalului drum de acces, luându-şi atacatorii prin surprindere. La apusul soarelui, arabii se retrăgeau, lăsând în urma lor 200 de morţi şi tot atâţia răniţi, victime ale unui grup de 30 de apărători. Poliţia şi armata britanică aflate în împrejurimi nu au făcut nici cel mai mic efort pentru a opri confruntarea.

Curând, arabii aveau să se răzbune. Dat fiind că rezervele de arme şi muniţie din Kfar Etzion se epuizaseră în prima luptă, a doua zi a fost trimis un pluton de 35 de soldaţi

conduși de Danny Mass, care fusese până de curând comandantul Blocului Etzion, să apere kibbutzul aflat sub asalt. Plutonul a plecat din Ierusalim în seara zilei de 15 ianuarie, dar nu a mai ajuns la destinație, fiind oprit înainte de ivirea zorilor de mulțimea de arabi care împânzziseră zona venind din satele lor.. Plutonul de evrei s-a poziționat la intrarea într-o peșteră de pe drumul principal și a luptat până la ultima suflare. Un ofițer de poliție englez avea să povestească mai târziu că a găsit trupul neînsuflețit al unui luptător evreu ținând în mână o piatră, probabil ultima sa armă de apărare. Indiferent dacă ofițerul a spus sau nu adevărul, moartea celor 35 de evrei a

Capitularea satului Kastel,considerat un punct strategic, în fața luptătorilor Hagana, la 10 aprilie 1948,după o săptămână de lupte intense, a reprezentat un progres remarcabil în efortul evreilor de a pune capăt asediului arabilor din jurul Ierusalimului. (Hulton Getty)

dobândit un loc aparte în memoria colectivă a evreilor, ca o chintesență a eroismului, iar în poveștile arabilor ca un succes militar de răsunet. Într-o asemenea măsură încât, când armata israeliană a ocupat zona respectivă în Războiul de Șase Zile din 1976, mulți arabi din satele care luaseră parte la lupta din 1948 și-au părăsit casele de teama răzbunării.

La cinci zile după lupta de la Gush Etzion, pe 20 ianuarie, kibbutzul Yechiam, situat într-o zonă izolată din vestul Galileii, a fost atacat de un grup de aproximativ 400 de luptători arabi înarmați cu mortiere, mitraliere ușoare și medii și puști. Kibbutzul a fost înconjurat și atacul a pornit din toate părțile simultan. Toate căile de acces către drumul principal au fost blocate și toate podurile și apeductele au fost închise, fapt care arăta determinarea atacatorilor de a ocupa colonia cu orice preț.

Cum nu exista niciun alt mijloc de comunicare, kibbutzul a contactat orașul Nahariya prin heliograf și astfel au fost trimise din Acra câteva mașini blindate și un pluton de soldați pentru a ajuta kibbutzul să pareze atacul. A doua zi, arabii au reluat atacul cu mortiere și mitraliere, dar au fost din nou combătuți de evrei, care primiseră peste noapte 60 de luptători Hagana.

Atacul a fost executat de Regimentul 2 Yarmuk al AAE, care, la începutul anului 1948, pătrunsese în forță în Palestina. Conduși de Adib al-Shishakly, unul dintre viitorii lideri ai Siriei, militarii au ajuns în țară prin Liban în noaptea de 10 spre 11 ianuarie și și-au stabilit cartierul general în localitatea Sasa din Galileea. Zece zile mai târziu, li s-a alăturat și Regimentul 1 Yarmuk, condus de Muhammad Tzafa, care a ajuns în Palestina prin Transiordania. După ce și-a stabilit cartierul general în orașul Tubas din Samaria, Tzafa și-a deplasat trupele în satele locale și orașele vecine Nablus și Tulkarem. Un alt contingent de dimensiuni considerabile al AAE a plecat spre Palestina prin Transiordania în noaptea de 28 ianuarie.

Conform cifrelor oficiale britanice, la sfârșitul lunii ianuarie, în Palestina se infiltraseră în jur de 3 000 de soldați ai AAE, concentrați, în majoritate, în regiunea Samaria, unde mergeau în recunoaștere, strângeau informații și încercau să preia controlul militar asupra populației. O lună mai târziu, numărul acestora ajunsese la 6 000-7 000 și, până la mijlocul lui aprilie, la 7 000-8 000. Dintre aceștia, 3 000-4 000 erau desfășurați în Samaria, în timp ce alți 1 000 își stabiliseră tabăra în Galileea, unde fuseseră organizați în grupuri de 50-100 de militari sub o comandă centrală. Alte câteva sute de luptători fuseseră detașați în principalele orașe din Palestina — Jaffa, Haifa și Ierusalim —, 500 în districtul Ierusalim și 100 în districtul Gaza.

Creșterea forței militare a AAE a însemnat și o creștere semnificativă a încrederii acesteia în puterile sale, așa încât, nu peste mult timp, a lansat și primul atac de proporții asupra unei colonii evreiești. La 16 februarie, la ora 03:45 dimineața, un potop de proiectile de mortiere și mitraliere s-a năpustit asupra kibbutzului Tirat-Zvi din valea Beisan din estul Galileii. Două ore mai târziu, o unitate de 300-500 de militari a intrat în kibbutz, cu intenția de a-l ocupa și de a-i ucide pe locuitori. Arabii au reușit să taie gardul de protecție, dar nu au putut trece de măsurile de apărare din interior, unde îi aștepta o surpriză neplăcută. Luptătorii evrei s-au abținut să tragă în arabi până când aceștia nu au ajuns în bătaia puștilor, luându-i total pe nepregătite și forțându-i să se retragă imediat. În altercație au murit 60 de arabi și în jur de 100 au fost răniți, comparativ cu o singură victimă înregistrată în rândul evreilor.

Pe punctul de a fi înfrânți

Într-un raport despre situația Palestinei scris pe 23 martie 1948, generalul Ismail Safwat, comandantul campaniei din Palestina numit de Liga Arabă, s-a arătat contrariat de faptul că evreii nu se folosiseră de superioritatea lor numerică pentru a le aplica arabilor din Palestina lovitura mortală. În opinia acestuia, o posibilă explicație ar fi fost convingerea evreilor că autocontrolul dovedit de ei avea să favorizeze consimțământul arabilor cu privire la un stat evreu conform prevederilor

Rezoluției de împărțire. Iată și o declarație care vine să susțină părerea generalului Safwat: „Evreii nu au atacat până acum niciun sat de arabi fără să fie provocați". O altă posibilă explicație a autocontrolului evreilor ar fi fost teama acestora de o posibilă intervenție britanică și dorința de a-și păstra energia pentru turul de forță care ar fi urmat după retragerea englezilor.

Chiar și așa, la momentul redactării raportului, presupusul curaj a evreilor se cam lăsa așteptat. În ciuda câtorva victorii ale evreilor, dintre care merită menționată distrugerea unui convoi care transporta arme din Liban către Haifa, intensificarea atacurilor arabilor asupra evreilor care se îndreptau către Ierusalim și Deșertul Negev în luna martie a dus practic la izolarea acestor zone. La 24 martie, de exemplu, un important convoi evreiesc care se deplasa către Ierusalim a fost silit să se întoarcă în defileul de la Bab al-Wad („Poarta Văii"), acolo unde drumul către Ierusalim urcă brusc, lăsând în urmă 14 mașini blindate artizanale incendiate. Două zile mai târziu, Hagana a fost forțată să renunțe la drumul de coastă din sud care trecea prin zone intens populate de arabi, lăsând astfel Deșertul Negev total izolat de restul Yishuv. Ceva mai la nord, un convoi lung care se deplasa de la Haifa către colonia Yechiam aflată sub asediu a fost atacat lângă satul arab Kabri. Primele vehicule au reușit să scape, dar restul au fost prinse în capcană și toți cei 42 de oameni au fost omorâți după o luptă de zece ore.

Un alt atac violent a avut loc pe 27 martie, când un convoi lung cu provizii care se întorcea din Gush Etzion cu direcția Ierusalim a ajuns la un blocaj rutier din sudul orașului, unde a fost atacat. După ce și-au părăsit vehiculele, oamenii s-au adăpostit într-o clădire abandonată, numită după profetul Daniel („Nabi Daniel"), de unde au făcut față unui număr mare de asalturi armate ale arabilor. Bătălia a durat aproape o zi întreagă și, spre final, evreii rămăseseră fără muniție și fără speranța de a mai primi întăriri. Astfel, au consimțit să fie evacuați de armata britanică și conduși la Ierusalim împreună cu mașinile și echipamentul pe care îl aveau în dotare.

Britanicii au salvat oamenii, dar mașinile și armamentul acestora au rămas pradă arabilor. Dat fiind că din convoi făceau parte cele mai multe mașini blindate artizanale ale Yishuv, care înlesneau comunicarea dintre Tel Aviv și Ierusalim, pierderea acestora a însemnat o separare brutală a Ierusalimului de câmpia litorală. Ca și când acea realitate amară nu ar fi fost de ajuns, un alt convoi care a încercat să ajungă din colonia Hulda la Ierusalim a fost atras într-o ambuscadă și obligat să se întoarcă, cu prețul unui număr însemnat de victime. „Intensificarea atacurilor asupra mijloacelor de comunicație și, în special, eșecul convoiului Kfar Etzion, probabil cea mai puternică unitate blindată de transport a Yishuv, de a trece de blocajele arabilor a destabilizat comunitățile evreiești, dependente acum de liniile de aprovizionare care trec prin zone controlate de arabi", se arăta într-un raport britanic. „Devine din ce în ce mai clar că Ierusalimul evreiesc, aflat deja în criză de alimente, va fi într-o situație disperată începând cu 16 mai."

Momentul de cotitură — aprilie 1948

În ciuda numeroaselor atacuri, arabii nu au reușit să ocupe nici măcar un singur cartier sau colonie evreiască sau să preia controlul în luptele nesfârșite din principalele centre urbane din Palestina — Jaffa, Haifa și Ierusalim. Însă poziția evreilor devenise deja precară în aprilie 1948, iar Yishuv începuse să resimtă efectele pierderilor materiale și de vieți omenești provocate de război. Conform datelor oficiale furnizate de englezi, la începutul lui aprilie 1948, numărul victimelor în rândul evreilor se ridica la 875 de morți și 1 858 de răniți, comparativ cu 967 de morți și 1 911 răniți înregistrați în rândul arabilor. Având însă în vedere că populația evreiască era la jumătate din populația arabă, pierderile evreilor erau de două ori mai mari decât cele suferite de arabi.

General-maiorul Hugh Stockwell, comandantul forţelor britanice din nordul Palestinei, a încercat să medieze un armistiţiu între comunităţile de arabi şi de evrei din Haifa. Arabii au refuzat să semneze înţelegerea şi au evacuat locuitorii care mai rămăseseră în oraş. (Topham Picturepoint)

Impactul pierderii atâtor vieţi omeneşti a fost exacerbat de evenimentele de la sfârşitul lunii martie, când au început să apară semne clarecă moralul evreilor, destul de dezorientaţi, atinsese un prag critic. În plus, aşa cum susţineau unele voci, n-ar mai fi fost în stare să iasă cu bine din acea situaţie. Un semn încă şi mai alarmant era posibilitatea ca Ierusalimul evreiesc, aflat într-o permanentă stare de asediu şi într-o mare criză de alimente de bază, să cadă în mâinile arabilor dacă nu se luau măsuri radicale imediate. „Devine din ce în ce mai clar că Yishuv şi liderii săi sunt foarte îngrijoraţi în privinţa viitorului", se spunea într-un raport al britanicilor.. „Cei 100 000 de evrei din Ierusalim sunt ţinuţi ostatici pentru răscumpărare şi nu se ştie sigur în ce măsură criza economică provocată de arabi va putea fi depăşită numai cu ajutorul forţelor militare evreieşti. Dacă liderii evrei nu sunt pregătiţi să sacrifice 100 000 de oameni, atunci trebuie să recunoască, oricât de greu le vine, faptul că arabii au câştigat cea de-a doua rundă a unei bătălii începute pe 29 noiembrie şi câştigate, în prima rundă, de evrei."

Ca şi când lucrurile nu erau îndeajuns de complicate, administraţia SUA părea să se fi

răzgândit cu privire la susținerea împărțirii. Crearea unui stat evreu fusese dintotdeauna o problemă spinoasă pentru politica externă a SUA și funcționarii Departamentului apărării. Americanii nu doreau să supere statele arabe, care aveau resurse considerabile de petrol și o poziție geografică strategică, și se temeau de posibilitatea de a trimite trupe americane care să salveze statul evreu în formare în cazul în care ar fi fost atacat de vecinii săi arabi. Din aceste motive, americanii au încercat să anuleze Planul de împărțire a Palestinei, dar președintele Harry Truman s-a opus. Dat fiind că arabii din Palestina păreau să câștige teren în fața evreilor chiar și fără ajutor din partea statelor arabe vecine, birocrații au făcut ce au vrut. La 19 martie 1948, Warren Austin, reprezentantul Statelor Unite ale Americii la ONU, a anunțat că, de vreme ce conflictul din Palestina demonstrase că împărțirea nu mai era posibilă, țara trebuia plasată sub tutela ONU.

În aceste condiții, pentru Yishuv devenise vitală gândirea unei strategii operaționale imediate. Era deja mijlocul lunii martie când Hagana a adoptat un nou plan strategic, cu numele de cod „Planul D". Spre deosebire de celelalte trei planuri de apărare, A, B și C, Planul D prevedea preluarea inițiativei de atac. Luând foarte în serios o posibilă invazie a tuturor statelor arabe care aveau să atace și să ocupe zone întinse din Palestina, dar și necesitatea permanentă de a asigura continuitate teritorială în zonele administrate de evrei, planul prevedea „preluarea controlului teritoriilor încredințate statului evreu și apărarea granițelor acestuia, dar și a blocurilor de colonii împotriva forțelor armate regulate sau de gherilă care operau în baze situate atât în interiorul, cât și în exteriorul statului evreu în formare". Pentru a atinge aceste obiective, în Planul D au fost enunțate și o serie de măsuri operaționale statice, dar și mobile, precum contraatacarea bazelor inamice și a liniilor de comunicație atât din interiorul Palestinei, cât și din statele arabe vecine; monopolizarea principalelor căi de acces pentru a asigura libertatea de mișcare în scopuri militare și economice; ocuparea bazelor militare de avangardă de pe teritoriul inamic pentru a nu mai putea fi folosite ca rampe de lansare pentru atacurile împotriva evreilor; exercitarea unei presiuni economice asupra arabilor din Palestina pentru a-i obliga să înceteze ostilitățile; cucerirea unor orașe și sate palestiniene pentru a le submina campania de gherilă și acapararea unor instituții guvernamentale și confiscarea bunurilor acestora după retragerea britanică pentru a asigura funcționarea corectă a serviciilor publice cheie. Într-un mesaj destinat comandanților săi, șeful statului-major al Hagana, Israel Galili, a făcut mari eforturi pentru a clarifica faptul că „purtarea Hagana față de arabii de pe teritoriul statului evreu sau din zonele populate în majoritate de evrei, dar care conțin și enclave arabe, este dată de preceptele mișcării sioniste referitoare la arabi, și anume recunoașterea tuturor drepturilor, nevoilor și libertăților arabilor din statul israelian fără discriminare și dorința de a coexista în baza unor libertăți și demnități reciproc recunoscute".

În aceeași notă, pe 1 aprilie, s-a decis intervenția în asediul Ierusalimului de către arabi prin securizarea unui coridor de acces pe ambele părți ale drumului ce făcea legătura între Tel Aviv și Ierusalim și a cărui lățime varia de la aproape 10 km, în câmpia litorală, la aproximativ 3,5 km, în zona montană. Operația Nachshon, cum a fost denumită, avea să reprezinte debutul Hagana ca armată convențională în condițiile în care, până la momentul respectiv, aceasta nu se ridicase mai sus de nivelul unui regiment. Acum însă, la insistențele lui Ben Gurion, avea să fie organizată o ofensivă condusă de o brigadă formată din 1 500 de luptători, împărțiți în trei batalioane. Pentru acest lucru însă, era nevoie de dizolvarea unităților militare de pe tot cuprinsul țării, dar Ben Gurion nu vedea altă soluție. „Dacă Israelul capitulează, întreaga țară ar putea avea aceeași soartă", i-a avertizat el pe comandanții săi. „Este un risc care merită asumat. Este pivotul pe care se sprijină totul."

Lansată pe 6 aprilie, Operația Nachshon a fost precedată de două acțiuni locale auxiliare. Prima dintre ele a presupus cucerirea, în noaptea de 2 spre 3 aprilie, a

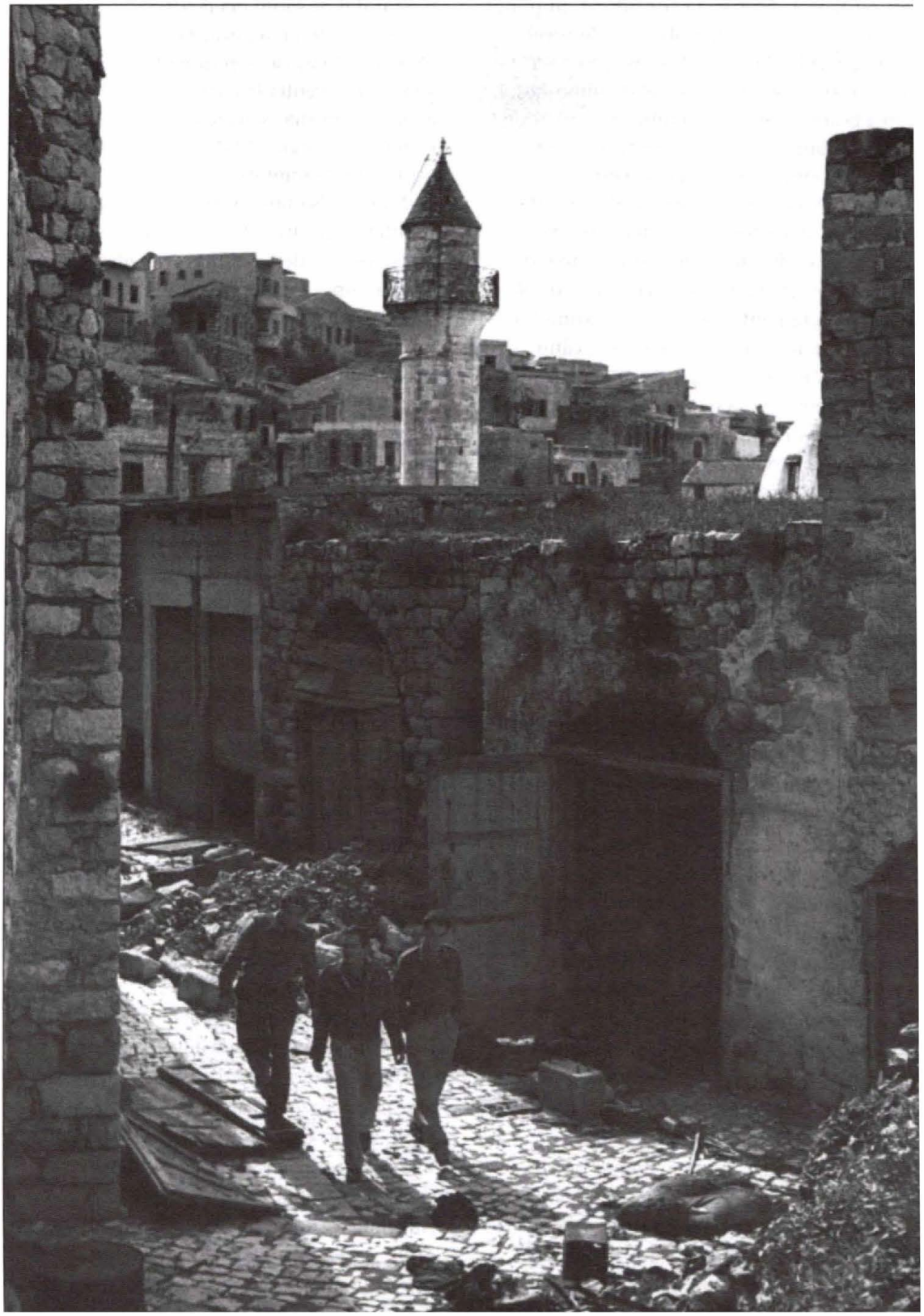

Capitularea orașului Haifa pe 21-22 aprilie 1948 a provocat nesiguranță în rândul arabilor din Palestina și a dus la capitularea unora dintre cele mai mari orașe arabe. Pe 11 mai, orașul Safed a fost cucerit de Hagana și, câteva zile mai târziu, Jaffa a avut aceeași soartă. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

satului Kastel. Acesta era considerat un punct strategic, deoarece controla căile de acces către Ierusalim la 8 km de oraş. Cea de-a doua operaţie auxiliară, la fel de importantă, a fost bombardarea cartierului general al lui Hasan Salame din oraşul Ramla în dimineaţa zilei de 5 aprilie. Distrugerea acestei baze intens fortificate şi păzite şi uciderea a 30 de luptători arabi a fost o lovitură extremă pentru prestigiul lui Salame şi nu a mai dat posibilitatea armatelor sale să joace un rol activ în lupta pentru supremaţia drumului către Ierusalim. Până pe 15 aprilie, când Operaţia Nachshon a luat sfârşit, armatele evreieşti reuşiseră să ocupe câteva sate situate de-a lungul drumului dintre Tel Aviv şi Ierusalim şi să ajute trei convoaie mari cu arme şi alimente să ajungă la Ierusalim.

Luptele cele mai intense s-au dus pentru cucerirea satului Kastel şi, în timpul ostilităţilor, controlul a fost preluat alternativ de ambele tabere. Într-un final însă, pe 10 aprilie după uciderea comandantului lor, Abd al-Qader al-Husseini, trupele arabe s-au retras. Efectele morţii comandantului arab asupra luptei naţionale palestiniene au însemnat însă mai mult decât capitularea unui punct strategic de luptă, respectiv a satului Kastel. Funeraliile, la care au participat mii de arabi îndoliaţi, au generat un val de descurajare şi de lipsă de motivaţie. Ca o ironie a istoriei, întocmai persoana care dăduse naştere celor mai mari controverse în cursul vieţii sale, al cărui istoric militar nu fusese încununat de succes şi ale cărui eforturi de a recruta personal miliar fuseseră ignorate în nenumărate sate şi oraşe (cu două luni înainte de moartea acestuia, de exemplu, Abd al-Qader a fost ironizat într-o cafenea locală, fiind numit „Caporalul Qader"), era transformată într-un erou naţional prin prisma morţii sale.

O altă lovitură cu efecte directe asupra moralului arabilor a fost dată pe 9 aprilie când, la o zi după moartea lui Abd al-Qader, o armată de luptători Lehi şi Irgun a ocupat satul Deir Yasin de la periferia Ierusalimului. În timpul ofensivei, au fost omorâţi peste 100 de oameni, inclusiv un număr mare de femei şi copii (la momentul respectiv, estimarea numărului de morţi era de două ori mai mare). Deşi Irgun a negat masacrul, susţinând că oamenii muriseră în timpul luptelor de stradă, iar Agenţia Evreiască şi Hagana şi-au exprimat imediat sincerele regrete, arabii s-au răzbunat omorând 80 de asistente medicale şi doctori pe drumul spre Spitalul Haddash de pe Muntele Scopus, iar propaganda arabă a profitat de pe urma tragediei în încercarea de a câştiga încredere politică. Într-adevăr, pe termen lung, Deir Yasin avea să devină cea mai eficientă armă de propagandă a arabilor împotriva Israelului. La momentul respectiv, modul mult prea exagerat în care erau descrise atrocităţile comise de evrei, în special aşa-zisele violări ale femeilor arabe, care, de fapt, nu avuseseră niciodată loc, au provocat panică în rândul comunităţii palestiniene şi au intensificat luptele de stradă.

Tot în detrimentul eforturilor de război a fost şi tentativa eşuată a AAE de a ocupa colonia Mishmar-Haemek din vestul Galileii. Profund afectat de înfrângerea umilitoare de la Tirat-Zvi, al-Qawuqji privea implicarea Hagana în Operaţia Nachshon ca o ocazie pentru arabi de a demonstra curajul AAE, iar atacul kibbutzului Mishmar-Haemek era o alegere bună din punct de vedere militar. Situat la poalele Muntelui Efraim, în partea opusă văii Jazreel, acesta era dominat de câteva sate arabe şi era flancat de alte câteva. Ocuparea acestui loc le-ar fi permis arabilor să izoleze oraşul strategic Haifa prin blocarea văii Wadi Milleh, singura cale de acces pentru traficul evreiesc între Tel Aviv şi Haifa după închiderea principalei artere sud-nord a ţării, care se întindea de-a lungul Mediteranei.

În primele ore ale zilei de 4 aprilie, AAE a atacat kibbutzul cu artileria grea, respectiv şapte tunuri primite din Siria. Acest asalt a fost urmat de ofensiva a 1 000 de soldaţi arabi, care nu au reuşit să treacă de apărătorii israelieni. A doua zi, a avut loc un alt atac, oprit, de această dată, de trupele britanice, care au mediat o încetare a ostilităţilor de 24 de ore pentru evacuarea femeilor, copiilor şi răniţilor. După ce au fost reluate luptele, controlul a fost preluat de evrei. Un batalion de infanterie condus de părintele fondator al Palmah, Yitzhak Sadeh, a contraatacat şi au

cucerit câteva sate şi forturi ale arabilor situate în munţii din jurul kibbutzului. În următoarele cinci zile, cele două tabere s-au luptat neîncetat pentru supremaţie. Evreii atacau noaptea, iar arabii se foloseau de avantajul lor numeric şi material pentru a-şi lua revanşa a doua zi; unul din forturi a fost atacat de nu mai puţin de 11 ori.

Cuprins de deznădejde, al-Qawuqji a organizat un alt atac asupra Mishmar-Haemek, dar soldaţii săi au pierdut repede controlul. Dându-şi seama că era o cauză pierdută, comandantul a ordonat retragerea în oraşul Jenin din zona Samaria. Între timp, Hagana a reuşit să ţină piept unui batalion de druzi care au atacat kibbutzul Ramat Yohanan de la nord de Mishmar-Haemek, cu intenţia de a mai detensiona presiunea exercitată asupra AAE. Poziţia evreilor în Galileea fusese securizată.

Capitularea oraşelor arabe

Încurajată de recentele sale victorii militare, Hagana a mers mai departe cu implementarea Planului D, respectiv cu preluarea controlului în oraşele şi satele mixte din statul evreu în formare. Astfel, pe 18 aprilie, armata israeliană a cucerit oraşul Tiberias de pe ţărmul Mării Galileii, în care trăiau 6 500 de evrei şi 2 000 de arabi. Ignorând sfaturile liderilor locali evrei, arabii au ales să părăsească în masă oraşul şi au fost evacuaţi de armata britanică. Chiar dacă la o scară mult mai largă, acelaşi scenariu s-a repetat câteva zile mai târziu la Haifa, unde locuiau 75 000 de evrei şi 62 500 de arabi.

De la izbucnirea ostilităţilor dintre arabi şi evrei, Haifa devenise victima actelor de violenţă ale luptătorilor arabi recrutaţi atât de pe plan local, cât şi din ţările arabe vecine, atacuri îndreptate asupra detaşamentelor Hagana. Ostilităţile aveau să atingă punctul maxim între 21 şi 22 aprilie, când armata britanică a decis brusc să evacueze majoritatea locuitorilor. Ambele tabere au năvălit în oraş cu intenţia de a prelua controlul. La momentul respectiv, în oraş mai rămăsese doar jumătate din comunitatea arabă.

Pe 11 mai 1948, Golda Meir, aflată în fruntea Departamentului politic al Agenţiei Evreieşti, a avut o întâlnire secretă cu regele Abdallah al Transiordaniei, încercând să împiedice iminenta invazie arabă. (Topham Picturepoint)

Însă nici cei rămaşi nu aveau să mai zăbovească mult. Descurajaţi de faptul că fuseseră abandonaţi de conducătorii lor militari şi speriaţi de poveştile exagerate despre tragedia de la Deir Yasin, arabii care mai rămăseseră în Haifa au decis că era timpul să plece. În dimineaţa zilei de 22 aprilie, în timp ce luptătorii Hagana îşi croiau drum către piaţa locală, mii de arabi s-au îndreptat spre port, însoţiţi de armata britanică. Câteva ore mai târziu, mulţi dintre aceştia urcaseră deja în trenuri sau autobuze, în timp ce restul aşteptau să fie evacuaţi pe mare.

Cei câţiva lideri arabi care mai rămăseseră în oraş au cerut armatei britanice să oprească lupta. Cum tentativa a eşuat, o delegaţie a solicitat o întrevedere comandantului britanic, general-maiorul Hugh Stockwell, „în vederea obţinerii unui armistiţiu cu evreii". După ce Stockwell le-a transmis condiţiile impuse de Hagana pentru semnarea unui

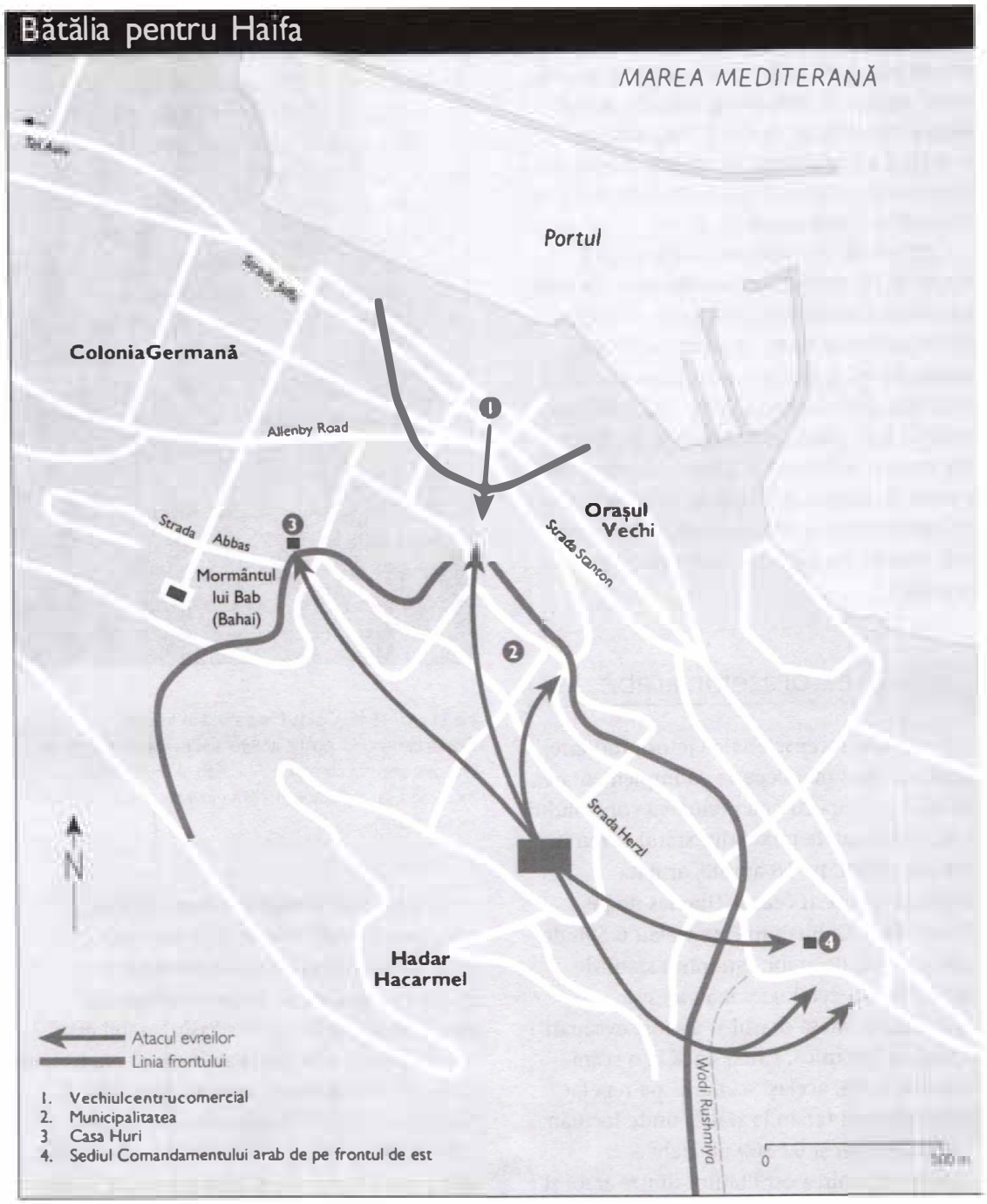

armistițiu, membrii delegației au plecat să se consulte cu colegii lor înainte de discuțiile cu omologii lor evrei, întâlnire ce urma să aibă loc la ora 16:00 în incinta primăriei.

Acolo, după o pledoarie înflăcărată pentru pace și reconciliere, susținută de primarul evreu Shabtai Levy, membrii celor două delegații prezenți la întâlnire au analizat punct cu punct clauzele armistițiului, modificând unele dintre acestea conform obiecțiilor emise de arabi. Ulterior, arabii au cerut o pauză de 24 de ore „pentru a lua legătura cu frații lor arabi din statele vecine". Cererea arabilor a fost considerată inacceptabilă, dar acestora li s-a oferit totuși o scurtă pauză, urmând ca discuțiile să se reia la 17:20. Cu cinci minute înainte de ora stabilită, arabii s-au întors cu o mare surpriză.

Stockwell avea să scrie mai târziu într-un raport: arabii au declarat că „ei nu aveau autoritatea de a semna armistițiul deoarece nu aveau niciun control asupra dispozitivelor armatei arabe din oraș și că, sincer, nu aveau cum să respecte termenii armistițiului chiar dacă ar fi semnat". Ca alternativă, au menționat că „populația arabă era dispusă să evacueze orașul și că ar fi fost recunoscători dacă li s-ar fi oferit asistență militară". Aceste deciarații au căzut ca un trăsnet. Cu lacrimi în ochi, Levy a stăruit pe lângă arabii care, în majoritate, îi erau rude, încercând să-i convingă să se mai gândească și explicându-le că erau pe punctul de a comite „o crimă oribilă împotriva propriului popor". Yaakov Salomon, remarcabil avocat și ofițer de legătură al Hagana, l-a susținut pe Levy, asigurându-i pe delegații arabi că, „așa cum îi fusese comunicat de comandantul zonei, dacă ar fi rămas, arabii s-ar fi putut bucura de pace și egalitate și că ei, evreii, erau interesați să mențină relații armonioase". Până și Stockwell era siderat. „Ați luat o decizie aberantă", le-a strigat el arabilor. „Mai gândiți-vă, altfel veți regreta amarnic. Trebuie să acceptați condițiile evreilor. Sunt îndeajuns de corecte. Nu puteți accepta să vă distrugeți viața așa, fără sens. În definitiv, vorbim de o luptă începută de voi, dar câștigată de evrei."

Arabii însă au fost de neclintit. A doua zi, s-au întâlnit cu Stockwell pentru a pune la punct detaliile evacuării. Au declarat că dintre cei peste 30 000 de arabi care mai erau în Haifa, numai câțiva doreau să rămână. I-au întrebat pe britanici dacă n-ar fi putut să le pună zilnic la dispoziție 80 de camioane care să asigure necesarul de alimente atât pentru oraș, cât și pentru împrejurimi. „Dacă ați semna armistițiul, ați scăpa automat de toate grijile legate de procurarea de alimente. Vă înfometați poporul, asta faceți", a izbucnit un ofițer superior britanic. „Nu vom semna nimic", au replicat arabii. „Oricum totul este pierdut și nu mai contează dacă vom muri cu

Bătălia pentru Palestina. Militarii israelieni cuceresc Beersheba, 2 noiembrie 1948. (Topham Picturepoint)

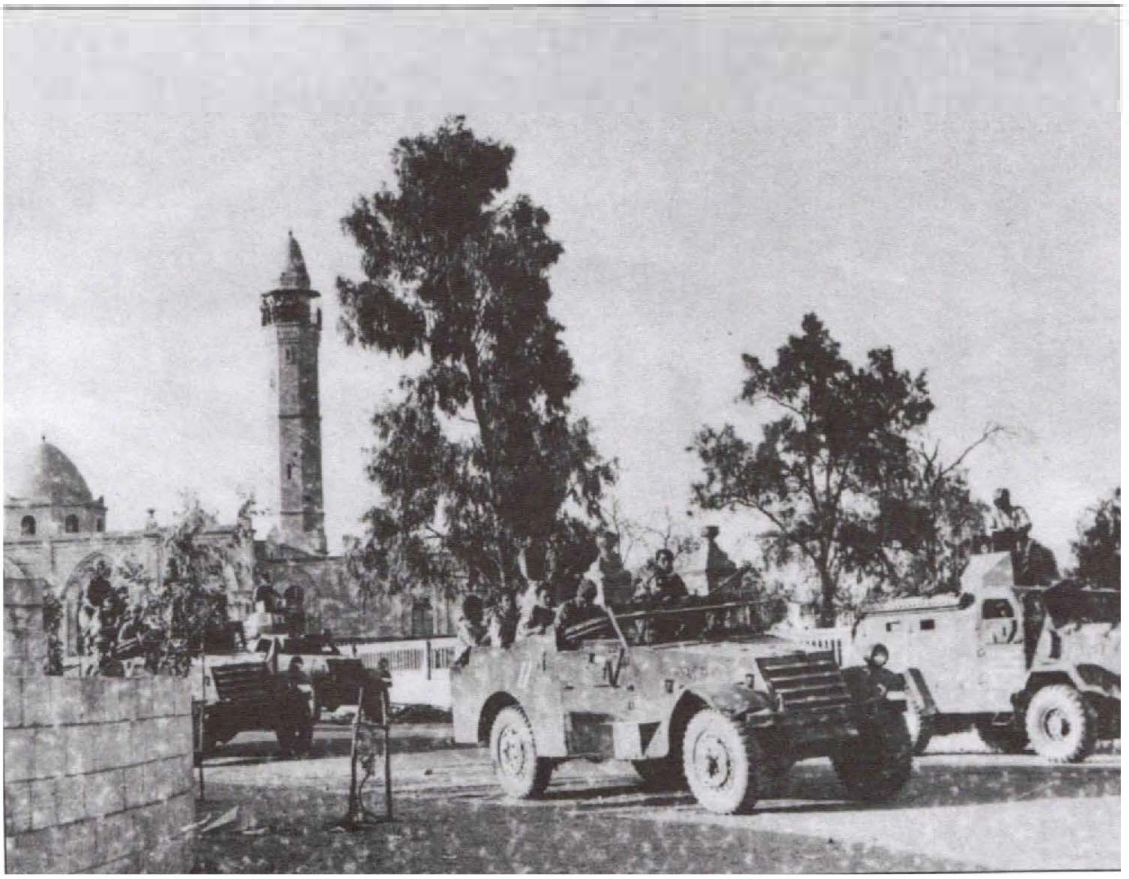

În timp ce Golda Meir se întâlnea cu Abdallah, Legiunea arabă lua cu asalt Gush Etzion, un grup de patru colonii evreiești de la nord de Hebron. (Topham Picturepoint)

toţii prin refuzul de a semna armistiţiul." După câteva zile, în oraş mai rămăseseră numai 3 000 de locuitori arabi.

Ce anume provocase o schimbare atât de radicală, de la dorinţa exprimată în mod explicit de a semna armistiţiul la respingerea acestuia doar câteva ore mai târziu? Ulterior s-a aflat că, în scurta pauză din timpul negocierilor, delegaţii arabi au telefonat la biroul Înaltului Comitet Arab din Beirut, de unde au primit instrucţiuni clare să nu semneze armistiţiul, ci să evacueze oraşul. Consternaţi, delegaţii din Haifa au încercat să protesteze, dar au primit asigurări că era „numai o chestiune de zile" până la măsurile represive ale arabilor şi, „cum se vor înregistra şi nenumărate victime ca urmare a acestor acţiuni... voi [veţi fi] traşi la răspundere pentru victimele din rândul arabilor din oraş". Cum nu doreau să ducă pe umeri o asemenea povară, membrii delegaţiei arabe s-au întors la primărie, unde şi-au exprimat decizia de a evacua populaţia arabă.

Implicaţiile acestei schimbări neaşteptate nu pot fi trecute cu vederea. Haifa nu era doar un simplu oraş; era cel mai important centru social, politic şi administrativ atât al arabilor, cât şi al evreilor. Era, de asemenea, unul dintre principalele porturi din estul Mării Mediterane, centrul sistemului de transport feroviar al Palestinei, locul în care se afla rafinăria de petrol a ţării şi un mare centru industrial. Populaţia arabă din Haifa era a doua ca mărime după cea din Jaffa şi reprezenta 10% din totalul arabilor din Palestina. Aşadar, nu este de mirare că moralul palestinienilor a fost afectat de capitularea Haifei, aceasta accelerându-le prăbuşirea şi determinându-le plecarea în alte locuri de pe tot cuprinsul ţării. Pe 11 mai, Safed a fost ocupat de evrei. O zi mai târziu, Beisan a avut aceeaşi soartă. Pe 13 mai, Jaffa, oraş alocat statului arab conform Rezoluţiei de împărţire, s-a predat Hagana. Ca urmare, s-a înregistrat un exod al populaţiei care mai rămăsese în oraş.

Mai trebuie menţionat şi faptul că prin capitularea Haifa statele arabe au primit acel ultim imbold de care aveau nevoie pentru a invada Palestina. Abd al-Rahman Azzam, secretarul general al Ligii Arabe, avea să declare: „Sioniştii aşteaptă ocazia de a fonda un stat sionist împotriva dorinţei arabilor. Popoarele arabe au acceptat provocarea şi în curând îşi vor încheia socotelile cu aceştia".

Preziua invaziei

La mijlocul lunii mai, arabii din Palestina erau în impas. Comandaţii militari de seamă fie fuseseră ucişi (de exemplu, Abd al-Qader al-Husseini), fie discreditaţi (Hasan Salame), iar armatele căzuseră pradă dezordinii. AAE îşi revenea după înfrângerea suferită la Mishmar-Haemek. Patru dintre oraşele mixte — Haifa, Jaffa, Safed şi Tiberias — erau în mâinile israelienilor, iar Acra era izolat. Numai în Ierusalim arabii se menţineau pe poziţie, dar şi aici, în unele cartiere, avusese loc un exod. În jur de 100 de sate de arabi de pe tot cuprinsul ţării fie fuseseră părăsite de locuitorii lor, fie ocupate de Hagana, care reuşise să redeschidă pentru evrei principalele artere din nordul şi sudul ţării. În jur de 200 000 de palestinieni se refugiaseră în statele arabe vecine.

Yishuv a fost mereu conştientă de pericolele care o pândeau. „Mai avem încă mult până vom atinge necesarul de forţe armate de care va fi nevoie de 15 mai", a declarat Ben Gurion în cadrul unei întâlniri la nivel înalt desfăşurate pe 16 aprilie 1948. „Ne lipsesc jumătate din unităţile militare de care avem nevoie, 80% din necesarul de vehicule şi am pierdut mult echipament militar adiţional."

La 7 mai, cu o săptămână înainte de încheierea Mandatului britanic pentru Palestina, Ben Gurion era îngrijorat. După o mobilizare susţinută, începută după votarea la ONU a împărţirii, Hagana avea în jur de 29 900 de membri: 16 400 de luptători terestri, organizaţi în nouă brigăzi, şi 13 500 de colonişti, care îşi apărau satele şi oraşele. Numai 60% dintre aceştia deţineau însă arme (de exemplu, doar 1 200 din cei 2 200 de luptători ai Brigăzii Alexandroni şi numai 1 200 din cei 2 000 din Brigada Givati), iar resursele de explozibil, muniţie şi vehicule se împuţinau vizibil.

Într-un ultim efort de a împiedica invazia arabă, Ben Gurion a trimis-o pe Golda Meir, şefa Departamentului politic al Agenţiei Evreieşti, într-o misiune secretă la regele Abdallah al Transiordaniei care, la începutul lunii mai, fusese numit comandant suprem al iminentei campanii panarabe. Cei doi se mai întâlniseră o dată în secret la 17 noiembrie 1947, dar nu reuşiseră să ajungă la o înţelegere din cauza dorinţei lui Abdallah de a anexa regatului său întregul teritoriu palestinian sau măcar zonele locuite de arabi şi a insistenţelor lui Meir de a avea două state independente în acord cu recomandările UNSCOP. În cadrul celei de-a doua întâlniri, pe 11 mai 1948, regele a fost la fel de reticent în privinţa formării unui stat evreu. „De ce vă grăbiţi aşa de tare să proclamaţi acest stat?", a întrebat acesta. „De ce nu mai aşteptaţi câţiva ani? Eu voi lua în stăpânire toată ţara şi voi veţi fi reprezentaţi în parlamentul pe care îl voi forma. Vă voi trata cu respect şi nu va fi război." Refuzul categoric al lui Meir nu a reuşit să-l impresioneze pe rege. În timp ce aceasta se pregătea să plece, Abdallah a mai rugat-o o dată să analizeze oferta, „şi dacă răspunsul va fi afirmativ, să-l comunice înainte de 15 mai".

În timpul întâlnirii dintre rege şi doamna Meir, Legiunea arabă ataca Gush Etzion. Ofensiva a avut loc pe 4 mai, când o unitate a legiunii, sprijinită de insurgenţi arabi din satele vecine şi de câteva tancuri britanice, a încercat să pătrundă în mijlocul blocului pentru a-l separa, ulterior, în două. Au reuşit în mai puţin de o săptămână şi, pe 13 mai, Legiunea arabă a luat cu asalt principalul kibbutz al blocului, Kfar Etzion. Cincisprezece evrei care s-au predat au fost măcelăriţi împreună cu zeci de alţi luptători şi civili, inclusiv o familie de arabi care locuia în kibbutz. Numai trei bărbaţi şi o fată au supravieţuit şi au povestit cele întâmplate. Celelalte trei kibbutzuri ale blocului s-au

La 14 mai 1948, ora 16:00, preşedintele Agenţiei Evreieşti, David Ben Gurion, a proclamat Statul Israel. Câteva ore mai târziu, acesta a fost atacat de cinci armate arabe (Statul Israel, Colectia Naţională de Fotografii)

Armata siriană invadatoare a reuşit să ocupe câteva colonii israeliene, dar a fost înfrântă la Degania,primul kibbutz fondat în Palestina (1909).În fotografie: un tanc avariat,părăsit la ieşirea din kibbutz. (Statul Israel:Colecţia Naţională de Fotografii)

predat a doua zi, după intervenţia Crucii Roşii Internaţionale, fiind ocupate de legiune.

Capitularea Blocului Etzion şi misiunea eşuată a lui Meir au fost ultimele dovezi, dacă mai era nevoie, ale faptului că invazia arabă era inevitabilă. În după-amiaza zilei de 14 mai 1948, la ora 16:00, Ben Gurion a proclamat independenţa Statului Israel, devenind astfel întâiul prim-ministru şi ministru al apărării. În acea seară, armatele din cinci state arabe au atacat nou-înfiinţatul stat.

De la invazie la armistiţiu

Potrivit planului de invazie stabilit de liderii arabi la finalul lunii aprilie, armatele siriană, libaneză, irakiană şi transiordaniană aveau să invadeze statul israelian din toate direcţiile printr-o acţiune de învăluire. Scopul era ocuparea Galileii şi a estului văii Jezreel şi, ulterior, cucerirea principalului obiectiv, oraşul Haifa. Între timp, armata egipteană avea să înainteze către Tel Aviv, ocupând astfel sudul ţării şi distrăgând atenţia armatelor israeliene de la atacul arabilor asupra Haifa.

Deşi planul nu a fost pus în practică pe deplin din cauza suspiciunilor statelor arabe şi a lipsei permanente de cooperare la nivelul operaţional, invadarea Israelului din mai multe puncte simultan a împins la limită vulnerabilităţile geostrategice israeliene care deja fuseseră scoase la iveală în timpul războiului cu palestinienii. Numeroase colonii israeliene din Galileea şi Deşertul Negev au rămas total izolate, fiind nevoite să

DREAPTA SUS: Cucerirea Ierusalimului a fost principalul obiectiv politico-strategic al regelui Abdallah. În fotografie: cartierul evreiesc sub tirul Legiunii arabe. (Topham Picturepoint)

DREAPTA JOS: Înainte de intrarea în vigoare a celui de-al doilea armistiţiu (18 iulie 1948), armata israeliană a cucerit oraşele strategice Lydda şi Ramla. (Topham Picturepoint)

Arabii invadează Israelul, mai 1948
LIBAN
SIRIA
Safed
Haifa
Marea Galileii
Tiberias
Afula
Netanya
Tulkarem
Nablus
MAREA MEDITERANĂ
Ras el-Ein
Tel Aviv
Lydda
Latrun
Isdud
Ierusalim
Majdal
Faluja
Hebron
Gaza
Marea Moartă
TRANSIORDANIA
Beersheba
Auja
Peninsula Sinai
Aqaba
N
Prima etapă, 15–20 mai 1948
A doua etapă, 20 mai–11 iunie 1948

Dinprimelezile ale războiului, arabii au profitat de faptul că ei controlau principalele șosele din Palestina pentru a ataca mijloacele de transport israeliene. Hagana a încercat să depășească această situație prin mobilizarea unor convoaie către puncte strategice. În fotografie: un convoi de aprovizionare sosește la Ierusalim.(TrophamPicturepoint:)

se bazeze exclusiv pe propriile forțe și pe resursele insuficiente (de exemplu, 22 dintre cele 27 de colonii din Deșertul Negev aveau mai puțin de 22 de militari care să le apere).

În încercarea de a pune bazele unei armate naționale profesioniste formate din toate organizațiile sale de rezistență, guvernul provizoriu a emis, pe 28 mai, ordinul de fondare a Armatei de Apărare Israeliene (AAI). Statul-major și comandanții au continuat să funcționeze în cadrul nou-înființatei armate, în timp ce Irgun și Lehi au fost dizolvate, iar membrii lor au fost înrolați în AAI (cele două organizații au continuat să funcționeze doar în Ierusalim, care nu fusese inclus încă în noul stat israelian, până în septembrie 1948, când au fost dizolvate).

Trupele egiptene invadatoare aveau 6 000 de soldați, organizați în două brigăzi de infanterie și câteva batalioane independente, și erau secondate de 2 000 de egipteni care făceau parte din organizația militantă religioasă Frații Musulmani ce opera în Palestina de ceva vreme. Contingentul egiptean a pornit din poziții strategice situate în estul Peninsulei Sinai, cucerită la finalul lunii aprilie, după care a atacat din trei puncte: o formațiune a avansat de-a lungul liniei de coastă, cea de-a doua a debarcat la Majdal, în nordul Gazei, iar cea de-a treia s-a deplasat în nord-estul orașului Beersheba. Câteva unități ale acesteia din urmă au acționat de la periferia Ierusalimului, alături de Legiunea arabă din Transiordania.

Pentru a-și asigura spatele, egiptenii au încercat să ocupe câteva kibbutzuri din nordul Deșertului Negev. Primul a fost Kfar Darom, un kibbutz religios aflat la 10 km sud de Gaza, care fusese deja atacat de Frații Musulmani, dar le ținuse piept. După un atac al artileriei, de kibbutz s-au apropiat opt tancuri și o trupă de infanterie care s-au retras însă imediat sub tirul singurei arme antitanc Piat disponibilă în kibbutz. Aceeași scenă s-a repetat și în Nirim, kibbutzul vecin, unde 40 de apărători au reușit să-i oprească pe egiptenii care i-au atacat susținuți de un bombardament aerian.

Singurul kibbutz pe care egiptenii au reușit să îl ocupe a fost Yad Mordechai, a cărui soartă a fost pecetluită de poziția sa strategică, anume pe drumul de coastă dintre Gaza și Tel Aviv. După ce și-au calculat cu meticulozitate atacul, egiptenii au angajat în luptă o întreagă brigadă formată din două batalioane de infanterie, un batalion de blindate și un regiment de artilerie. După cinci zile în care cei 100 de apărători au reușit să le țină piept atacatorilor, mulți dintre aceștia au fost răniți sau chiar uciși, iar

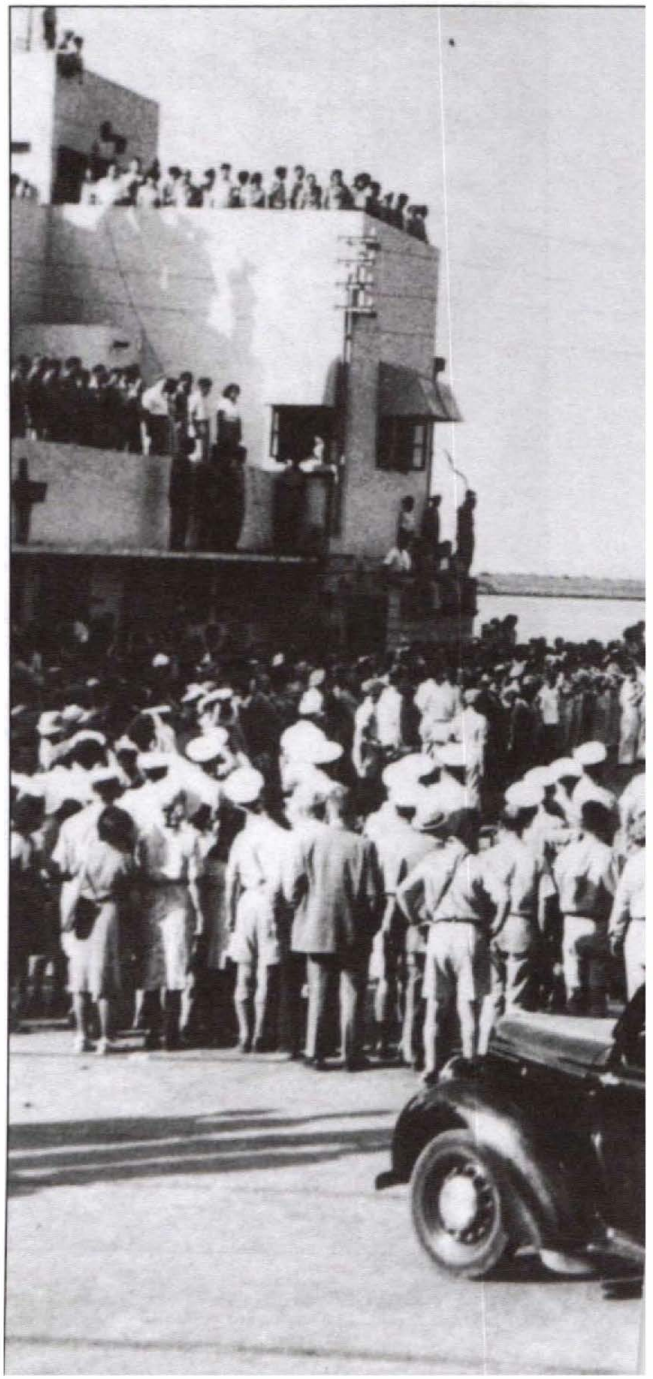

muniţia lor aproape s-a epuizat. Pe 24 mai, ajutaţi de întunericul de afară, evreii care supravieţuiseră atacului au părăsit kibbutzul, furişându-se printre liniile inamice împreună cu răniţii. Cu toate acestea, rezistenţa tenace a kibbutzului a dat AAI răgazul de care avea nevoie pentru a-şi consolida trupele deplasate la sud de Tel Aviv şi de a primi avionul de luptă şi armamentul greu care fuseseră cumpărate înainte de 14 mai, dar care, din cauza blocadei navale impuse de britanici, nu ajunseseră în ţară. Prin urmare, coloana egipteană ce înainta spre Tel Aviv s-a oprit la 30 km de oraş, unde s-a stabilit şi a petrecut câteva săptămâni

Pe 14 mai 1948, înaltul comisar britanic pentru Palestina, generalul Sir Alan Cunningham, a părăsit ţara încheind astfel 30 de ani de guvernare sub mandat. (Hulton Getty)

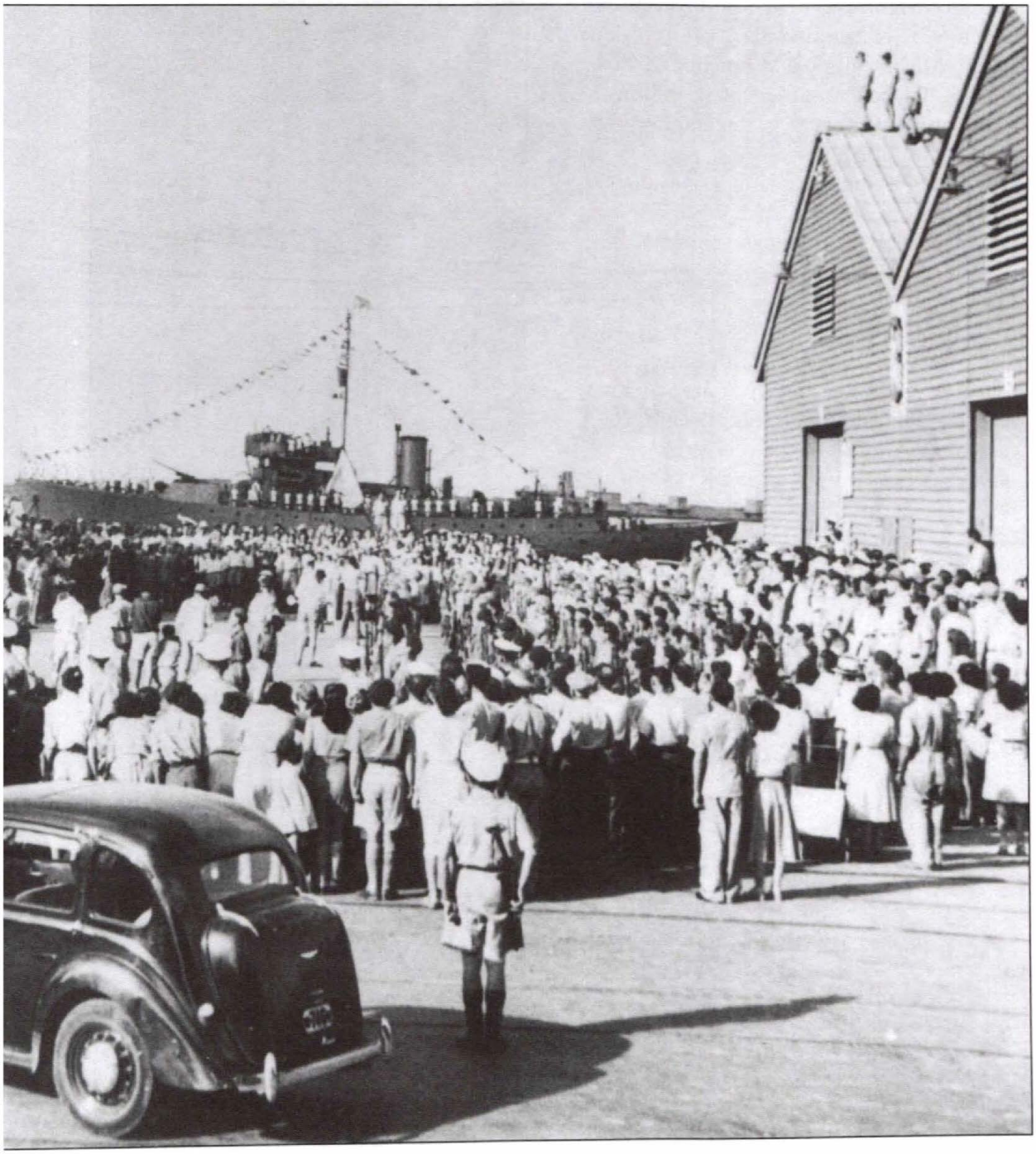

făcând schimburi intermitente de foc şi atacând sporadic kibbutzurile locale. Cât despre AAI, încercarea acesteia de a străpunge asediul egiptenilor asupra Deşertului Negev prin ocuparea fortului poliţiei din satul Iraq

Pentru a-şi asigura spatele şi flancurile, trupele egiptene invadatoare au încercat să ocupe câteva colonii israeliene din nordul Deşertului Negev. După cinci zile de lupte grele, au reuşit să ocupe kibbutzul Yad Mordechai, considerat un punct strategic datorită poziţiei sale. (Statul Israel: Colecţia Naţională de Fotografii)

Situația după primul armistițiu, 11 iunie 1948

Suwaydan de lângă Majdal s-a soldat cu un eşec.

Între timp, pe măsură ce egiptenii se deplasau către Tel Aviv şi Ierusalim, AAI era nevoită să combată atacurile arabilor de pe alte fronturi. După câteva lovituri primite în timpul luptei din partea superioară a văii Iordanului, o divizie irakiană, formată dintr-o brigadă armată şi două de infanterie, s-a stabilit în zona Samaria cunoscută sub numele de „triunghiul" datorită poziţionării sale între Nablus, Jenin şi Tulkarem, de unde, pe 25 mai, a lansat un atac în direcţia oraşului Netanya. Tentativa a eşuat, dar AAI era deja îngrijorată în privinţa unui nou atac plănuit de această armată formidabilă spre câmpia litorală — ofensivă care, dacă ar fi reuşit, ar fi secţionat statul israelian —, astfel că a lansat pe 29 mai un contraatac prin care intenţiona stabilirea unor poziţii de defensivă faţă de contingentul irakian. O armată israeliană a reuşit chiar să ocupe Jenin, dar a fost îndepărtată din oraş de militarii irakieni după trei zile de lupte aprige. În consecinţă, statu-quo-ul dintre armatele israeliană şi irakiană a fost menţinut până la semnarea primului armistiţiu pe 11 iunie 1948. Singurul lucru pe care l-au câştigat irakienii înainte de armistiţiu a fost ocuparea izvoarelor râului Yarkon şi a staţiei de pompare de la Ras el-Ein aflată la vreo 20 km sud-est de Tel Aviv, care alimenta oraşul cu apă.

La nord de armata irakiană, o brigadă de infanterie siriană, un batalion mecanizat, un regiment de artilerie şi o companie de tancuri au pătruns în Israel în noaptea de 15 mai, cu intenţia de a lua cu asalt grupul de kibbutzuri din jurul Mării Galileii înainte de a ajunge în centrul Galileii şi la Haifa. Acest lucru nu s-a întâmplat însă, deoarece kibbutzurile le-au ţinut piept mai mult decât se anticipase. Abia pe 18 mai sirienii au reuşit să ocupe kibbutzul Zemakh, aflat în partea de sud a Mării Galileii, şi au evacuat forţat alte două kibbutzuri din apropiere. Însă, după eşecul întâmpinat în încercarea de a ocupa Degania, primul kibbutz înfiinţat în Palestina (în 1909), aceştia s-au retras din Zemakh şi s-au repliat pe dealurile din est. Singura lor realizare de durată a fost ocuparea kibbutzului Mishmar-Hayarden cu o zi înainte ca armistiţiul să intre în vigoare.

Armata libaneză nu a avut mai mult succes decât cea irakiană. Pe 15 mai, aceasta a reuşit să cucerească satul Malkiya, poarta estică de trecere din Liban în Israel, dar l-a pierdut trei zile mai târziu în urma unui contraatac israelian. Pe 6 iunie, o unitate mixtă, formată din două brigăzi ale armatelor siriene, libaneze şi AAE, a atacat şi a ocupat din nou Malkiya, permiţând astfel AAE să se repoziţioneze şi să se consolideze în centrul Galileii, în zonele locuite de arabi.

Războiul pentru Ierusalim

Într-o telegramă trimisă către Ministerul de Externe britanic pe 13 aprilie, sir Alec Kirkbride, influentul ambasador britanic la Amman, a raportat că guvernul transiordanian „a realizat că Ierusalimul pune mari probleme Legiunii arabe aşa încât aceasta nu se poate ocupa singură de acest oraş. În consecinţă, se intenţionează evitarea unui conflict cu evreii, dar rămâne de văzut dacă acest lucru va fi sau nu posibil".

În realitate însă, lucrurile nu stăteau deloc aşa. În afară de faptul că nu punea deloc „mari probleme", Ierusalimul reprezenta unul dintre cele mai importante obiective politico-strategice ale regelui Abdallah. Politician abil, acesta era perfect conştient de prestigiul pe care i l-ar fi adus anexarea Ierusalimului la regatul său, îndeosebi prin prisma pierderii de către Haşemiţi, în 1920, a custodiei istorice a sfintelor altare islamice de la Mecca şi Medina, în favoarea rivalilor lor, reprezentanţii Casei de Saud. Ignorând discrepanţa dintre această ambiţie şi cea a palestinienilor şi a statelor arabe, ca să nu mai menţionăm Rezoluţia de împărţire, regele Transiordaniei a început să-şi pună strategia în aplicare înainte de încetarea mandatului britanic pentru Palestina prin ocuparea şi distrugerea Blocului Etzion. După ce britanicii s-au retras şi avea mână liberă, Abdallah a ordonat Legiunii arabe să intre în Ierusalim.

Această derulare a evenimentelor nici că putea fi mai nefastă pentru israelieni. Pe 20 aprilie, nou-înființatei Brigăzi Harel, care, sub comanda lui Yitzhak Rabin, securizase coridorul către Ierusalim deschis în timpul Operației Nachshon, i s-a ordonat să se deplaseze către oraș. În acest timp, AAE a ocupat terenul aflat la altitudine prin care trecea drumul către oraș. Identificând greșeala făcută, Hagana a pornit, pe 8 mai, o nouă ofensivă, cu numele de cod Operația Maccabee, în încercarea de a ocupa aceste amplasamente. În următoarele zece zile, o armată formată din militari ai brigăzilor Harel și Givati aveau să fie prinși în lupta cu AAE în timpul căreia pozițiile de luptă s-au schimbat de câteva ori. Până pe 14 mai, Givati ocupase câteva forturi strategice, inclusiv străvechea fortăreață din Gezer aflată la sud de drumul dintre Tel Aviv și Ierusalim, dar nu a reușit să câștige și victoria pentru că a fost trimisă în sud pentru a ține piept invaziei egiptene. Din fericire pentru israelieni, din cauza unor neînțelegeri, între AAE și Legiunea arabă, ultima și-a părăsit pozițiile de luptă inclusiv fortăreața poliției din Latrun, acestea fiind ocupate ulterior de armata israeliană. Astfel, pe 16 mai, drumul către Ierusalimul evreiesc era din nou deschis, chiar dacă nu pentru mult timp. Venise însă rândul israelienilor să fie neglijenți și să lase fortăreața nesupravegheată, așa încât aceasta a fost ocupată din nou de Legiunea arabă, al cărei comandant britanic, Sir John Bagot Glubb sau „Glubb Pasha", cum i se spunea, și-a dat seama imediat de importanța strategică vitală a Latrunului și nu a ezitat niciun moment să valorifice oportunitatea care-i ieșise în cale. Ierusalimul evreiesc era din nou sub asediu.

Una dintre marile realizări din cadrul Operației Yoav a fost cucerirea orașului Beersheba din centrul Desertului Negev. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

Pe 14 mai, pe măsură ce ultimele armate britanice se retrăgeau din Ierusalim, evreii şi arabii s-au grăbit să le ia locul. La două zile după ce Hagana a preluat controlul total asupra cartierelor evreieşti din vestul Ierusalimului, aceasta a fost nevoită să elibereze cartierele mărginaşe Atarot şi Neve-Yaakov aflate în nordul oraşului. Comunitatea evreiască din Oraşul Vechi încă era asediată, în timp ce kibbutzul Ramat-Rahel din sudul oraşului a suferit pe 21 mai un atac cumplit al unei armate formate atât din militari ai Legiunii arabe, cât şi ai organizaţiei Fraţii Musulmani. În următoarele patru zile, ambele tabere au preluat pe rând controlul de mai multe ori, dar, în final, israelienii l-au recucerit pe 25 mai, ajutaţi de soldaţii Brigăzii Harel.

Până în acel moment, Legiunea arabă expusese întregul Ierusalim evreiesc la un asalt susţinut, lovind oraşul zi şi noapte cu peste 10 000 de obuze. Rezervele de alimente, apă şi combustibil aproape se epuizaseră şi, de când fuseseră aruncate în aer conductele de apă de pe ţărmul mării, apa fusese raţionalizată, astfel că fiecare familie avea dreptul la doar o singură găleată de apă obţinută din fântâni sau cisterne. Buruienile din grădini şi din spaţiile publice erau adunate şi gătite la foc de lemne din cauza lipsei alimentelor, combustibilului şi electricităţii şi, din pricina luptelor neîncetate, cimitirele erau inaccesibile, iar morţii erau îngropaţi chiar în curţile caselor. Cu toate acestea, Ierusalimul evreiesc rezista, reuşind chiar să împiedice câteva tentative succesive ale Legiunii arabe de a pătrunde în oraş, de multe ori, cu lupte corp la corp. Cartierul evreiesc din Oraşul Vechi a fost singurul care nu a rezistat atacurilor legiunii: pe 28 mai, cu numai 36 din cei 300 de militari capabili de luptă şi cu foarte puţină muniţie rămasă, comandatul local a dat ordinul de capitulare.

În tot acest timp, Hagana a căutat să străpungă asediul Ierusalimului printr-o nouă tentativă de cucerire a fortăreţei Latrun. În acest scop, a fost organizată în grabă o formaţiune specială, Brigada 7, trimisă la luptă la nici o săptămână de la înfiinţare, fără să fie antrenată sau pregătită tactic. Cum era de aşteptat, rezultatele au fost dezastruoase. Nevoită să se confrunte cu una din cele mai bine pregătite armate arabe, poziţionată în locuri bine fortificate, şi fără să profite de elementul surpriză din cauza unor probleme apărute pe drum, brigada a atacat în zorii zilei de 25 mai, ajutată de unităţi ale Brigăzii Alexandroni, dar total descoperită. Imediat după atac s-a ordonat retragerea, dar israelienii înregistraseră sute de victime.

FOTO DREAPTA: Un soldat israelian şi un locuitor arab al Majdalului, după cucerirea oraşului de către AAI. (Statul Israel: Colecţia Naţională de Fotografii)

În ciuda acestei înfrângeri dureroase şi a situaţiei critice din toată ţara, Ben Gurion a rămas de neclintit în hotărârea sa de a elibera imediat Ierusalimul, astfel că a fost lansat, pe 30 mai, un al doilea atac asupra fortăreţei Latrun. De această dată, atacatorii au reuşit să pătrundă în curtea interioară, dar nu au putut să treacă şi de zidurile de apărare, aşa încât au fost forţaţi să se retragă. Cel de-al treilea atac din noaptea de 9 spre 10 iunie a avut aceeaşi finalitate.

Din fericire pentru Israel, s-a găsit o rută alternativă între Ierusalim şi linia de coastă, „Drumul Burma", cum a fost numit, se întindea pe un teren prăfuit şi accidentat, traversat de o vale aridă (un ued), dar a fost pregătit foarte repede pentru traficul rutier. Astfel, la momentul intrării în vigoare a armistiţiului, pe 11 iunie, Ierusalimul evreiesc putea primi din nou provizii, oricât de puţine, exact când resursele existente erau aproape epuizate.

Din armistiţiu în armistiţiu

Armistiţiul nici că putea să intre în vigoare într-un moment mai potrivit pentru ambele tabere. Dat fiind că resursele umane fuseseră exploatate la maximum, iar arsenalul de luptă era mult inferior celui deţinut de adversari, Israelul chiar avea nevoie de un răgaz pentru a se regrupa, reorganiza şi pentru a intra în posesia armelor expediate din Europa sau SUA. Cât despre arabi, după o lună de lupte neîntrerupte, aceştia încă nu reuşiseră să-şi atingă scopul, acela de a da o lecţie usturătoare

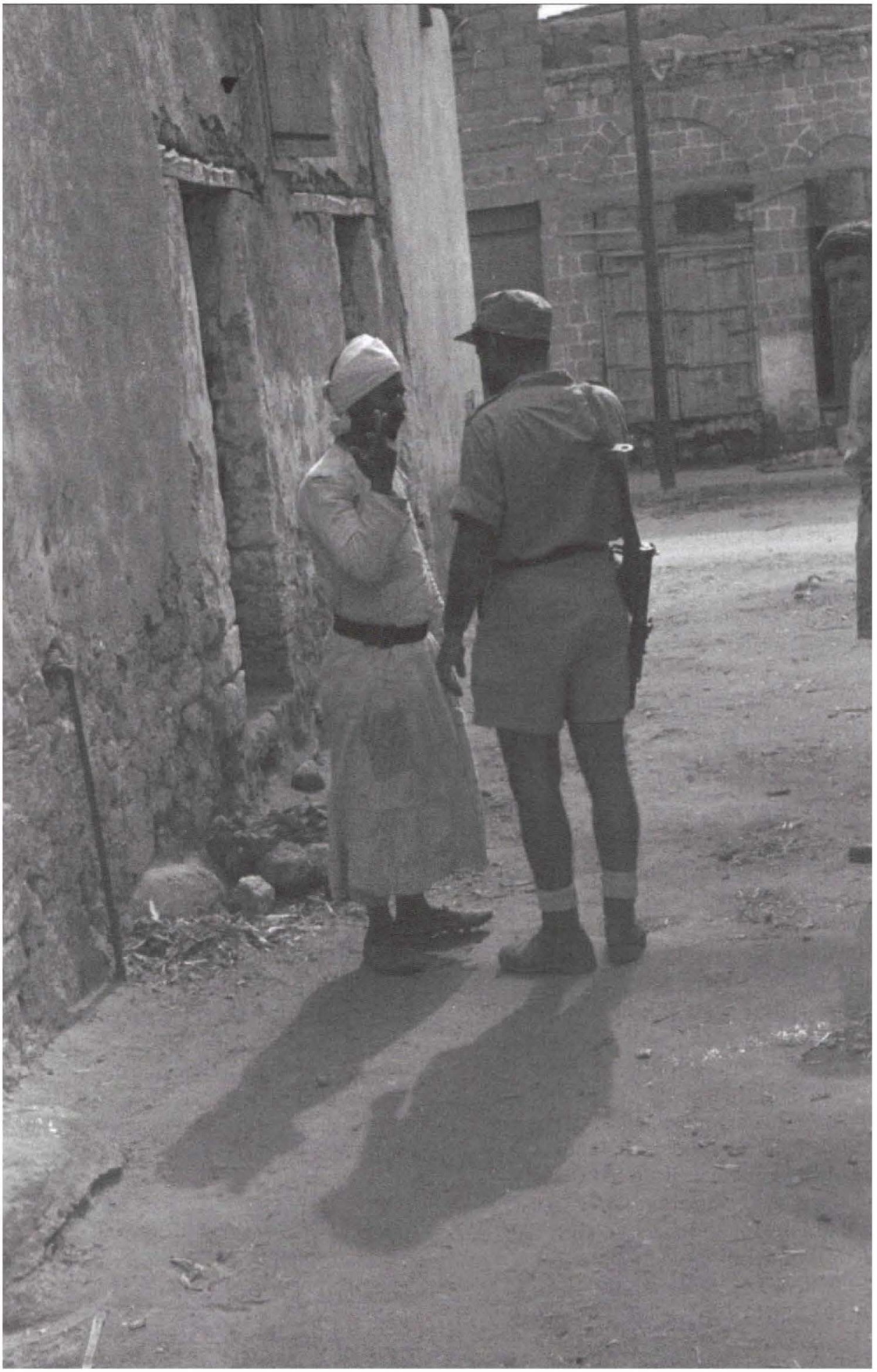

noului stat israelian, fiind nevoiți să se mulțumească cu doar câteva colonii israeliene cucerite. Majoritatea armatelor arabe aveau nevoie disperată de reorganizare și reaprovizionare, în special Legiunea arabă, care suferise multe pierderi de oameni și arme.

Războiul a scos la iveală și profunzimea animozităților dintre statele arabe și reticența acestora de a pune interesul general mai presus de cel personal. Egiptul, de exemplu, a confiscat o încărcătură mare de armament trimisă Legiunii arabe de depozitele de arme britanice din zona Canalului de Suez.

Nu este de mirare, așadar, că atât arabii, cât și israelienii s-au folosit de perioada de acalmie pentru a-și consolida pozițiile, ignorând total condițiile stipulate în armistițiu, care prevedeau înghețarea situației militare la stadiul la care se găsea înainte de intrarea în vigoare a acordului. Pe 11 iunie, în momentul încetării ostilităților, în Palestina se aflau 60 000 de combatanți, israelieni și arabi; pe 8 iulie, când luptele au fost reluate, efectivele militare ajunseseră la 100 000. Încă și mai frapantă a fost dotarea armatelor cu muniție de război. La momentul intrării în vigoare a armistițiului, britanicii considerau că „evreii sunt prea deficitari la capitolul arme pentru a repurta vreo victorie spectaculoasă" deoarece AAI se confrunta cu o criză acută de arme de calibru mic, ca să nu mai vorbim de armele grele, singurele care ar fi putut ține piept arsenalului nimicitor de aparate de zbor, tancuri, artilerie și mașini blindate deținute de arabi. La reluarea ostilităților, Israelul avea câteva avioane de luptă, tancuri, artilerie, mortiere și o cantitate considerabilă de arme de calibru mic, lucru i-a permis să ia atitudine și să treacă la ofensivă.

La 9 iulie, AAI a atacat posturile siriene de la Mishmar-Hayarden în încercarea de a forța retragerea armatei siriene dincolo de Iordan. Această tentativă a eșuat, dar, în urma unei alte ofensive, cu numele de cod Operația Dekel, s-a reușit ocuparea câtorva sate și orașe (printre care și Nazaret) și astfel Galileea inferioară a trecut sub control israelian.

În sud, AAI s-a mișcat repede pentru a-i opri pe egipteni care, în dimineața zilei de 8 iulie, au lansat o serie de atacuri în încercarea de a-și consolida blocada din Deșertul Negev și, în următoarele opt zile, au dus lupte aprige. În noaptea de 17 iulie, cu un al doilea armistițiu care se profila, AAI a reușit să treacă de frontul egiptean și să deschidă un coridor îngust spre coloniile izolate din Negev.

Cea mai mare ofensivă a AAI din timpul acestei perioade a fost îndreptată împotriva Legiunii arabe, cu scopul de a ocupa orașele strategice Ramla și Lydda atribuite statului arab de Națiunile Unite, înainte de a ataca Latrun și Ramallah, pentru a pune capăt asediului Ierusalimului. Ofensiva, cu numele de cod Operația Danny, a fost condusă de Yigal Allon, comandantul Palmah. Armata israeliană a atacat printr-o dublă învăluire, venind simultan din nord-vest și sud-vest. După ce a cucerit câteva sate din vecinătate, AAI a ocupat pe 11 iulie și Lydda, iar cei 30 000 de locuitori ai săi, mulți refugiați veniți din alte părți ale țării, fie au fugit, fie au fost conduși pe drumul spre Ramallah. A doua zi, după o bătălie scurtă, Ramla a capitulat și, la nord de acest sector, au fost cucerite și indispensabilele izvoare de la Ras el-Ein, ocupate de irakieni în iunie. Legiunea arabă a rezistat ofensivei israeliene numai la Latrun.

Pe 18 iulie, când a intrat în vigoare și cel de-al doilea armistițiu mediat de ONU, Israelul deținea 1 000 km^2 de teren în plus față de teritoriului ocupat pe 11 iunie. Presiunea arabilor exercitată asupra Ierusalimului scăzuse în intensitate și, pe 2 august, guvernul israelian a anexat efectiv partea evreiască a orașului, numind un „guvernator militar". Deși nemulțumit de momentul proclamării armistițiului fiindcă nu și-a mai putut consolida ultimele obiective cucerite, Ben Gurion a conceput o strategie postrăzboi: „Reducerea presiunii exercitate de cheltuielile militare... Disponibilitatea de a încheia pacea nu doar prin prisma forțelor noastre militare (care, după părerea mea, permit ocuparea întregii Palestine)".

Spre o decizie militară

Planurile lui Ben Gurion erau premature. Lupta era departe de a se fi încheiat. În Ierusalim, de exemplu, bombardamentele, focurile de armă și incursiunile în teritoriul

inamic erau incidente la ordinea zilei, la fel de normale precum atacurile egiptenilor asupra convoaielor israeliene care se îndreptau către Negev.. Pe frontul central, contingentul irakian, care ajunsese acum la 20 000 de militari, continua să amenințe coloniile israeliene din Sharon și câmpia litorală, în timp ce AAE hărțuia sătenii israelieni în centrul Galileii.

Tensiunile au atins punctul culminant pe 15 octombrie 1948, când AAI a lansat cea mai puternică ofensivă de la începutul războiului și, după 14 zile de lupte crâncene, a restabilit comunicarea cu coloniile din Deșertul Negev. Motivul imediat al ofensivei a fost ultimul atac dintr-o lungă serie al egiptenilor asupra convoaielor israeliene cu provizii și a reflectat teama din ce în ce mai mare lui Ben Gurion că eșecul Israelului de a-și impune suveranitatea în zonă, atribuită prin Rezoluția ONU, urma să aibă ca efect separarea acesteia de statul israelian. Englezii încercau de mult timp să obțină susținerea internațională pentru cedarea Deșertului Negev Transiodaniei și Egiptului, în contravenție cu Rezoluția de împărțire. La sfârșitul lui septembrie, aceste eforturi păreau să fie încununate de succes — în raportul mediatorului ONU în Orientul Mijlociu, contele Folke Bernadotte din Suedia, publicat la scurt timp după asasinarea sa de către extremiștii Lehi, acesta recomanda ca toate granițele noilor state evreu și arab să fie modificate în funcție de situația militară din teritoriu. Israelul avea, așadar, să primească integral Galileea, iar arabii urmau să păstreze mult mai întinsul Deșert Negev.

Acest lucru a fost de neacceptat pentru Ben Gurion, care considera Negevul hinterlandul strategic și demografic al Israelului, un deșert căruia îi era sortit să înflorească, căminul a

Pe 22 decembrie 1948. AAI a lansat o ofensivă cu numele de cod Operația Horev. Într-o săptămână, israelienii au reușit să alunge armatele egiptene de pe teritoriul israelian și să treacă în Peninsula Sinai, unde au înaintat până în punctul strategic Abu Ageila. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

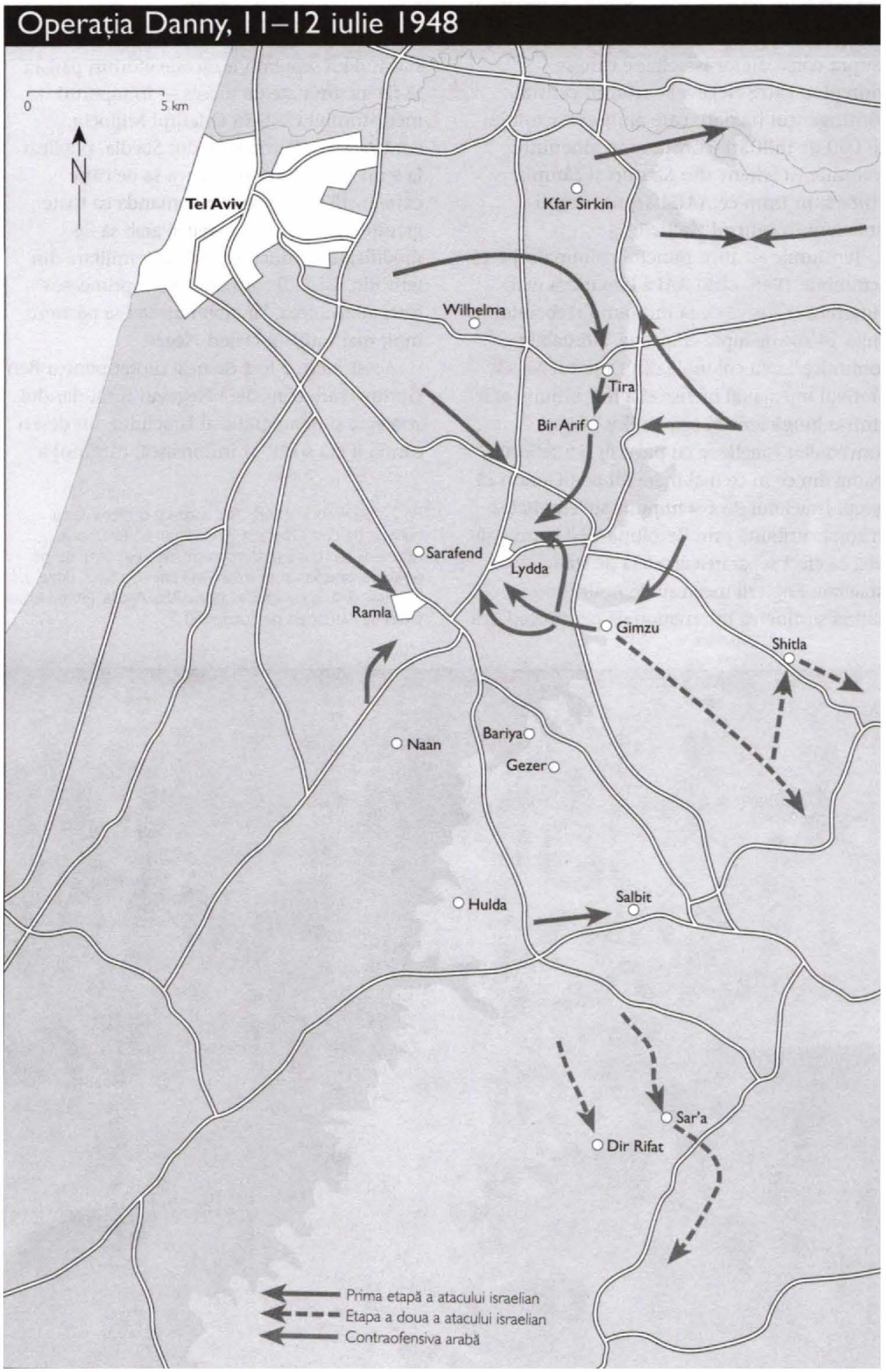
Operația Danny, 11–12 iulie 1948
0
5 km
N
Tel Aviv
Kfar Sirkin
Wilhelma
Tira
Bir Arif
Sarafend
Lydda
Ramla
Gimzu
Shitla
Naan
Bariya
Gezer
Hulda
Salbit
Sar'a
Dir Rifat
Prima etapă a atacului israelian
Etapa a doua a atacului israelian
Contraofensiva arabă

Operația Horev, 22 decembrie 1948–2 ianuarie 1949
LIBAN
SIRIA
Safed
Acra
Haifa
Tiberias
Nazaret
Afula
Jenin
Netanya
Tiulkarem
MAREA MEDITERANĂ
Qalqilya
Nablus
Ras el-Ein
Tel Aviv
Lydda
Ramla
Isdud
Latrun
Ierusalim
Betleem
Majdal
Faluja
Hebron
Gaza
Marea Moartă
TRANSIORDANIA
Nirim
Rafah
Beersheba
Al-Arish
Khalusa
Abu Ageila
Quseima
Bir Hasuna
Aqaba
Peninsula Sinai
N
Atacuri israeliene
Raiduri israeliene

milioane de potențiali imigranți evrei. În consecință, a aprobat planul întocmit de Yigael Yadin, adjunctul șefului statului-major al AAI, și Yigael Allon de a ataca linia defensivă a egiptenilor, care se întindea de la Marea Mediterană la Dealurile Hebron.

Operația a primit numele de cod „Yoav" (denumită provizoriu și „Operația Cele zece plăgi") și a fost condusă de Allon. Armata israeliană, considerabilă, era formată dintr-o brigadă de blindate și trei de infanterie care dispuneau de artilerie și de susținere aeriană. La acest atac a participat și Marina israeliană, care a bombardat instalațiile egiptene de pe țărm, împiedicând reaprovizionarea armatelor inamice pe cale maritimă, și care, în mod surprinzător, a reușit să scufunde nava-amiral „Emir Farouk".

Israelienii trebuiau să lupte împotriva unei puternice armate egiptene de 15 000 de soldați, organizați în două brigăzi de infanterie, care aveau să acționeze pe axa Rafah-Isdud, o brigadă consolidată, poziționată pe frontul de est, între Majdal și Beit Jibrin, și nouă batalioane, formate în majoritate din insurgenți ai organizației Frații Musulmani, aflate pe axa Auja-Beersheba-Hebron-Betleem. Erau susținuți de un regiment de artilerie și un batalion de blindate.

În ciuda superiorității în arme și avanposturi, amplasarea trupelor egiptene a avut un punct nevralgic major, pe care Allon l-a exploatat la maximum — tehnica deficitară de apărare. La începutul lunii noiembrie, când luptele se încheiaseră (ONU anunțase o încetare o ostilităților pe 22 octombrie, dar luptele au continuat și după acea dată), egiptenii și-au mutat posturile de-a lungul coastei, de la Isdud la Gaza, dar și pe dealurile din Iudeea și Hebron. Linia lor defensivă extinsă a fost însă întreruptă și orașul-cheie Beersheba a fost ocupat de israelieni. O întreagă brigadă egipteană de aproximativ 4 000 de soldați și armamentul greu din dotarea acestora au fost atrase în capcană în „punga" Faluja.

Impulsionată de acest succes, AAI a pornit o acțiune de expulzare a armatelor arabe din Galileea pentru a-și securiza poziția în zonă. Operația Hiram a demarat în noaptea de 28 spre 29 decembrie și a fost executată de patru brigăzi de infanterie conduse de Moshe Carmel, comandantul frontului din nord. După aproape 60 de ore de lupte, în care 400 de arabi au fost omorâți și tot atâția au fost luați prizonieri, israelienii au reușit să alunge AAE și batalionul sirian din Galileea superioară. Apoi, soldații israelieni au pătruns în Liban și au cucerit câteva sate de la graniță, ajungând până la râul Litani. Cât despre Deșertul Negev, ONU a decis rapid încetarea ostilităților în această zonă.

Pentru israelieni devenea din ce în ce mai evident că era nevoie de încă o acțiune militară de amploare împotriva Egiptului, care refuza să înceapă negocierile de pace și continua să hărțuiască coloniile israeliene din Deșertul Negev în încercarea de a-și consolida prezența în zonă. Ofensiva a primit numele de cod Operația Horev și a început pe 22 noiembrie. După numai cinci zile, israelienii au reușit să-i alunge pe egipteni de pe teritoriul israelian spre Peninsula Sinai, respectiv Abu Ageila în centru și al-Arish în nord. Această incursiune militară a avut însă un mare ecou la nivel internațional, Marea Britanie amenințând că va invoca tratatul său bilateral din 1936 cu Egiptul. La 1 ianuarie 1949, lui Allon i s-a ordonat să evacueze Peninsula Sinai în decurs de o zi. Acesta nu era însă dispus să lase armata arabă să-i scape printre degete, așa că a reușit să-l convingă pe Ben Gurion să autorizeze un atac asupra orașului Rafah, situat la sud de Gaza. Ben Gurion nu a fost însă de acord și cu o ofensivă asupra al-Arish. Avea să fie o luptă și mai solicitantă din cauza tehnicii de apărare avansate ale arabilor din Rafah, dar, în final, ar fi eliminat pericolul unei confruntări dintre israelieni și englezi și ar fi avut efectul strategic dorit, anume acela de a împinge armatele egiptene spre zona Gaza. După câteva zile de lupte, israelienii au reușit să pună stăpânire pe calea ferată spre Peninsula Sinai și pe terenul din jurul orașului, care domina principalul drum de acces. În acel moment, guvernul egiptean a realizat pericolul în care se aflau armatele sale și, pe 6 ianuarie, a anunțat că începe negocierile cu ONU în calitate de mediator. A doua zi, pe frontul din sub nu s-au mai auzit focuri de armă.

Prins în capcană pe câmpul de luptă

Cel mai mare eşec cu care s-a confruntat AAI în timpul Războiului din Palestina a fost imposibilitatea de a cuceri postul de poliţie din Latrun, aflat la poalele Dealurilor Iudeii, într-o poziţie strategică, căci domina şoseaua dintre Tel Aviv şi Ierusalim. Soldaţii AAI au atacat în forţă de trei ori acest loc bine fortificat şi apărat, dar au fost respinşi de Legiunea arabă cu preţul unui număr considerabil de victime.

La primul atac a participat şi un soldat de 20 de ani, Ariel Scheinerman, cunoscut după numele său ebraic: Ariel (sau Arik) Sharon. Născut în 1928 în Kfar Malal, un moshav situat la 24 km nord-est de Tel Aviv, în câmpia litorală din Sharon, Arik a fost cooptat de Hagana la fragеda vârstă de 14 ani. Trei ani mai târziu, în vara lui 1945, tânărul a făcut un curs de tehnici de conducere a unui pluton într-un kibbutz din Negev, apoi s-a înrolat în poliţia colonială evreiască (*Jewish Settlement Police*, creată de britanici după revolta arabă din 1936-1939). La sfârşitul anului 1947, când au început ostilităţile, Arik a fost recrutat din nou de Hagana şi a participat la o serie de raiduri împotriva unor ţinte arabe, trecând repede la gradul de comandant de pluton.

În timpul pregătirii ofensivei împotriva Latrunului, un batalion al Brigăzii Alexandroni, de care aparţinea şi plutonul condus de Arik, a fost ataşat Brigăzii 7 care avea să conducă asaltul. În timp ce se deplasau de la baza lor din Netanya către Latrun, soldaţii au privit cu uimire la civilii care continuau să-şi ducă viaţa ca de obicei la Tel Aviv înainte de a ajunge la punctul de concentrare de lângă kibbutzul Hulda. Soldaţii şi-au petrecut noaptea dormind iepureşte pe marginea drumului, acompaniaţi de zgomotul avioanelor care survolau zona.

A doua zi, s-au odihnit într-o livadă de măslini, de unde au urmărit un grup de refugiaţi evrei care tocmai ajunseseră în ţară din lagărele de detenţie britanice din Cipru şi care participau la un antrenament militar. În timp ce privea scena, Arik se tot întreba câţi dintre acei tineri care supravieţuiseră cu greu Holocaustului nu aveau să se mai întoarcă de pe front. A doua zi, a sosit şi echipamentul batalionului şi, pe 25 mai, a început asaltul.

Prima sarcină atribuită batalionului Alexandroni a fost îndepărtarea transiordanienilor de pe dealurile din apropierea punctului de luptă şi cucerirea mănăstirii cu o poziţie strategică, a postului de poliţie şi a satului Latrun. Pe măsură ce studia harta, Arik s-a hotărât cum avea să acţioneze. Camuflat în întunericul nopţii, avea să-şi conducă plutonul pe partea de sud a dealului, să înconjoare obiectivul şi mai apoi să atace direct posturile transiordaniene, luând soldaţii arabi prin surprindere. Dacă batalionul ar fi reuşit să pună stăpânire pe culmile dealului, cucerirea mănăstirii aflate mai jos, sub poziţiile cucerite, ar fi fost o sarcină uşoară.

Din păcate însă, în loc să pornească asaltul la miezul nopţii, ca să se poată furişa în întuneric, soldaţii israelieni au atins punctul de atac abia la ora 04:00 dimineaţa, când începuseră să se ivească zorii. „În timp ce aşteptam, o jumătate de oră exasperantă s-a transformat într-o oră. Apoi, dintr-o oră s-au făcut două", îşi amintea Arik. „Era puţin înainte de răsăritul soarelui, iar noi stăteam în maşini şi începusem să ne facem griji, gândindu-ne ce s-ar fi putut întâmpla dacă am fi fost surprinşi în faţa dealului exact când se vor ivi brusc zorile, aşa cum se întâmplă în Iudeea."

Teama soldaţilor israelieni s-a dovedit justificată. În momentul în care au coborât din autobuze şi au început să înainteze, cu

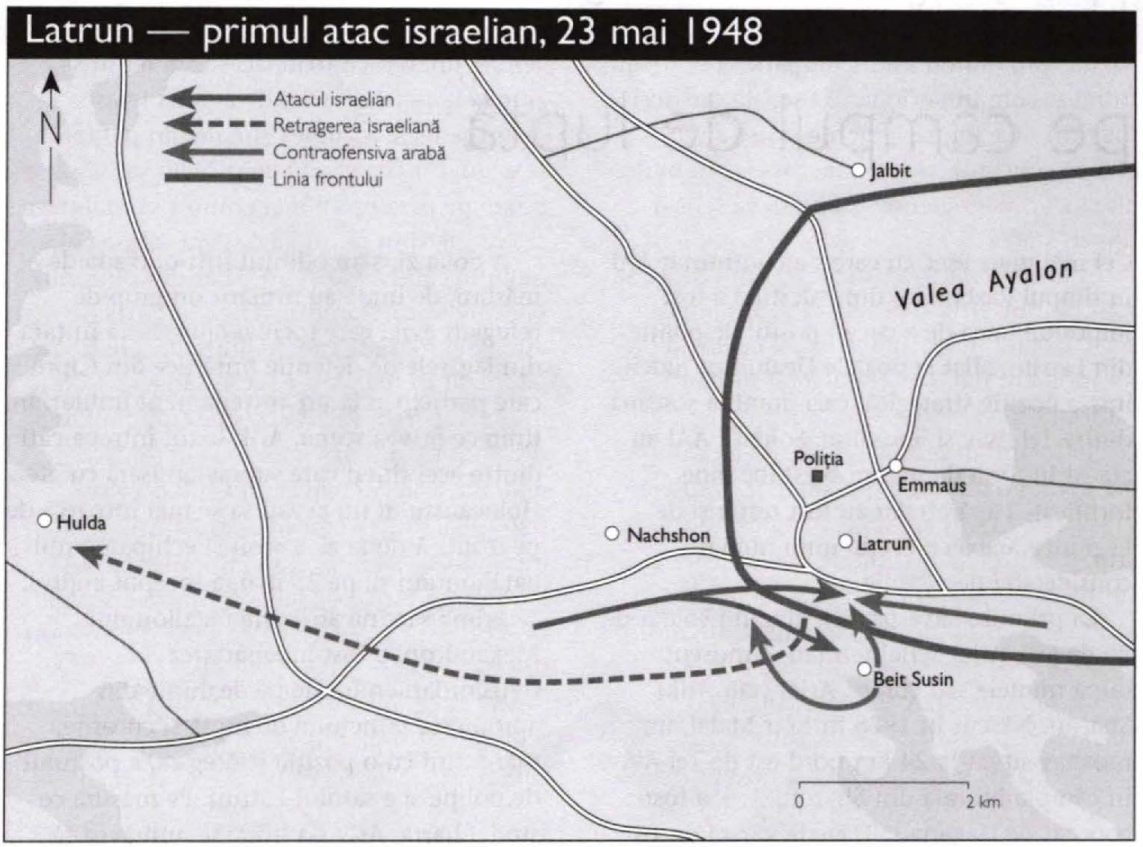

cinci ore întârziere, batalionul a fost supus unui tir de mitraliere, mulți soldați fiind răniți sau chiar uciși. După ce s-a ridicat ceața dimineții, plutonul lui Arik s-a trezit, într-o fracțiune de secundă, neajutorat, în câmp deschis, unde nu se putea ascunde de tirul mitralierelor și puștilor din posturile inamice de pe deal decât într-o singură vale, nu foarte adâncă. Soldații nici măcar nu mai puteau comunica prin stație cu batalionul lor pentru că aceasta fusese avariată de un glonț inamic și singurul lucru pe care îl mai puteau face era să reziste, în așteptarea reluării atacului. Arik le-a comunicat soldaților săi că, în cel mai rău caz, ar fi trebuit să aștepte căderea nopții pentru a se putea salva.

Plutonul era în ravenă de aproape două ore când focul Legiunii arabe a început să se intensifice. Luptătorii au văzut atunci pe dealul din fața lor soldați arabi care trăgeau în timp ce alergau și dispăreau, mai apoi, într-o vale din apropiere. Câteva minute mai târziu, din vale și dintr-o podgorie din apropiere au apărut mai mulți soldați care înaintau târându-se și trăgând în același timp. Luptătorii israelieni au așteptat până când arabii au ajuns la o distanță de 30-35 m, apoi au început și ei să tragă cu mitralierele, pistoalele-mitralieră și puștile pe care le aveau asupra lor. O clipă mai târziu, arabii se retrăgeau în vale, ducând cu ei și răniții. Târându-se pe burtă, Arik și soldații săi și-au dus tovarășii răniți lângă un pârâu, unde și-au adunat forțele pentru următorul atac.

În următoarele ore, arabii au atacat iar și iar, de fiecare dată în același fel: înaintau, urlau și trăgeau cu armele. În jurul prânzului, arabii care se aflau pe deal și-au intensificat tirul, semn că urma un alt asalt. Arik s-a ridicat să vadă ce se întâmpla și a simțit ceva intrându-i în abdomen și trântindu-l pe spate. S-a auzit spunând *imah* — „mamă" — și s-a uitat repede împrejur să vadă dacă fusese auzit de vreunul dintre camarazii săi. În timp ce se uita la sângele care îi șiroia de sub cămașă și pantaloni, a văzut o altă rană în coapsă. Arik s-a întins pe jos — era conștient, dar simțea cum își pierde puterile.

Cu toate acestea, când doi camarazi mai „în vârstă" din pluton s-au târât până la el şi l-au întrebat cum intenţiona să-i scoată din acel loc, Arik şi-a adunat puterile şi le-a zis: „După cum ştiţi, v-am mai scos eu din multe alte locuri neprietenoase. Am să vă scot şi din acesta".

În jurul orei 13:00, focul legiunii părea să se fi potolit. Arik ştia însă că se întâmpla ceva, dar nu putea spune exact ce, când, la un moment dat, l-a străfulgerat ideea că plutonul său rămăsese absolut singur, celelalte unităţi retrăgându-se de pe câmpul de luptă. Pe dealurile din spate începuseră să mişune săteni arabi care îşi fluturau armele şi acela a fost momentul în care a simţit că nu mai era nimic de făcut pentru a-şi salva plutonul. Aproape jumătate dintre luptătorii săi muriseră, iar ceilalţi erau răniţi, mulţi în stare gravă. Arik a văzut deznădejdea în ochii camarazilor săi în momentul în care a dat ordinul de retragere — înapoi, prin fum, şi dincolo de terase. Cu puţin noroc, puteau să scape de focul legionarilor care se aflau în faţa lor. În caz contrar, urmau să moară până la ultimul înainte de a ajunge la terase.

Apa din pârâul lângă care se odihneau soldaţii israelieni se evaporase de mult sub soarele arzător, iar noroiul care rămăsese pe fund prindea deja o tentă de roşu. Incapabil să-şi controleze setea, Arik s-a târât până la pârâu şi şi-a apropiat buzele de băltoaca sângerie. După aceea, a început să se târască în patru labe pe câmp, nefiind în stare să se ridice. În timp ce-şi croia drum de-a lungul primei terase din spatele ravenei, simţea cum bolovanii peste care s e târa î i sfârtecau genunchii, dar cu toate acestea a reuşit să ajungă la peretele celei de-a doua terase. Acum sângele îi curgea şiroaie din pantaloni şi şi-a dat seama că nu avea nicio şansă să se cţtere pe perete. S-a mai chinuit să înainteze câţiva metri în patru labe şi era cât pe ce să renunţe când a văzut un băiat din plutonul său care se cţţăra prin stânga lui. Arik s-a uitat cu groază la camaradul său, care fusese împuşcat în maxilar şi acum sângera îngrozitor. S-au văzut aproape simultan, dar niciunul nu a scos vreun cuvânt. Băiatul nu mai putea să vorbească, iar Arik era prea slăbit. Băiatul a venit însă lângă Arik şi a început să-l sprijine şi să-l împingă în sus spre terasă. Arik i-a spus să continue singur şi să încerce să se salveze, dar băiatul nu a vrut să-l lase acolo.

Cei doi s-au târât de pe o terasă pe alta, cu mâinile şi genunchii zdreliţi de pământul carbonizat. Ceva mai încolo, au găsit câţiva camarazi. Unul dintre ei, comandantul adjunct al companiei, el însuşi rănit, l-a sprijinit pe Arik care, cu ajutorul acestuia, a reuşit să înainteze.

Aşa au mers câţiva kilometri prin foc şi fum. Din când în când, din pâclă mai apărea câte o siluetă care mergea în aceeaşi direcţie, spre Hulda. Chiar înainte de a-şi pierde cunoştinţa, Arik a văzut un jeep care cerceta câmpul plin de cenuşă în căutarea supravieţuitorilor. În timp ce se apropia, i-a recunoscut pe fata care conducea şi pe băiatul care stătea în dreapta acesteia — erau din Kfar Malal. O clipă mai târziu, şi-a pierdut cunoştinţa.

Marea miză

„Invadarea Palestinei de către statele arabe este prima agresiune armată la care omenirea a fost martoră de la terminarea [celui de-al Doilea] Război [Mondial]", nota în memoriile sale Trygve Lie, primul secretar-general al ONU. „Națiunile Unite nu puteau permite acelei agresiuni să degenereze și, în același timp, să rămână în memoria colectivă ca o forță influentă în vederea stabilirii păcii, securității globale și pentru promulgarea unei legi internaționale coerente."

Un lanț nu poate fi mai rezistent decât cea mai slabă verigă a sa, iar ONU se raportează la cea mai puțin cooperantă mare putere membră a sa. În calitate de membri permanenți ai Consiliului de Securitate, cele cinci state cu putere de decizie — SUA, Marea Britanie, Uniunea Sovietică, Franța și China — puteau să exercite o influență mai mare asupra politicii internaționale duse de noua organizație mondială, lucru pe care l-au și făcut. Susținerea rușilor în privința împărțirii a jucat un rol decisiv în întrunirea majorității voturilor necesare intrării în vigoare a Rezoluției ONU și același lucru se poate spune despre sprijinul exprimat de președintele Truman. Cât despre stăruitoarele păreri împotrivă exprimate de ministerele de externe și de apărare ale Marii Britanii și Statelor Unite ale Americii, acestea au pus bețe în roate întregului proces.

Pentru jucătorii de pe scena politică din Londra și Washington, ideea unui stat evreu independent era de neconceput. Dat fiind că arabii ocupau teritorii foarte întinse, cu bogate resurse naturale (în primul rând petrol), și erau situați de o parte și de alta a unor căi navigabile strategice (de exemplu, Canalul Suez), aceștia prezentau mai mult interes pentru englezi și americani decât israelienii. Aspirațiile naționale ale celor din urmă erau doar ceva neînsemnat care intervenea în relațiile acestora cu clienții lor arabi și care, în

Ministrul britanic de externe Ernest Bevin s-a opus vehement creării unui stat evreu și a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a împiedica adoptarea Rezoluției ONU de împărțire și punerea în practică a prevederilor acesteia. (Topham Picturepoint)

consecință, trebuiau neutralizate. „Nu este cazul să propunem o soluționare a problemei Palestinei care ar putea înstrăina statele arabe", le-a comunicat șeful statului-major britanic membrilor cabinetului.

„Dacă una dintre aceste două comunități trebuie să fie antagonizată, este de preferat, din punct de vedere strict militar, ca soluția găsită să nu implice ostilitatea arabilor; altminteri, dificultățile de comunicare cu acea parte de lume nu se vor rezuma doar la Palestina, ci la întreg Orientul Mijlociu." Sir John Troutbeck, șeful Departamentul pentru relații cu Orientul Mijlociu al Marii Britanii de la Cairo, s-a exprimat în termeni și mai categorici:

Noi [și arabii] ne-am raliat în respingerea acestei idei. Un stat evreu nu este deloc în interesul nostru, după cum nu este nici în interesul arabilor... Strategia noastră pentru Orientul Mijlociu este consolidarea unei baze în Egipt, dar vom avea un mare handicap dacă nu vom putea accesa această bază decât prin această țară ostilă.

La toate acestea, ar mai trebui adăugate și îngrijorările exprimate în special de James Forrestal, ministrul apărării al SUA, legate de accesul la resursele de petrol din Orientul Mijlociu, și profunda convingere a acestuia că, odată fondat, un stat israelian avea să devină un avanpost rusesc în Orientul Mijlociu. Chiar și președintele Truman, care a respins sfatul birocraților săi de a susține fondarea statului israelian și, ulterior, de a-i conferi o recunoaștere *de facto* imediată, a fost îndeajuns de alarmat de acel argument pentru a deplasa în Palestina un trimis special care avea misiunea de a-l întreba pe Ben Gurion dacă Israelul avea sau nu să devină „un stat roșu".

Obstrucționarea Rezoluției de împărțire

Deși diversele temeri s-au dovedit total nefondate, păreau îndeajuns de reale în ajunul votului Adunării Generale ONU, dar și în lunile care mai rămăseseră până la încetarea mandatului britanic încât să pună în pericol implementarea Rezoluției de împărțire.

Cele mai mari obstacole în adoptarea rezoluției au fost ridicate însă de guvernul britanic. Astfel, propunerea neașteptată a americanilor din martie 1948 de semnare a unui armistițiu a însemnat o lovitură de imagine atât de mare pentru Națiunile Unite, încât secretarul general Lie a luat serios în considerare o posibilă demisie a sa. Acest episod pălește însă în comparație cu efortul susținut al Marii Britanii de a influența atitudinea comunității internaționale față de rezoluție. În mod ciudat, după ce a ieșit din cel de-al Doilea Război Mondial epuizată, Marea Britanie, în calitatea sa de putere dominantă în Palestina, a devenit un susținător fervent al dezvoltării acestei țări.

Marea Britanie a prezentat problema [Palestinei] în fața Adunării cu convingerea declarată că un acord între arabi și evrei este imposibil de realizat, scria cu o evidentă frustrare Trygve Lie. *Acest lucru nu l-a împiedicat însă pe reprezentantul britanic, [secretarul de stat pentru colonii] Arthur Creech Jones, să informeze Adunarea Generală că britanicii nu vor vota decât un plan agreat atât de arabi, cât și de evrei... Abordarea britanică s-a dovedit a nu fi în acord nici cu litera, nici cu spiritul planului de împărțire.* Lie a adăugat:

Marea Britanie nu putea să cedeze autoritatea Comisiei Palestiniene în mod gradual, așa cum prevedea rezoluția Adunării, ci brusc și total, la 15 mai. Această țară „nu a privit favorabil propunerea comisiei de a interveni în Palestina mai devreme de două săptămâni înainte de încetarea mandatului". Londra nu va permite înființarea unor miliții așa cum prevede rezoluția și nici nu va facilita delimitarea frontierelor.. Adunarea a mai recomandat ca Marea Britanie să încerce să evacueze până pe 1 februarie un port la mare și hinterlandul din zona Statului Israel pentru a putea oferi facilități imigranților..

Înaltul comisar pentru Palestina, generalul Sir Alan Cunningham, era la fel de exasperat de obstrucționismul guvernului său. „Mi se pare că politica guvernului Majestății Sale

este doar să iasă cât mai repede din Palestina fără să analizeze nici măcar o secundă consecințele faptelor sale", i-a scris acesta lui Creech Jones.

Nimeni nu a fost dispus să plece urechea la pledoaria lui Cunningham. Confruntat cu eșecul de a împiedica tranziția lentă a Palestinei către un stat de drept, Ministerul

de Externe a catalogat invazia arabă în statul evreu drept cea mai potrivită ocazie de combatere a Rezoluției de împărțire adoptată de ONU și de a readuce Israelul la adevăratul

La sfârșitul lunii mai 1948, mediatorul Națiunilor Unite, contele Folke Bernadotte (al doilea din stânga), a ajuns în Orientul Mijlociu în încercarea de a pune capăt războiului. Militanții israelieni l-au asasinat pe 17 septembrie. (Topham Picturepoint)

său statut. În februarie 1948, după o întâlnire între ministrul de externe britanic, Ernest Bevin, şi prim-ministrul Transiordaniei, Tawfiq Abu al-Huda, în cadrul căreia britanicul a consimţit invadarea Palestinei după încetarea mandatului, Bernard Burrows, şeful Departamentului pentru relaţii cu Orientul Mijlociu al Ministerului de Externe, comenta:

Este tentant să te gândeşti că transiordanienii ar putea trece de graniţele statului evreu stabilite de ONU cu scopul de a extinde coridorul deja existent în partea de sud a Deşertului Negev astfel încât să lege teritoriul transiordanian de Marea Mediterană şi Gaza. Acest lucru ne-ar confieri un imens avantaj strategic atât în încercarea de a separa statul evreu şi, implicit, influenţa comunistă, de Marea Roşie, cât şi în extinderea până la Marea Mediterană a ariei în care influenţa noastră politică şi militară este predominantă, fapt care poate fi realizat prin trimiterea echipamentului militar necesar direct în Transiordania, evitând ruta prin Aqaba.

Pe 28 mai, la cinci zile după invazia arabă, însuşi Bevin i-a scris ambasadorului britanic la Washington, lordul Inverchapel:

Nu intenţionez (repet, nu intenţionez) în viitorul apropiat să recunosc statul evreu şi cu atât mai puţin să accept vreo propunere ca acesta să devină membru al Naţiunilor Unite. În acest sens, sper ca americanii, acum că au recunoscut statul evreu de facto, să nu încerce să îi recunoască şi graniţele. Bine ar fi ca părţile să accepte compromisul legat de delimitarea graniţelor impusă de Planul de împărţire al Adunării Generale a ONU.

Faptul că graniţele nu fuseseră delimitate în acord nici cu ceea ce-şi dorea Israelul, nici cu ce visau arabii din Palestina (în iulie 1946, Bevin a sfătuit Cabinetul să „asimileze" majoritatea zonelor arabe din Palestina Transiordaniei şi Libanului) a fost evidenţiat de încercările neobosite ale englezilor de a-l convinge pe mediatorul Naţiunilor Unite, contele Folke Bernadotte, care ajunsese în Orientul Mijlociu la sfârşitul lunii mai, să dispună o soluţie prin care teritoriul israelian să fie redus la suprafaţa prevăzută în Planul de împărţire Peel din 1937 — adică la aproximativ jumătate din cât îi fusese alocat de Rezoluţia de împărţire a Naţiunilor Unite. Teritoriile alocate de ONU viitorului stat arab aveau să fie încorporate statelor arabe vecine.

Bernadotte a fost convins. De la începutul misiunii sale, a aprobat părerea englezilor, şi anume că Rezoluţia de împărţire era o eroare gravă care trebuia redresată cât mai repede. La 20 septembrie 1948, la scurt timp după ce a fost asasinat de către militanţii israelieni, planul său a fost făcut public şi s-a dovedit că acesta conţinea exemple concrete ale concepţiei Ministerului de Externe, şi anume că un stat arab independent în Palestina nu ar fi trebuit fondat şi că majoritatea teritoriului său ar fi trebuit anexat Transiordaniei, că teritoriul israelian ar fi trebuit redus semnificativ, că portul Haifa ar fi trebuit să devină o zonă internaţională şi că imigrarea evreilor în Israel ar fi trebuit controlată de ONU. Ultima prevedere semăna izbitor cu evaluările britanicilor care îi fuseseră înaintate lui Bernadotte, şi anume că guvernele arabe nu aveau să consimtă existenţa unui stat evreu fără „un consens internaţional referitor la trimiterea evreilor strămutaţi altundeva decât în Israel şi limitarea numărului imigranţilor către această ţară".

În ajutorul arabilor

Englezii au mai încercat, de asemenea, să impună ţintele şi ritmul operaţiilor miliare prin controlul dotării cu arme a ambelor tabere şi prin impunerea încetării ostilităţilor în momentele de criză.

În decembrie 1947, administraţia SUA a suspendat toate livrările de arme către Orientul Mijlociu, în conformitate cu embargoul impus de Naţiunile Unite. Această mişcare a fost salutată de englezi deoarece, prin măsurile impuse, evreii nu-şi mai puteau procura arme. Statele arabe însă, în special Transiordania, Egiptul şi Irakul (ţări antrenate şi aprovizionate cu arme de englezi), nu aveau să resimtă efectele acelei prevederi. La începutul anului 1948 însă, Bevin a devenit

din ce în ce mai preocupat ca nu cumva „presiunea evreilor exercitată pentru ridicarea embargoului american referitor la dotarea cu arme a evreilor din Palestina să devină din ce în ce mai mare dacă nu reușim să găsim o formulă prin care să le transmitem că am decis suspendarea temporară a livrărilor de arme către statele arabe". Deși nu se specifica foarte clar, Marea Britanie își arăta disponibilitatea de a continua transporturile de arme în statele arabe, dar nu se știa sigur dacă:

Acest lucru chiar va fi în avantajul arabilor... Avantajul pe care evreii l-ar obține în favoarea lor din ridicarea embargoului american va fi disproporționat comparativ cu acela conferit arabilor de exporturile noastre către statele lor. Indiferent dacă guvernul palestinian va putea sau nu să împiedice transportul de arme către evrei înainte de 15 mai, noi nu vom avea dreptul să intervenim după acea dată.

Această teorie s-a adeverit după invazia arabilor în Israel. În faza incipientă a războiului, când arabii începuseră să repurteze victorie după victorie, englezii au colaborat cu ei pentru a preveni o rezoluție de încetare a focului a Consiliului de Securitate, atât pentru că acesta a invocat amenințarea cu sancțiuni împotriva atacatorilor arabi conform capitolului 7 (articolul 39) din Carta ONU, dar și pentru că arabii păreau în postura de a câștiga încă și mai multe teritorii.

Nu peste mult timp, englezii s-au răzgândit. Statele arabe reușiseră să cucerească zone considerabile din Palestina, reducând astfel teritoriul Israelului la o parte infimă din teritoriile care îi fuseseră încredințate în cadrul Adunării Generale a ONU: întregul Deșert Negev era în mâna arabilor, armata egipteană era stabilită la 30 km sud de Tel Aviv, în câmpia litorală, și pătrunsese în Deșertul Iudeii până la periferia Ierusalimului; Legiunea arabă ocupase cea mai mare parte a teritoriului arab din Palestina sub mandat și punea presiune pe Ierusalimul evreiesc. Israelul a reușit numai în Galileea să ocupe câteva teritorii încredințate arabilor prin Rezoluția ONU, dar chiar și aici arabii au menținut o enclavă de dimensiuni considerabile în centrul Galileii. Dacă s-ar fi întâmplat ca războiul să se termine în acel moment, visul englezilor de a avea un „Israel mai mic" s-ar fi îndeplinit.

Un alt factor care i-a determinat pe englezi să-și schimbe părerea a fost dezaprobarea opiniei publice din SUA provocată de atitudinea țării lor față de război și posibilitatea ca embargoul de arme să fie ridicat nu peste mult timp. Pe 20 mai, secretarul de stat american, George Marshall, a declarat, în cadrul unei conferințe de presă, că „Statele Unite ale Americii analizează problema ridicării embargoului". Patru zile mai târziu, Chaim Weizmann a avut o întâlnire cu președintele Truman, după care spus că „președintele american i-a dat motive să spere că Statele Unite ale Americii aveau să ridice embargoul exportului de arme către Orientul Mijlociu destul de curând". Pe 26 mai, congresmanul Jacob Javits a prezentat Camerei Reprezentanților o lege sub forma unui amendament la programul de ajutorare greco-turc, pentru a autoriza un împrumut de 100 de milioane de dolari acordat Israelului cu care să-și poată procura arme și asistență tehnică. Colac peste pupăză, Comisia de Credite a Senatului a cerut o anchetă oficială pentru a vedea dacă nu cumva fondurile alocate Marii Britanii erau folosite în vederea susținerii invaziei arabe în Israel. În plus, se dorea să se știe în ce scopuri era folosit echipamentul împrumutat. Consilierul ministrului de finanțe a spus Cabinetului:

Această anchetă ne-ar putea pune într-o situație complicată deoarece, când am exclus Transiordania și Palestina din zona lirei sterline, le-am dat arabilor dolari ca să-și poată efectua tranzacțiile curente. Ni s-a părut important să nu lăsăm dificultățile de această natură să afecteze atitudinea administrației SUA față de fluxul de provizii către această țară prin Programul european de redresare economică.

La momentul respectiv, Ministerul Afacerilor Externe era îndeajuns de alarmat, așa încât și-a modificat imediat rezoluția de

Operația Uvda
LIBAN
SIRIA
Safed
Acra
Haifa
Tiberias
Nazaret
Afula
Jenin
Netanya
Tiulkarem
MAREA MEDITERANĂ
Qalqilya
Nablus
Ras el-Ein
Tel Aviv
Lydda
Ramla
Isdud
Latrun
Ierusalim
Betleem
Majdal
Faluja
Hebron
Gaza
Ein Gedi
Marea Moartă
Nirim
Rafah
Beersheba
Al-Arish
Khalusa
TRANSIORDANIA
Abu Ageila
Quseima
Deșertul Negev
Bir Hasuna
Peninsula Sinai
N
Um Rashrash (Eilat)
Aqaba
Atacuri israeliene

armistițiu și a grăbit adoptarea sa de către Consiliul de Securitate. Propunerea oficială în care erau menționate un armistițiu de patru săptămâni, urmat de o interdicție a dotării cu arme a forțelor beligerante și deplasarea de militari în zonă, era clar țintită să afecteze mai degrabă Israelul decât inamicii săi arabi. În primul rând, din cauza embargoului american și a blocadei navale britanice impuse înaintea atacului arabilor, israelienii erau mult inferiori armatelor arabe invadatoare în ceea ce privește echipamentele și materialele de război; dacă embargoul de armepropusavea să fie aplicat,acest dezechilibru cantitativ ar fi fost prelungit. În al doilea rând, interzicerea deplasării de militari în zonă avea ca unic scop încercarea de a preveni un aflux de imigranți evrei în Israel — un lucru pe care politica britanică îl urmărea de mult.

Deși englezii și-au dat acceptul, într-un final, în privința pătrunderii refugiaților evrei în Israel, cu condiția ca aceștia să nu înceapă niciun antrenament de natură militară, tot aveau convingerea că un armistițiu ar fi fost în interesul arabilor, „chiar și numai din punct de vedere al influenței acestuia asupra opiniei americanilor... Am convingerea că o continuare a embargoului ar fi în avantajul arabilor și că ridicarea acestuia ar constitui un dezastru pentru ei", a explicat Bevin cu doar câteva zile înainte de expirareaarmistițiului:

Dacă arabii ar fi responsabili sau dacă s-ar demonstra că sunt responsabili de reînceperea ostilităților, probabil că ar fi imposibil pentru guvernul Majestății Sale, în calitate de membru al Organizației Națiunilor Unite, să le furnizeze muniție sau să le ofere orice alt fel de asistență. În același timp, evreii ar putea primi sume considerabile de bani din Statele Unite ale Americii pentru a-și cumpăra armament fie din SUA, fie din alte surse. Pe de altă parte, condițiile impuse de armistițiu îi pun pe liderii arabi într-o situație complicată. Având în vedere că bărbații luptau pe front, iar comerțul exterioravea de suferit, situația economică a acestora se deteriora.

Ministerul de Externe britanic nu s-a mulțumit însă nici cu ideea că un armistițiu ar fi însemnat o armă letală pentru Israel prin aceea că nu ar fi afectat cu absolut nimic teritoriile arabe, dar ar fi determinat un acord politic prin care teritoriul statului evreu ar fi fost mult redus față de ceea ce prevedea Rezoluția de împărțire. Ca urmare, acesta a oferit arabilor sfaturi cu titlu gratuit despre cum să se folosească de acel scurt răgaz pentru a influența diminuarea teritoriului Israelului. „Se presupune că pe perioada armistițiului evreii își vor consolida un mod eficient de administrare nu numai în zonele noului lor stat care sunt în spatele fronturilor militare, ci și în cele arabe ocupate, cum ar fi centrul și nordul Galileii", se preciza într-o telegramă a Ministerul de Externe trimisă ambasadorului britanic în Egipt, Sir Ronald Campbell.

Dacă arabii se vor putea baza pe un tratament egal, este esențial pentru ei să impună o autoritate reală în zonele care se află dincolo de fronturile ocupate de inamici, în special în zona aflată la sud de frontul egiptean. Cea mai mare parte a acestei zone le-a fost încredințată evreilor în luna noiembrie a anului trecut, iar coloniile de acolo încă rezistă și se presupune că încă păstrează legătura cu Tel Avivul. Vom întâmpina mari dificultăți în susținerea dorinței arabilor de a păstra această parte din Palestina dacă nu se dovedește faptic și nu doar scriptic că aceasta va fi în administrarea arabilor pe perioada armistițiului...

În momentul în care arabii au nesocotit acest sfat și au reluat ostilitățile, britanicii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a opri luptele. Au mers inclusiv până la a trimite o armată în Aqaba și la a-și declara disponibilitatea de a lupta împotriva înaintării Israelului pe teritoriul transiordanian. Când Israelul a invadat Peninsula Sinai, britanicii au amenințat că aveau să invoce tratatul lor bilateral din 1936 cu Egiptul dacă trupele israeliene nu se retrăgeau imediat.

Fuga din Ierusalim

Khalil Sakakini era unul dintre intelectualii străluciți ai comunității arabe din Palestina. Născut în Ierusalim în 1878, lucrase mulți ani ca înalt funcționar al Departamentului educației din Palestina, lăsându-și amprenta asupra sistemului de educație arab al țării. Ca mulți dintre coreligionarii săi (Sakakini era creștin ortodox) care trăiseră peste o mie de ani ca minoritate distinctă sub o majoritate islamică, în așteptarea prăbușirii Imperiului Otoman, Sakakini a devenit adept al „naționalismului arab", în speță al ideii că toți arabii erau membri ai aceleiași națiuni, indiferent de religia pe care o împărtășeau, ca o metodă de mobilizare socială și integrare politică. În 1920, și-a dat demisia din postul din cadrul Departamentului educației pentru că guvernul britanic a numit un evreu, Sir Herbert Samuel, ca prim înalt comisar pentru Palestina. Cincisprezece ani mai târziu, și-a construit o casă în înstăritul cartier Qatamon din Ierusalim și a numit fiecare cameră după o capitală arabă: „Aceasta este San'a, aceasta — Damasc, aceasta — Cordoba, aceasta — Bagdad, iar aceasta — Cairo".

Sakakini a introdus în curriculumul arab o serie de subiecte naționaliste de impact care, de multe ori, frizau fascismul. „Putere! Putere! Aceasta este noua literă a legii pe care trebuie să o propagăm", scria acesta. „Cel care este mai puternic în trup, minte și spirit este mai îndreptățit să trăiască decât cel care este slab." În opinia lui Sakakini, acest principiu condamna îndemnul sionist la unitate:

În cadrul sărbătorilor lor religioase, evreii se lamentează și plâng deoarece majoritatea acestora comemorează dezastrele care s-au abătut asupra lor, în timp ce sărbătorile religioase ale musulmanilor sunt evenimente însuflețitoare. O națiune ale cărei sărbători nu înseamnă decât lacrimi nu are viitor.

În momentul în care au izbucnit luptele ca urmare a votului Națiunilor Unite pentru Rezoluția de împărțire și războiul a ajuns și în pragul casei lui Sakakini, nu mai rămăsese nimic din bravada lui încrezătoare. „Ne-am luat la revedere de la anul care s-a încheiat în sunetul asurzitor al bombardamentelor", nota acesta în jurnalul său pe 1 ianuarie 1948. „Am întâmpinat noul an de parcă am fi pe câmpul de luptă." Două luni mai târziu, Sakakini părea să fi ajuns în pragul disperării: „Pentru numele lui Dumnezeu, nu știu cum vom putea rezista atacurilor evreilor", scria în jurnal pe 16 martie. „Sunt antrenați, organizați, uniți și înarmați cu armele cele mai moderne, în timp ce noi nu avem nimic din toate acestea. Oare nu a venit vremea să înțelegem că unitatea este mai presus de facțiune, organizarea mai presus de anarhie și pregătirea mai presus de lipsa acesteia?"

Această previziune sumbră a fost confirmată la jumătatea lunii martie după o întâlnire între o delegație din Qatamon și membrii ÎCA în urma atacului evreilor asupra acelui cartier:

Am cerut arme, nota Sakakini, și ni s-a spus că nu sunt. Am cerut protecție și ni s-a spus: „Nu are cine să ne protejeze". „Și atunci ce aveam de făcut?", am întrebat noi. „Cumpărați-vă arme și protejați-vă singuri", ne-au răspuns. „Noi nu avem arme și, chiar dacă ne-am cumpăra, nimeni nu știe să le folosească", am obiectat. După ce au fost bombardate Hotelul Samiramis [5 ianuarie 1948], Casa Shahin [9 martie] și multe alte clădiri, cine ne poate garanta că nu vom fi atacați din nou? Este obligația voastră — a Înaltului Comitet Arab — să ne furnizați arme și soldați. Unde sunt voluntarii antrenați [din statele arabe]? Unde sunt banii strânși de la țările arabe și islamice?

Câteva zile mai târziu, delegaţia din Qatamon a fost vizitată de Abd al-Qader al-Husseini şi câţiva dintre locotenenţii săi, iar Sakakini a profitat de ocazie să le ţină o predică despre legile internaţionale de război care ar fi trebuit respectate: răniţii trebuiau îngrijiţi cu atenţie, militarii trebuiau trataţi cu respect, trupurile celor morţi trebuiau date familiilor. Pe scurt, a adăugat el, „trebuie să ne supunem legilor lui Abu Bakr [primul calif după profetul Mahomed] care a spus când şi-a luat rămas-bun de la armată în drumul acesteia spre Palestina":

„Nu vei ucide niciun prunc, bătrân sau femeie; nu vei arde niciun copac şi nu vei distruge nicio casă; nu îl vei vâna pe cel care fuge şi nu vei mutila trupuri neînsufleţite; nu vei face rău cuiva care se află în timpul unei rugăciuni către Dumnezeu."

Cum Husseini n-a fost impresionat de ceea ce, în aparenţă, i s-a părut o formă romanţată de cavalerism, Sakakini a notat, exasperat, în jurnalul său:

Dacă aş fi avut ocazia să-mi spun părerea, le-aş fi zis: „Băgaţi-vă săbiile înapoi în teci şi nu vă mai duelaţi cu nimeni; în lume este îndeajuns de mult loc pentru oricine". Dar cine să asculte aceste cuvinte sau să le dea vreun pic de atenţie? Permiteţi-mi aşadar, să amintesc cuvintele lui Isus: „Împărăţia mea nu este din lumea aceasta".

Vizita lui Husseini nu le-a adus prea multă alinare locuitorilor din Qatamon. La scurt timp după plecarea sa, în seara zilei de 20 martie, Sakakini a notat în jurnalul său, din ce în ce mai cuprins de disperare:

Şuieratul gloanţelor şi tunetul bombelor nu încetează, fie noapte sau zi. Nu am mai auzit de aşa ceva în timpul celor două războaie mondiale. De fiecare dată când intrăm în case, ne aşteptăm să fie bombardate şi să ne cadă în cap; de fiecare dată când mergem pe stradă, stăm foarte aproape de ziduri şi de sacii cu nisip de teama vreunui glonţ rătăcit... În această situaţie, nu este de mirare că locuitorii se gândesc să se mute într-un alt cartier sau oraş pentru a se elibera de teama şi pericolul permanente pe care le simt... Din acest motiv mulţi vecini s-au mutat în Oraşul Vechi, Beit Jalla, Aman, Cairo sau alte locuri. Au mai rămas o mână de oameni mai înstăriţi: familia mea, fraţii Saruji, Daoud Talil şi Yusuf Abdu.

Pe 7 aprilie, după ce a găsit un glonţ pe balcon, Sakakini a încercat să nu dea prea mare importanţă. „Am presupus că eram în siguranţă dat fiind că locuim în centrul cartierului, înconjuraţi de casele vecinilor, care ne apără ca un zid", nota el, „doar pentru a ne trezi în bătaia puştii. De acum înainte vom fi mai precauţi: Cel care crede nu va fi lovit de două ori de aceeaşi piatră."

Din păcate, situaţia nu s-a ameliorat. Pe 9 aprilie, Sakakini scria cu tristeţe despre moartea lui al-Husseini în bătălia de la Kastel:

Astăzi a fost înmormântat Abd al-Qader, fie ca Domnul să aibă grijă de sufletul lui. Palestina nu a mai văzut niciodată o ceremonie funerară de asemenea proporţii. Dacă există vreo persoană care să merite epitaful: „Ţara întreagă a plecat capul în urma sa", acela este Abd al-Qader: oriunde te-ai fi uitat, nu vedeai nici măcar un singur magazin deschis. Niciodată nu s-au închis toate magazinele şi toate pieţele odată, aşa cum s-a întâmplat astăzi.

Pe 13 aprilie, Sakakini a simţit că situaţia era fără speranţă:

Artileria şi mitralierele nu încetează niciun minut, de parcă am fi pe un veşnic câmp de bătălie... Noaptea nu putem pune geană pe geană. Ne spunem mereu că dacă ne mai este dat să vedem lumina zilei, vom părăsi acest cartier, Qataman, şi ne vom duce în altul. Sau vom părăsi această ţară cu totul.

După două săptămâni, Sakakini a plecat din Ierusalim la Cairo împreună cu cele două fiice ale sale. Aici avea să moară pe 13 august 1953.

De la încetarea focului la armistiţiu

Pe 13 ianuarie 1949, la şase zile după ce lupta dintre cele două armate inamice s-a încheiat, reprezentanţii Egiptului şi Israelului au organizat o întâlnire pentru a negocia armistiţiul pe insula Rodos din Marea Mediterană, acolo unde mediatorul desemnat de ONU, contele Folke Bernadotte, îşi stabilise cartierul general cu o vară înainte. Şase săptămâni mai târziu, pe 24 februarie, cele două ţări au semnat un acord prin care încetau oficial ostilităţile şi stabileau o linie de armistiţiu de-a lungul graniţei internaţionale. Atent redactat de Ralph Bunche, care a preluat funcţia de mediator interimar după asasinarea lui Bernadotte, acordul reprezenta un compromis echilibrat între cele două tabere. Egiptul a eliberat brigada asediată în Faluja, a preluat controlul a ceea ce era acum cunoscut sub numele de Fâşia Gaza şi a obligat Israelul să accepte o zonă demilitarizată în Auja, la graniţa internaţională. Cât despre Israel, şi-a consolidat controlul în nordul Deşertului Negev, inclusiv Beersheba, şi a primit mână liberă pentru a-şi exercita suveranitatea asupra întregii zone a deşertului în acord cu Rezoluţia de împărţire adoptată de ONU şi fără să încalce acordul cu Egiptul.

Importanţa acordului dintre cele două ţări nu poate fi ignorată. Cu trei luni înainte, pe 16 noiembrie, Consiliul de Securitate a aprobat o rezoluţie prin care îndemna forţele beligerante să negocieze termenii armistiţiului fie direct, fie cu ajutorul ONU. Rezoluţia nu şi-a atins însă scopul pentru că Israelul şi Egiptul nu îşi încheiaseră încă socotelile, iar restul statelor arabe nu aveau să facă primul pas. Cea mai mare ţară arabă semnase armistiţiul cu Israelul, iar celelalte state arabe au făcut la fel.

Negocierile dintre Israel şi Liban au început pe 3 martie în pitorescul oraş Rosh Haniqra de la graniţa dintre cele două ţări şi au durat trei săptămâni. Dialogul care, de data aceasta, a fost lipsit de suspiciunea şi sarcasmul prezente în cea mai mare parte a discuţiilor dintre egipteni şi israelieni, a decurs în termeni foarte neutri. Ambele tabere au fost de acord că linia de armistiţiu

ar fi trebuit să se întindă de-a lungul graniţei internaţionale şi că Israelul avea să se retragă din toate teritoriile libaneze ocupate. În ciuda unanimităţii cu care au fost aprobate toate prevederile, au fost solicitate trei săptămâni pentru finalizarea acordului din cauza insistenţelor Israelului de a-şi coordona retragerea din Liban cu retragerea Siriei din toate teritoriile israeliene ocupate în timpul războiului.

Lucrurile s-au dovedit însă mai uşor de zis decât de făcut. Negocierile dintre Siria şi Israel au început pe 5 aprilie şi au durat trei luni, dovedindu-se cele mai lungi şi mai complicate discuţii purtate de Israel cu adversarii săi arabi. Situaţia a fost complicată şi mai mult de o lovitură de stat militară care a avut loc în Damasc pe 30 martie, la scurt

Pe 13 ianuarie 1949, reprezentanţii Israelului şi Egiptului s-au întâlnit pentru negocieri pe Insula Rodos din Marea Mediterană. Sase săptămâni mai târziu, cele două ţări au semnat un acord care a pus capăt ostilităţilor şi a stabilit o linie de armistiţiu de-a lungul graniţei. (Statul Israel, Colecţia Naţională de Fotografii)

timp după ce guvernul şi-a anunţat intenţia de a negocia cu Israelul. Nerăbdător să-şi ia în primire ţara, colonelul Husni Zaim, proaspăt numit în funcţia de conducător al statului, a subordonat negocierile armistiţiului (şi, de altfel, orice aspect legat de politica internă şi externă) propriei supravieţuiri politice. Acest lucru s-a reflectat, pe de o parte, în respingerea categorică a cererii Israelului de retragere a Siriei la graniţa internaţională şi, pe de altă parte, în aluziile ocazionale la eventualitatea unor discuţii directe pe tema păcii cu prim-ministrul israelian, David Ben Gurion.

Deşi a privit aceste aluzii ca pe nişte tentative de negociere menite să obţină compasiunea internaţională pentru Siria şi să-i consolideze poziţia în negocierile armistiţiului, Ben Gurion a fost suficient de intrigat pentru a le sugera personalităţilor israeliene cu factor de decizie, în special ministrului de externe Moshe Sharett, să se întâlnească cu liderul sirian. În acelaşi timp, a instruit delegaţia israeliană care purta discuţiile despre armistiţiu „să-i informeze pe sirieni cât se poate de clar că, în primul rând, se doreşte un acord de armistiţiu în baza precedentei graniţe internaţionale şi, în al doilea rând, discuţii de pace şi alianţă. Astfel vom fi dispuşi la o cooperare maximă".

Pe măsură ce sirienii au început să dea atenţie poziţiei adoptate de Israel, Ben Gurion a devenit optimist, dar precaut:

Într-o conversaţie purtată cu un scriitor elveţian, Zaim a spus că dorea pacea cu Israelul, nota acesta în jurnalul său pe 9 iulie. *În opinia mea, ar trebui să ne agăţăm de această declaraţie. Faptul că Zaim este dispus să încheie un armistiţiu care prevede retragerea totală către graniţa internaţională dovedeşte că, pentru un motiv sau altul, doreşte să dezvolte relaţii civilizate cu noi... Dacă armistiţiul cu Siria va fi semnat săptămâna aceasta... este de dorit ca [Elias] Sasson [un negociator de bază cu liderii arabi] să meargă la Damasc pentru a tatona terenul.*

Acordul de armistiţiu din 20 iulie 1949 s-a dovedit a fi departe de o reconciliere siriano-israeliană. Trei săptămâni mai târziu, Zaim a fost înlăturat în urma unei alte lovituri militare şi a fost executat, iar iniţiativa sa a pierit odată cu el. Într-adevăr, înainte de înlăturarea sa, Zaim a început să dea înapoi, cel mai probabil din cauza unei reacţii violente a poporului său. La scurt timp după semnarea armistiţiului, acesta a trimis un mesaj israelienilor prin intermediul unor mediatori ONU, prin care le transmitea că „ar dori ca problema să fie amânată câteva săptămâni, [pentru că] nu vroia să destabilizeze unitatea arabă".

În acest fel, regele Abdallah al Transiordaniei a ajuns să demonstreze cea mai mare deschidere spre ideea unei reconcilieri de lungă durată cu statul israelian. Nu mai târziu de octombrie 1948, regele şi-a arătat disponibilitatea de a încheia o înţelegere cu Israelul, dar a fost împiedicat de englezi, care nu concepeau un acord ce nu implica concesii majore din partea evreilor. „Recunosc dorinţa arzătoare a Transiordaniei de a face pace cu evreii", a declarat, în decembrie 1948, consulul general britanic în funcţie la Ierusalim, Sir Hugh Dow:

Dacă totuşi mai există dubii în privinţa problemei Negevului, găsesc că nu este de dorit să-i permitem regelui Abdallah să împingă negocierile cu evreii la un nivel decisiv... Negevul nu prezintă valoare pentru arabi, dar pentru noi are o importanţă strategică. Regele Abdallah poate fi foarte uşor de acord ca evreii să preia deşertul încă de când va înţelege că nu mai are nicio şansă în privinţa Gazei.

Temerile lui Sir Hugh erau însă premature. La momentul respectiv, Israelul nu era încă pregătit să accepte ambiţia arzătoare a lui Abdallah de a anexa orice s-ar fi putut din teritoriile acordate statului arab prin Rezoluţia de împărţire. Această părere i-a fost transmisă regelui de către Golda Meir în cadrul unei întâlniri ce a avut loc în noiembrie 1947 şi a rămas poziţia oficială a Israelului pe toată durata Războiului din Palestina: „Principalul nostru obiectiv este pacea..., motiv pentru care susţin o convorbire cu Abdallah", le-a spus Ben Gurion adversarilor săi pe 18 decembrie 1948, „dar ar trebui să[-i] explicăm de la început... nu

Comandanții Ierusalimului, locotenent-colonelul Moshe Dayan (Israel) și maiorul Abdallah al-Tel (Transiordania), supraveghează un schimb de prizonieri de război, februarie 1949. (Statul Israel: Colecția Națională de Fotografii)

vom putea fi de acord prea uşor cu anexarea teritoriilor [arabe] ale Palestinei de către Transiordania".

Deşi israelienii aveau să se mai relaxeze în privinţa ocupării de către Abdallah a teritoriului care urma să fie cunoscut sub numele de Cisiordania (al Regatului Haşemit), acest lucru nu avea să se întâmple înainte de a obţine un avantaj şi în favoarea lor. Printr-o combinaţie fericită de măsuri politice şi militare (inclusiv ameninţarea de a relua ostilităţile), Israelul şi-a extins linia de armistiţiu spre est, către centrul ţării, prin preluarea controlului asupra teritoriului din Sharon deţinut de Irak, a zonei Wadi Ara şi, implicit, a şoselei dintre Afula şi Hadera. De asemenea, şi-a impus suveranitatea în sudul Deşertului Negev după ce a trimis o armată să cucerească Eilat, situat în nordul Golfului Aqaba, şi a reuşit să prindă în linia de armistiţiu şi graniţa internaţională din Aqaba. Singurele zone în care Israelul nu a reuşit să-şi atingă scopul de a îndepărta Legiunea arabă şi a de a obţine acces liber la obiective importante — precum Zidul Plângerii, străvechiul cimitir evreiesc de pe Muntele Măslinilor, ca şi Universitatea Evreiască şi Spitalul Hadassah de pe Muntele Scopus — au fost Latrun şi Ierusalim. Cu toate acestea, nu se poate spune cu precizie cui aparţine victoria Războiului din Palestina. După ce respinseseră virulent Rezoluţia de împărţire din noiembrie 1947, arabii erau acum efectiv obligaţi să accepte realitatea unui stat evreu care cuprindea mai multe teritorii decât cele atribuite de Adunarea Generală a ONU. Zeci de ani la rând aveau să încerce să revină la vechiul statut.

Perpetuarea conflictului arabo-israelian

„Palestinienii aveau în vecinătate state arabe care și-au deschis granițele și ușile pentru a-i primi pe refugiați, în timp ce evreii nu au avut decât două alternative: să câștige victoria sau să-și dea viața", a spus Muhammad Nimr al-Khatib, un important lider palestinian în timpul războiului din 1948, despre înfrângerea și separarea națiunii sale. Scriind din perspectiva israelienilor, jurnaliștii Jon și David Kimche au atribuit sursa victoriei Israelului „dorinței evreilor din Palestina de a supraviețui și, poate mai important de atât, voinței politice și militare a prim-ministrului Ben Gurion și a instrumentelor militare ale evreilor din Palestina: Hagana, organizația paramilitară clandestină sionistă creată în 1920, și Palmah, acea extraordinară forță paramilitară apărută în 1941, care au stat la baza viitoarei Armate de Apărare a Israelului".

Această viziune este una corectă. La drept vorbind, Războiul din Palestina demonstrează că, într-un conflict armat, lucrurile care contează trec dincolo de sfera mărimii armatelor angajate în luptă sau de natura echipamentului militar. Războiul nu a fost câștigat de tabăra mai bine pregătită din punct de vedere militar: dacă ar fi fost așa, armatele arabe, mult mai bine dotate și organizate, ar fi înfrânt armatele israeliene, deficitare la capitolul echipament și mult dispersate în teritoriu, înainte de a avea ocazia să se reechipeze în timpul primului armistițiu. A fost vorba mai degrabă de impactul dintre două voințe naționale, din care victorioasă a ieșit națiunea cea mai rezistentă. În 1948, atât comunitatea arabă, cât și cea evreiască din Palestina au fost atrase într-un vârtej de vitregii, dislocări și război total, condiții cărora nicio societate nu le poate face față fără angajamentul absolut al elitelor sale. Așadar, în timp ce comunitatea palestiniană, în lipsa unei identități comune de coeziune, s-a destrămat, comunitatea evreiască a reușit să înfrunte greutățile la care a fost supusă prin eforturi extreme: cele 6 000 de pierderi de vieți omenești care reprezintă 1% din populația totală a evreilor au fost mult mai mari în termeni relativi (dacă nu absoluți) decât cele înregistrate de adversarii arabi, inclusiv de palestinieni.

Nici statele arabe nu au intrat în acest război cu toată puterea și însuflețirea de care era nevoie. Iată ce scria într-un raport al unui comitet parlamentar de anchetă irakian în septembrie 1949:

O regulă generală prevede că independența națională nu poate fi obținută prin simplul fapt de a te baza pe mila și compasiunea unei mari puteri. Compasiunea mondială este determinată exclusiv de criterii ce țin de putere și de raportul cost-beneficiu, iar comunitatea internațională va rezona numai un fapt împlinit. Șapte state arabe — care dețineau controlul unor vaste teritorii strategice, bogate în petrol și alte resurse naturale și care se bucurau de susținerea omnipotentei lumi musulmane — au pierdut Palestina pentru simplul fapt că au crezut în niște noțiuni romantice, precum justiția și legalitatea. Vinovați pentru pierderea Palestinei se fac, fără doar și poate, câțiva lideri arabi care nu au avut nici dorința, nici puterea de a se sacrifica pe ei înșiși.

Problema refugiaților palestinieni

Chiar înainte de izbucnirea ostilităților, mulți arabi palestinieni își părăsiseră deja căminele. Un număr încă și mai mare au plecat înainte ca războiul să-și facă simțită prezența în pragul caselor lor. Până în aprilie 1948, cu o lună înainte de declarația de independență a Israelului și într-un moment în care arabii

păreau să câştige războiul, în jur de 100 000 de palestinieni, majoritatea din principalele centre urbane Jaffa, Haifa şi Ierusalim şi din câmpia litorală, au plecat. În decurs de încă o lună, aceste cifre aproape că se dublaseră; în fine, la începutul lunii iunie, conform unui raport internaţional întocmit de Hagana, aproximativ 390 000 de palestinieni părăsiseră ţara. La începutul lui 1949, când luptele încetaseră, numărul refugiaţilor se ridicase la 550 000–600 000.

De ce au luat calea pribegiei un număr atât de mare de palestinieni? Motivele evidente ţineau de război: teama, dezorientarea, lipsurile economice. La toate acestea, ar trebui adăugate şi dezamăgirea resimţită de palestinieni faţă de liderii lor, rolul pe care aceştia l-au jucat în forţarea evacuării populaţiei în masă şi, poate mai presus de orice, lipsa unei coeziuni comune şi a disponibilităţii de a pune mai presus binele comun şi nu interesul personal, sentiment regăsit mai ales la nivel înalt.

În legătură cu acest ultim aspect, câţiva palestinieni s-au exprimat foarte elocvent: „Eram pe o navă belgiană", îşi aminteşte Ibrahim Abu Lughod, care a fugit din Jaffa în 1948:

şi un marinar, un băiat tânăr, s-a uitat la noi— nava era plină de oameni din Jaffa dintre care mulţi erau adulţi tineri — şi ne-a întrebat: „De ce nu rămâneţi să luptaţi?". Nu i-am uitat niciodată faţa şi nici nu am reuşit să găsesc vreodată un răspuns la întrebarea lui.

Un alt fost locuitor din Jaffa era bine cunoscutul intelectual palestinian Hisham Sharabi care, în decembrie 1947, a plecat în Statele Unite ale Americii. Trei decenii mai târziu, îşi punea întrebarea: „O are cum am putut să ne părăsim ţara când izbucnise

Cea mai mare tragedie a Războiului din Palestina a fost prăbuşirea şi dispersarea societăţii arabilor palestinieni. Mai mult de jumătate dintre membri acesteia s-au refugiat pe tot cuprinsul Palestinei sau în statele arabe vecine. (Statul Israel: Colecţia Naţională de Fotografii)

războiul, iar evreii se îmbulzeau să devoreze Palestina?". Iată răspunsul lui:

Erau alții care aveau să lupte în numele meu; cei care luptaseră în revolta din 1936 și care ar lupta și în alte războaie dacă ar mai fi cazul. Erau țărani... [al căror] loc era aici, pe acest pământ. Cât despre noi — cei cu carte — ne aflam pe alt plan. Noi luptam pe frontul intelectual.

De fapt, țăranii palestinieni s-au dovedit la fel de atașați de țara natală ca și intelectualii. În loc să rămână pe loc și să lupte, aceștia au luat-o pe urma fraților lor de la oraș încă de la primele semne ale ostilităților. Cu toate acestea, o mare parte din vină pentru prăbușirea și fragmentarea Palestinei o poartă „cei cu carte", a căror lipsă de sentiment național, atât de categoric exprimată de Sharabi și Abu Lughod, a pus în mișcare intregul exod din Palestina. În momentul în care liderii de seamă au ales să pună propria siguranță mai presus decât orice alte considerente, exodul a devenit o soluție evidentă.

Înaltul comisar britanic pentru Palestina, generalul Sir Alan Cunningham, a explicat pe scurt ce se întâmpla, cu obișnuita reținere tipic englezească:

Colapsul moral al arabilor din Palestina a fost provocat, într-o anumită măsură, de tendința din ce în ce mai mare de a pleca a celor care ar trebui să conducă... În Jaffa, de exemplu, maiorul a plecat într-o permisie de patru zile în urmă cu 12 zile și nu s-a întors nici acum și la fel s-a întâmplat și cu mai mult de jumătate din Comitetul Național. În Haifa, membrii municipalității au plecat deja de câteva zile bune; cei doi lideri ai Armatei Arabe de Eliberare au plecat chiar în timpul ultimei lupte. Acum a dispărut și magistratul șef arab. În toate colțurile țării, intelectualii au început să plece deja de o bucată bună de timp și tempoul este din ce în ce mai alert.

Hussein Khalidi, secretarul Înaltului Comitet Arab, a fost ceva mai sincer. „În 1936, în Palestina erau 60 000 de soldați [britanici] și [arabilor] nu le era teamă", i s-a plâns acesta muftiului pe 2 ianuarie 1948. „Acum avem de-a face cu 30 000 de evrei și [arabii] tremură de frică." Zece zile mai târziu, înaltul funcționar era și mai tăios în exprimare: „Au trecut 40 de zile după proclamarea unui jihad și sunt distrus", i s-a plâns acesta unui amic palestinian. „Toți m-au părăsit. Șase [membri ai ÎCA] sunt la Cairo, doi la Damasc. Nu mai pot rezista prea mult... Toată lumea pleacă. Toți cei care au un cec sau niște bani disponibili pleacă spre Egipt, Liban, Damasc."

Dezertarea elitelor a avut un efect de domino în rândul clasei de mijloc și al țăranilor, însă un număr uriaș de palestinieni au fost goniți din casele lor de propriii lideri și/sau de armatele arabe fie din considerente militare, fie, mai degrabă, pentru a-i împiedica să devină cetățeni ai noului stat israelian. Cel mai mare și mai cunoscut exod forțat s-a produs când zeci de mii de arabi au primit ordin de la ÎCA să părăsească fără voia lor Haifa, lucru care s-a și întâmplat, în ciuda eforturilor susținute ale evreilor de a-i convinge să rămână. Cu câteva zile înainte, alte câteva mii de arabi din Tiberias fuseseră obligați de conducătorii lor să-și părăsească locuințele. În Jaffa, cea mai mare comunitate de arabi din Palestina sub mandat, municipalitatea a organizat evacuarea pe cale maritimă sau terestră a mii de locuitori, în timp ce din Beisan, un oraș din valea Iordanului, femeile și copiii au fost trimiși în alte părți deoarece arabii erau din ce în ce mai aproape. Acestora li se adaugă alte câteva zeci de mii de săteni care au fost constrânși să plece de ÎCA, milițiile locale sau armatele altor state arabe.

Trebuie menționat și faptul că și trupele israeliene au forțat palestinienii să plece, dar numărul acestora nu reprezintă decât un mic procent din exodul total, care a apărut nu ca urmare a unui plan premeditat, dar ca un efect al războiului și, în principiu, a fost ordonat ad-hoc, din considerații militare. Planul militar al Haganа de respingere a unei invazii arabe (Planul D) prevedea, în instrucțiunile explicite ale lui Israel Galili, șeful statului-major al Haganа: „recunoașterea tuturor drepturilor, nevoilor și libertăților

arabilor din statul israelian fără discriminare și dorința de a coexista în baza unor libertăți și demnități reciproc recunoscute". Într-adevăr, chiar și cea mai mare dintre evacuările evreilor, în timpul bătăliei pentru Lydda din iulie 1948, a fost provocată de o conjunctură neașteptată și nu a fost premeditată în niciun plan militar de cucerire a orașului, nici măcar în fază inițială. Numai atunci când trupele de ocupație au întâmpinat rezistența armatei inamice au decis că era mai bine să „încurajeze" populația să plece în țările arabe, aflate la doar câțiva kilometri depărtare.

Este foarte adevărat că nici ÎCA, nici statele arabe nu au anticipat un exod al populației palestiniene de asemenea proporții și ambele au încercat să intervină după ce fenomenul a început să ia proporții. Dar este la fel de adevărat că au procedat într-un mod care a condamnat sute de palestinieni la exil. Încă din septembrie 1947, cu mai mult de două luni înainte de aprobarea Rezoluției de împărțire adoptată de ONU, în cadrul unui summit al Ligii Arabe organizat în orașul sirian Sofa, statele arabe au fost îndemnate să-și „deschidă ușile pentru a-i primi pe copii, femei și bătrâni și să lupte pentru ei dacă situația din Palestina avea să o ceară".

O lună mai târziu, recomandarea a fost susținută în cadrul unei întâlniri a liderilor arabi ai Haifei și reiterată de muftiu în persoană în ianuarie 1948. Cât despre regele Abdallah, acesta a promis în nenumărate rânduri că „dacă vreun arab palestinian va deveni refugiat ca urmare a intențiilor de separare ale lui Husseini, porțile Transiordaniei vor fi mereu deschise pentru aceștia".

Aparent, logica din spatele acestei politici era că „absența femeilor și a copiilor îi va elibera pe bărbați ca să poată lupta", cum declara Abd al-Rahman Azzam, secretarul general al Ligii Arabe, un tip de gândire care s-a dovedit a fi dezastruos de greșită. Departe de a întări moralul și de a-i trimite pe bărbați în luptă, exodul femeilor și copiilor a dus la o depopulare totală a orașelor și satelor pentru că bărbații au preferat să li se alăture familiilor lor în loc să participe la lupte.

În semn de recunoaștere a greșelii făcute, la începutul lui martie 1948, ÎCA a emis o circulară în care cataloga fuga din țară ca o rușine „atât la adresa jihadului, cât și a reputației palestinienilor", menționând că „femeile, copiii și bătrânii aveau să fie mutați din locurile care s-ar fi aflat într-un mare pericol și duși în zone mai sigure de pe teritorul Palestinei". După numai o săptămână însă, ÎCA autoriza plecarea acestora din Ierusalim spre Liban și ordona evacuarea femeilor și a copiilor din Haifa. Până la sfârșitul lui aprilie, ordinele ÎCA s-au dovedit moarte în față deoarece Transiordania și-a deschis larg porțile pentru femeile și copiii palestinieni, care au fost însoțiți până la destinație de Legiunea arabă.

Au trădat arabii?

Succesul are mulți părinți, în timp ce eșecul este orfan. Magnitudinea înfrângerii suferite de arabi și plecarea în masă a palestinienilor au generat nenumărate acuze între palestinieni și presupușii lor salvatori. Din momentul în care au ajuns în „statele arabe vecine care și-au deschis granițele și ușile" ca să-i primească, tensiunile dintre refugiați și statele-gazdă s-au intensificat. Primii au catalogat statele-gazdă drept neglijente deoarece făcuseră promisiuni îndrăznețe de a le oferi susținere militară, pe care nu le-au respectat. Statele-gazdă îi priveau pe palestinieni ca pe o șleahtă de fricoși care și-au părăsit țara în mod rușinos, așteptând ca alții să lupte în locul lor.

Aceste animozități reciproce s-au manifestat inclusiv în interiorul Palestinei, unde armata panarabă de voluntari care a ajuns în țară la începutul anului 1948 s-a văzut în situația de a nu se putea înțelege cu membrii comunității pe care trebuia să o apere. Denunțurile și conflictele violente erau la ordinea zilei, populația locală refuza de multe ori să furnizeze AAE cele necesare pentru traiul zilnic și operațiile militare, iar soldații se purtau urât, disprețuitor cu gazdele palestiniene. Când un ofițer irakian a fost rugat să explice de ce refuza să salute

populația locală, acesta a răspuns tăios că „nimeni nu poate saluta niște câini șmecheri a căror lașitate provoacă moartea bieților irakieni".

Într-un raport referitor la situația Palestinei redactat la sfârșitul lunii martie 1948, Ismail Safwat i-a acuzat pe arabii palestinieni că se cantonează în ciorovăielile interne ca și când nu ar exista destule amenințări la adresa identității lor comune. Muftiul și susținătorii săi locali au fost aspru criticați pentru atitudinea lor egocentristă, care, în mare parte, se făcea vinovată de polarizarea și fragmentarea societății palestiniene. „Rapoartele recente arată că palestinienii au început să-și procure arme nu pentru a lupta împotriva evreilor, ci pentru a-i ține la distanță pe adversarii lor arabi sau pentru a se proteja de cei pe care îi consideră adversarii lor arabi", scria Safwat. „Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a schimba această regretabilă stare de fapt. Situația este din ce în ce mai gravă și persistența ei va avea cu siguranță consecințe grave."

Acuzații similare aduse palestinienilor s-au auzit în lumea arabă. „Arabii palestinieni au fost cuprinși de teamă și acum își părăsesc țara" — așa suna un comentariu de la Radio Bagdad în ajunul invaziei arabe în Israel. „Acestea sunt cu siguranță cuvinte grele, dar sunt adevărate." Nici ministrul libanez de interne, Camille Chamoun, nu a vorbit pe ocolite. „Palestinienii s-au dovedit demni de a fi independenți prin felul în care le-au rezistat imperialiștilor și sioniștilor, dar în această etapă a luptelor, și-au mai pierdut din demnitate; nu sunt organizați și au omis să se înarmeze așa cum au făcut inamicii lor. Mulți nu și-au ajutat frații care s-au grăbit să vină din țările arabe vecine ca să-i ajute."

În Siria, Liban și Transiordania, în timpul războiului, s-au înregistrat nenumărate cereri de chemare a refugiaților înapoi în Palestina sau măcar a tinerilor care aveau vârsta pentru serviciul militar și care veniseră sub pretextul că voiau să se înroleze voluntari în AAE. Când, în urma restricțiilor impuse de Siria și Liban bărbaților arabi din Palestina între 16 și 50 de ani, mulți dintre aceștia au plecat spre Egipt, au fost primiți cu dispreț. „Noi de ce ar trebui să mergem în Palestina să luptăm în timp ce luptătorii arabi din Palestina dezertează ca să fugă în Egipt?", a fost reacția unui localnic din Alexandria la auzul veștii că în țară, la sfârșitul lunii aprilie 1948, aveau să ajungă câteva vase cu refugiați din Haifa.

Palestinienii nu au ratat ocazia de a răspunde. Într-o scrisoare adresată reprezentantului sirian la ONU, Jamal al-Husseini menționa că „[armatele] arabe regulate nu le-au permis locuitorilor să se apere, ci le-au facilitat fuga din Palestina". Liderul palestinian Emile Ghoury a fost și mai tranșant. Într-un interviu acordat ziarului londonez *Telegraph* în august 1948, acesta a învinovățit statele arabe de crearea unei crize a refugiaților și la fel s-a întâmplat și în cazul unor demonstrații de protest care au avut loc în multe orașe din Cisiordania, organizate cu ocazia primei aniversări a fondării Statului Israel. În timpul unei misiuni de recunoaștere în Gaza, în iunie 1949, Sir John Troutbeck, șef al Departamentului pentru relații cu Orientul Mijlociu din Cairo al Marii Britanii și care nu era un prieten al evreilor și al Israelului, a fost surprins să descopere că, în timp ce refugiații:

nu manifestă nicio adversitate față de evrei (sau, prin prisma acestora, împotriva noastră sau a americanilor), aceștia vorbesc cu mare amărăciune despre egipteni și statele arabe. „Noi știm care ne sunt dușmanii", aveau ei să spună referindu-se la frații arabi care, așa cum au declarat, i-au convins fără motiv să-și părăsească locuințele... Chiar am auzit spunându-se că mulți refugiați ar saluta apariția israelienilor dacă aceștia ar veni să preia conducerea.

Refugiații erau convinși că fuseseră victimele conaționalilor lor arabi și nicidecum ale agresiunii israeliene și această convingerea venea atât din experiența personală, cât și din politica dusă de arabi. Într-adevăr, dacă statul israelian ar fi pierdut războiul, teritoriul său n-ar fi fost dat palestinienilor, ci ar fi fost împărțit între

trupele invadatoare din simplul motiv că nimeni din țările arabe nu îi privea pe palestinieni ca pe un popor distinct. Vorbind despre părerea arabilor, în cadrul unei comisii de anchetă anglo-americane, academicianul american Philip Hitti spunea: „În istorie nu există nicio țară care să se numească Palestina. În niciun caz".

Acest lucru a fost confirmat de autoritățile britanice în momentul plecării din Palestina. La mijlocul lunii decembrie 1947, de exemplu, au apreciat că „așa cum stau lucrurile în acest moment, nu pare că Palestina va fi independentă, ci mai degrabă că statele arabe vor revendica toate câte o porțiune din această țară pentru faptul că au ajutat-o în război. Asta doar dacă regele Abdallah nu ia măsuri rapide, de îndată ce englezii se vor retrage". Înaltul comisar Cunningham l-a informat pe secretarul de stat pentru colonii Creech Jones: „cel mai plauzibil aranjament pare să fie estul Galileii către Siria, Samaria și Hebron către Abdallah și sudul către Egipt. Lucrurile ar putea foarte bine să se termine cu aplicarea acestui model, deși nu sunt sigur în ceea ce privește centrul".

Poate cea mai bună previziune a englezilor față de această problemă a fost că nici Egiptul, nici Iordania nu aveau să accepte autodeterminarea palestinienilor în niciunul din teritoriile cucerite de acestea în timpul războiului din 1948, respectiv Gaza și Cisiordania. Iată ce i-a declarat un reprezentant egiptean la discuțiile despre armistițiu unui jurnalist englez: „Nu ne pasă dacă vor muri toți refugiații. În lume sunt destui arabi". La mai mult de jumătate de secol mai târziu, mulți dintre acești refugiați încă își duc viața în tabere mizere și așteaptă ca problema lor să fie rezolvată.

Bibliografie

Alami, Musa, 'The Lessons of Palestine', *Middle East Journal*, octombrie 1949.

Collins, Larry, Lapierre, Dominique, *O Jerusalem*, New York, 1972.

Herzog, Chaim, *The Arab–Israeli Wars: War and Peace in the Middle East*, New York, 1982.

Karsh, Efraim, *Fabricating Israeli History: The 'New Historians'*, Londra, 2000.

Khalaf, Issa, *Politics in Palestine: Arab Factionalism and Social Disintegration 1939–1948*, Albany, 1991.

Khalidi, Rashid, *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness*, New York, 1997.

Khalidi, Walid, ed., *From Haven to Conquest*, Beirut, 1971.

— *Palestine Reborn*, Londra, 1992.

Kimche, Jon şi David, *Both Sides of the Hill: The Arab–Jewish War and the Founding of the State of Israel*, Londra, 1969.

Kurzman, Dan, *Genesis 1948: the First Arab–Israeli War*, New York, 1970.

Laqueur, Walter, *A History of Zionism*, New York, 1972.

Lorch, Netanel, *The Edge of the Sword: Israel's War of Independence 1947–1949*, Ierusalim, 1968.

CORINT
ISTORIE

Războaie
care au schimbat lumea

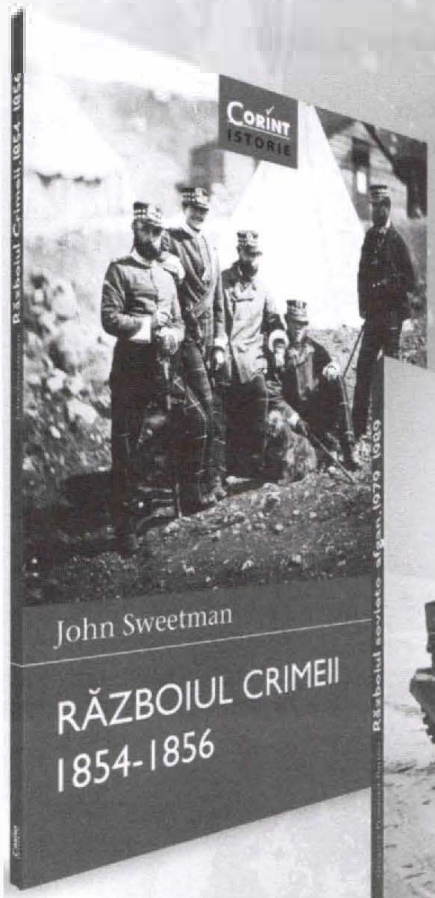

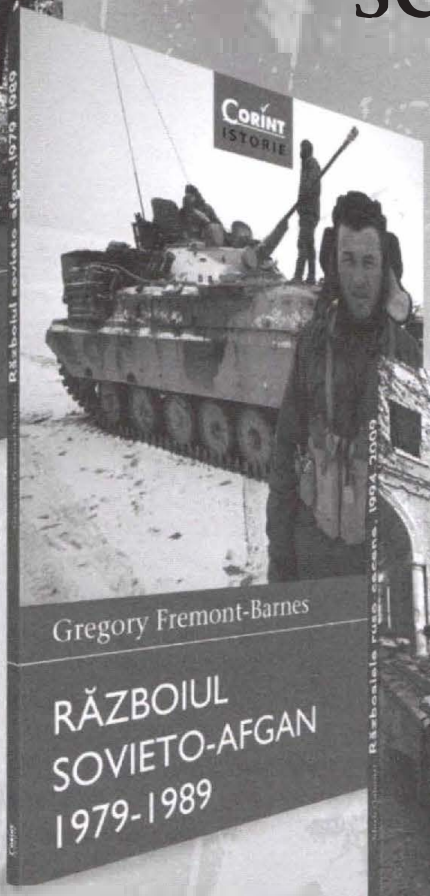

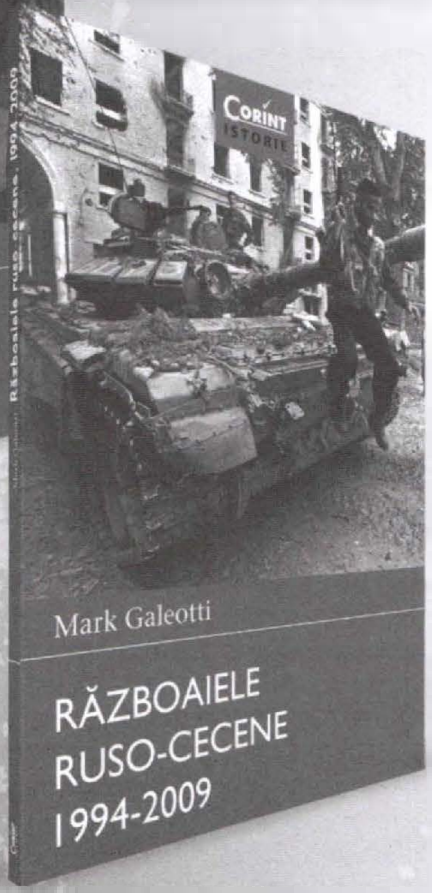

ALTE TITLURI DIN SERIE:

- Războiul Crimeii, 1854-1856
- Războiul sovieto-afgan, 1979-1989
- Războaiele ruso-cecene, 1994-2009

Pentru comenzi şi informaţii, contactaţi:
GRUPUL EDITORIAL CORINT
Departamentul de Vânzări
Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, Bucureşti, cod poştal 010517
Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20
Depozit
Calea Plevnei nr. 145, sector 6, Bucureşti, cod poştal 060012
Tel.: 021.310.15.30
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazin virtual: www.grupulcorint.ro

Format: 16/70x100
Coli tipo: 6

Tiparulexecutat la:
ELIT ADVERTISING

Un convoi de aprovizionare sosește la Ierusalim, aprilie 1948.
(Topham Picturepoint)

Războiul din Palestina (1948) a fost, fără îndoială, cea mai importantă confruntare armată din istoria conflictului arabo-israelian. Cartea de față tratează cauzele războiului și felul în care s-a desfășurat acesta, în două etape distincte: luptele de gherilă dintre comunitățile arabă și evreiască din Palestina aflată sub mandat britanic și războiul convențional dintre Statul Israel și armatele arabe invadatoare. Volumul cuprinde, de asemenea, informații despre combatanții celor două tabere și scopurile lor, strategiile și performanțele militare ale acestora. Nu în ultimul rând, autorul analizează motivele care au dus la succesul Israelului, în ciuda faptului că părea imposibil, și la eșecul țărilor arabe de a-și transforma superioritatea numerică și militară într-o victorie pe câmpul de luptă.

Războaie care au schimbat lumea

O istorie în mai multe volume a războiului privit din diverse perspective: politică, strategică, tactică, culturală și individuală.

„Citiți-le pentru a înțelege mai bine războiul și pentru a putea pleda mai bine pentru pace."
Profesor Robert O'Neill, coordonatorul seriei

ISBN: 978-606-8623-78-8
9 786068 623788
www.grupulcorint.ro